

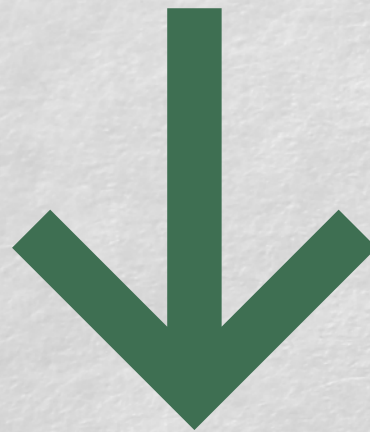
ANALIZA PRAVNOG OKVIRA ZA PRUŽANJE USLUGA IZ SISTEMA SOCIJALNE ZAŠTITE U BIH

Saradnja centara za socijalni rad i
mjesnih zajednica partnerskih jedinica
lokalne samouprave projekta „Jačanje
uloge mjesnih zajednica u BiH”

2019. godina

SADRŽAJ

1. UVOD.....	5
2. METODOLOGIJA.....	11
3. MEĐUNARODNI STANDARDI SOCIJALNE ZAŠTITE I OBAVEZE BIH.....	14
4. MEĐUNARODNI PRINCIPI LOKALNE SAMOUPRAVE U BIH.....	20
5. SOCIJALNA ZAŠTITA U REPUBLICI SRPSKOJ.....	23
6. LOKALNA SAMOUPRAVA U REPUBLICI SRPSKOJ S OSVRTOM NA MZ.....	29
7. SOCIJALNA ZAŠTITA U FEDERACIJI BIH.....	32
7.1 PREGLED KANTONALNIH ZAKONODAVSTAVA U OBLASTI SOCIJALNE ZAŠTITE.....	35
8. LOKALNA SAMOUPRAVA U FEDERACIJI BIH S OSVRTOM NA MZ.....	38
8.1 PREGLED KANTONALNIH ZAKONODAVSTAVA U OBLASTI LOKALNE SAMOUPRAVE.....	40
9. SOCIJALNA ZAŠTITA U BRČKO DISTRIKTU BIH.....	43
10. LOKALNA SAMOUPRAVA U BRČKO DISTRIKTU BIH S OSVRTOM NA MZ.....	46
11. USLUGE SOCIJALNE ZAŠTITE I SARADNJA S JEDINICAMA LOKALNE SAMOUPRAVE – PREGLED.....	48
12. SOCIJALNA ZAŠTITA U PARTNERSKIM JLS.....	51
12.1 BUDŽETSKA IZDVAJANJA ZA SOCIJALNU ZAŠTITU I MJESNE ZAJEDNICE U PARTNERSKIM JLS.....	56

13. ANALIZA STANJA U SEDAM IZABRANIH PARTNERSKIH JLS 61

13.1 OPŠTI PREGLED STANJA U PARTNERSKIM JLS.....62

13.2 MJESNE ZAJEDNICE U POSMATRANIM JLS.....65

13.3 PREGLED KAPACITETA CENTARA ZA SOCIJALNI RAD.....69

13.4 OSTALI PRUŽAOCI USLUGA SOCIJALNE ZAŠTITE.....73

13.5 PREGLED USLUGA I BROJA I STRUKTURE KORISNIKA USLUGA SOCIJALNE ZAŠTITE.....76

13.6 PRAVA U SOCIJALNOJ ZAŠTITI KOJA OSTVARUJU GRAĐANI U POSMATRANIM JLS.....82

13.7 PROŠIRENA PRAVA U SOCIJALNOJ ZAŠTITI I POMOĆI KOJA OSTVARUJU GRAĐANI U POSMATRANIM JLS.....87

14. SARADNJA CENTARA ZA SOCIJALNI RAD I MJESNIH ZAJEDNICA U SEDAM IZABRANIH PARTNERSKIH JLS 89

14.1 USPOSTAVLJENE DOBRE PRAKSE SARADNJE U PARTNERSKIM JLS.....92

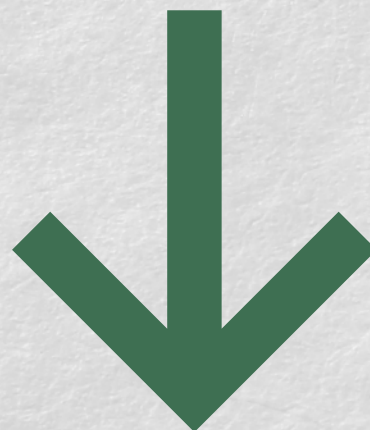
15. PRIJEDLOZI ZA UNAPREĐENJE SARADNJE IZMEĐU CENTARA ZA SOCIJALNI RAD I MJESNIH ZAJEDNICA 94

15.1 PRIJEDLOZI ZA USPOSTAVLJANJE NOVIH OBLIKA SARADNJE IZMEĐU PRUŽALACA USLUGA.....95

15.2 PRIJEDLOZI ZA UVOĐENJE NOVIH USLUGA GRAĐANIMA.....96

16. PREPORUKE ZA UNEPREĐENJE SARADNJE CENTARA ZA SOCIJALNI RAD I MJESNIH ZAJEDNICA 98

17. LITERATURA 101

SPISAK SKRAĆENICA

BiH – Bosna i Hercegovina

RS – Republika Srpska

FBiH – Federacija Bosne i Hercegovine

KM – Konvertibilna marka

JLS – Jedinica lokalne samouprave

MZ – Mjesna zajednica

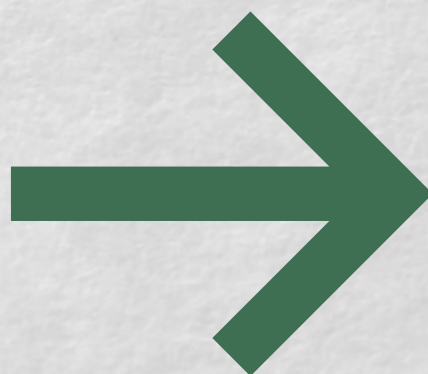
CSR – Centar za socijalni rad

UNDP – Razvojni program Ujedinjenih nacija

UNICEF – Fond Ujedinjenih nacija za djecu

ILO – Međunarodna organizacija rada

1. UVOD

Projekat „Jačanje uloge mjesnih zajednica u BiH” je zajednički projekat Vlade Švicarske i Vlade Švedske u vrijednosti od 14,5 miliona KM. Za njegovu implementaciju zadužen je Razvojni program Ujedinjenih nacija (UNDP) u BiH u partnerstvu s Ministarstvom za ljudska prava i izbjeglice BiH, Ministarstvom uprave i lokalne samouprave Republike Srpske, Federalnim ministarstvom pravde, Vladom Brčko distrikta i oba entitetska saveza opština/općina i gradova. Projekat je počeo s implementacijom 2015. godine.

Glavni cilj projekta je unapređenje kvaliteta života građana BiH kroz poboljšanje usluga koje se pružaju na lokalnom nivou i povećanje demokratske odgovornosti i socijalne uključenosti. Projekat se implementira u 24 jedinice lokalne samouprave (JLS) i 136 mjesnih zajednica (MZ) u BiH.

Svrha ove analize jeste identifikacija sektora i područja u kojima je moguće građanima pružati usluge iz oblasti socijalne zaštite u saradnji s mjesnim zajednicama i uz njihovu podršku, a imajući u vidu postojeći pravni okvir na entitetskom, kantonalnom i lokalnom nivou.

Kako bi mjesne zajednice bile u stanju da adekvatno odgovore definisanim ulogama, neophodno je bilo detaljnije analizirati zakonski okvir koji definiše njihovo funkcionisanje, nadležnosti i odgovornosti, kao i mogućnosti za uspostavu različitih oblika saradnje. S druge strane, socijalna politika je u nadležnosti entiteta, odnosno kantona u Federaciji BiH i Brčko distrikta, a implementira se direktno preko lokalnih institucija, centara za socijalni rad, kao vodećih ustanova socijalne zaštite, koje osnivaju i najvećim dijelom finansiraju JLS.

U okviru istraživanja analiziran je pravni okvir na entitetskim nivoima, nivou Brčko distrikta i kantona, kao i obaveze države BiH prema međunarodnim standardima i preuzetim obavezama kada je u pitanju obezbjeđivanje adekvatne socijalne zaštite građanima. S druge strane, analizirani su takođe i zakonski okviri lokalne samouprave na nivou oba entiteta, kantona i nivou Brčko distrikta.

Prilikom analize posebno su uzete u obzir nadležnosti mjesnih zajednica u oblasti socijalne zaštite, koje su definisane entitetskim zakonima, odnosno zakonima Brčko distrikta, kako je predstavljeno u tabeli.

PREGLED NADLEŽNOSTI MZ U OBLASTI PRUŽANJA USLUGA SOCIJALNE ZAŠTITE

UPOREDNI PRIKAZ ODREDBA ZAKONA O LOKALNOJ SAMOUPRAVI KOJIMA JE REGULISANA NADLEŽNOST MZ

Osnovni propis

Republika Srpska Zakon o lokalnoj samoupravi, „Službeni glasnik RS”, br. 97/16 i 36/19	Federacija Bosne i Hercegovine Zakon o principima lokalne samouprave u Federaciji BiH, „Službene novine Federacije BiH”, br. 49/06 i 51/09	Brčko distrikt Zakon o mjesnim zajednicama Brčko distrikta, „Službeni glasnik Brčko distrikta BiH”, br. 1/00
Član 118. Nadležnosti MZ su: • pokreću inicijative i učestvuju u javnim raspravama o aktivnostima koje su u vezi s razvojem društvenih djelatnosti; • prikupljaju i dostavljaju organima JLS, javnim preduzećima i ustanovama predstavke i pritužbe na njihov rad, kao i inicijative i prijedloge građana za rješavanje pitanja od njihovog zajedničkog interesa; • organizuju razne oblike humanitarne pomoći na svom području; • obavljaju poslove koje im povjere organi JLS.	Član 25. Nadležnosti MZ su: • pokreću i učestvuju u raspravama o inicijativama i aktivnostima za razvoj društvenih djelatnosti; • brinu o zaštiti osoba kojima je potrebna pomoć i u tu svrhu pokreću saradnju sa stručnim organima u oblasti socijalne zaštite; • obavljaju i druge poslove utvrđene statutom i pravilima mjesnih zajednica vodeći računa o vrsti i obimu potreba, raspoloživim sredstvima, kao i interesima građana u cjelini. Kantonalni propisi: • Zakon o lokalnoj samoupravi Bosansko-podrinjskog kantona, usvojen 8. 11. 2013.; • Zakon o lokalnoj samoupravi, „Službene novine Hercegovačko-neretvanskog kantona”, br. 4/2000; • Zakon o lokalnoj samoupravi, „Službene novine Kantona Sarajevo”, br. 19/97 i Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o lokalnoj samoupravi, „Službene novine Kantona Sarajevo”, br. 14/00; • Zakon o lokalnoj samoupravi, „Narodne novine Hercegbosanske županije”, br. 4/98, 10/05; • Zakon o lokalnoj samoupravi Županije Posavske, „Narodne novine Županije Posavske”, br. 7/2000; • Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o lokalnoj samoupravi, „Službene novine Tuzlansko-podrinjskog kantona”, br. 7/2002; • Zakon o lokalnoj samoupravi Unsko-sanskog kantona, „Službeni glasnik US kantona”, br. 8-2001; • Zakon o lokalnoj samoupravi, „Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke”, br. 2/99, 9/00, 5/03 i 10/04; • Zakon o lokalnoj samoupravi, „Službene novine Zeničko-dobojskog kantona”, br. 13/98.	Član 5. Nadležnosti MZ su: • omogućavaju ostvarenje organizovane komunikacije između stanovnika područja mjesne zajednice i institucija Distrikta o pitanjima koja se tiču unapređivanja kvaliteta življenja stanovnika; • podnose savjetodavne preporuke institucijama Distrikta o pitanjima koja se tiču unapređivanja kvaliteta življenja stanovnika područja mjesne zajednice, a naročito u oblasti pomoći socijalno ugroženim kategorijama stanovnika; • samostalno organizuju i sprovode projekte koji doprinose unapređivanju kvaliteta života stanovnika područja mjesne zajednice.

Napomena:

Iako nije u svim zakonima eksplicitno navedena socijalna zaštita kao jedna od nadležnosti MZ, svi pomenuti zakoni navode mogućnost pružanja usluga iz oblasti socijalne zaštite u širem smislu: razvoj društvenih djelatnosti koje obuhvataju usluge socijalne zaštite, rješavanje pitanja od zajedničkog interesa, poboljšanje kvaliteta života stanovnika, koji podrazumijevaju i kvalitet socijalne zaštite, saradnja s javnim ustanovama, pokretanje inicijativa, samostalno sprovođenje projekata, takođe mogu da se odnose na oblast socijalne zaštite, kao i drugi poslovi koje im povjere JLS, u skladu sa svojim statutima, potrebama i raspoloživim resursima.

Kada su u pitanju navedeni kantonalni zakoni, bitno je pomenuti da i oni definišu nadležnosti MZ u skladu sa Zakonom o principima lokalne samouprave u Federaciji BiH.

UPOREDNI PRIKAZ ODREDBA ZAKONA O LOKALNOJ SAMOUPRAVI KOJIMA JE REGULISANA MOGUĆNOST SARADNJE MZ S CENTRIMA ZA SOCIJALNI RAD

Osnovni propis

Republika Srpska Zakon o lokalnoj samoupravi, „Službeni glasnik RS”, br. 97/16 i 36/19 Član 118. • pokretanje inicijative i učešće u javnim raspravama o aktivnostima koje su u vezi s razvojem društvenih djelatnosti; • prikupljanje i dostavljanje organima JLS, javnim preduzećima i ustanovama predstavi i pri- tužbi na njihov rad, kao i inicijativa i prijedloga građana za rješavanje pitanja od njihovog zajedničkog interesa; • organizovanje raznih oblika humanitarne pomoći na svom području; i • obavljanje poslova koje im povjere organi JLS.	Federacija Bosne i Hercegovine Zakon o principima lokalne samouprave u Federaciji BiH, „Službene novine Federacije BiH”, br. 49/06 i 51/09 Član 9. Poslove iz okvira vlastitih nadležnosti, kao i poslove iz okvira povjerenih poslova JLS mogu obavljati i putem zajedničkih organa, službi, organizacija i institucija s javnim ovlaštenjima i putem drugih vidova saradnje JLS. Član 30. Odlukom vijeća JLS može se svim ili pojedinim mjesnim zajednicama povjeriti obavljanje određenih poslova iz izvornog djelokruga lokalne samouprave, uz osiguranje za to potrebnih sredstava. Kantonalni zakoni: • Zakon o lokalnoj samoupravi Bosansko-podrinjskog kantona, usvojen 8. 11. 2013.; • Zakon o lokalnoj samoupravi, „Službene novine Hercegovačko-neretvanskog kantona”, br. 4/2000; • Zakon o lokalnoj samoupravi, „Službene novine Kantona Sarajeva”, br. 19/97 i Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o lokalnoj samoupravi, „Službene novine Kantona Sarajeva”, br. 14/00; • Zakon o lokalnoj samoupravi, „Narodne novine Hercegbosanske županije”, br. 4/98, 10/05; • Zakon o lokalnoj samoupravi Županije Posavske, „Narodne novine Županije Posavske”, br. 7/2000; • Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o lokalnoj samoupravi, „Službene novine Tuzlansko-podrinjskog kantona”, br. 7/2002; • Zakon o lokalnoj samoupravi Unsko-sanskog kantona, „Službeni glasnik US kantona”, br. 8-2001; • Zakon o lokalnoj samoupravi, „Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke”, br. 2/99, 9/00, 5/03 i 10/04; • Zakon o lokalnoj samoupravi, „Službene novine Zeničko-dobojskog kantona”, br. 13/98.	Brčko distrikt Zakon o mjesnim zajednicama Brčko distrikta, „Službeni glasnik Brčko distrikta BiH”, br. 1/00 Član 5. • omogućavaju ostvarenje organizovane komunikacije između stanovnika područja mjesne zajednice i institucija Distrikta o pitanjima koja se tiču unapređivanja kvaliteta življenja stanovnika područja mjesne zajednice; • podnose savjetodavne preporuke institucijama Distrikta o pitanjima koja se tiču unapređivanja kvaliteta življenja stanovnika područja mjesne zajednice, a naročito u oblasti pomoći socijalno ugroženim kategorijama stanovnika.

Napomena:

Iako se odredbama *Zakona o lokalnoj samoupravi u RS* ne navodi eksplicitno saradnja mjesnih zajednica s centrima za socijalni rad, navedenim stavovima člana 118. može biti obuhvaćen i takav vid saradnje na nivou lokalne zajednice – s obzirom da je centar za socijalni rad javna ustanova i da je socijalna zaštita bitan segment društvenih djelatnosti, te poslove u toj oblasti JLS mogu povjeriti MZ. Međutim, takvu mogućnost potrebno je dodatno precizirati i zakonskim aktima definisati.

Slično tome, u *Zakonu o mjesnim zajednicama Brčko distrikta* navodi se organizovana komunikacija građana i institucija s ciljem poboljšanja kvaliteta života građana. Imajući u vidu da je jedan od bitnih elemenata kvaliteta života nivo socijalne zaštite za koji su odgovorni Vlada BD, Odjeljenje za zdravstvo i socijalnu zaštitu, Pododjeljenje za socijalnu zaštitu, takva odredba se može smatrati dovoljnim zakonskim osnovom za uspostavu saradnje.

Zakon o principima lokalne samouprave u Federaciji BiH preciznije definiše mogućnost saradnje – s obzirom da je socijalna zaštita izvorno djelokrug lokalne samouprave, može se, u skladu s članom 30, prenijeti na MZ, uz obezbjeđivanje neophodnih sredstava. Takođe, član 9 navodi „druge vidove saradnje JLS” u okviru poslova u svojoj nadležnosti, u koje svakako spada i socijalna zaštita.

Kantonalni zakoni o lokalnoj samoupravi su u skladu s članom 30 Zakona o principima lokalne samouprave FBiH.

S obzirom da je za ovakve oblike saradnje Zakon ostavio mogućnost, ali ne i obavezu, uspostava saradnje između mjesnih zajednica i centara za socijalni rad u praksi, kao i oblici i intenzitet te saradnje, isključivo zavise od specifičnosti situacije u svakoj lokalnoj zajednici.

UPOREDNI PRIKAZ ODREDBA ZAKONA O SOCIJALNOJ ZAŠTITI KOJIMA SE DEFINIŠE MOGUĆNOST SARADNJE CENTARA ZA SOCIJALNI RAD S MZ

Osnovni propis

Republika Srpska Zakon o socijalnoj zaštiti Republike Srpske, „Službeni glasnik RS”, br. 37/012	Federacija Bosne i Hercegovine Zakon o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom, „Službene novine Federacije BiH”, br. 36/99, 54/04	Brčko distrikt Zakon o socijalnoj zaštiti Brčko distrikta, „Službeni glasnik Brčko distrikta BiH”, br. 01/03, 04/04, 19/7 i 2/08
Član 11. Opštine, u skladu s potrebama stanovništva, mogu da utvrde i druga prava i usluge iz oblasti socijalne zaštite, te uslove i kriterijume za njihovo ostvarivanje. Član 80. Poslove socijalne zaštite obavljaju ustanove socijalne zaštite, koje se mogu osnivati u svim oblicima svojine: Vlada, JLS, pravno i fizičko lice. Međutim, osim tih ustanova, pojedine poslove iz djelatnosti socijalne zaštite mogu obavljati i socijalno-humanitarne organizacije, udruženja građana i pojedini građani, kao i druge ustanove i preduzeća u skladu sa Zakonom.	Član 18g. Prava iz ovog zakona u prvom stepenu obezbjeđuje centar za socijalni rad ili općinska služba za upravu kojoj su povjereni poslovi socijalne zaštite, prema mjestu prebivališta ili boravišta podnosioca zahtjeva, a o žalbama protiv rješenja donesenih u prvom stepenu rješava Federalno ministarstvo rada i socijalne politike. Kantonalni zakoni: • Zakon o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom, • „Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona”, br. 7/2008, 2/2013 i 12/13; • Zakon o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom, • „Službene novine Hercegovačko-neretvanskog kantona”, br. 3/05; • Zakon o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom, • „Službene novine Kantona Sarajevo”, br. 38/2014 - prečišćen tekst, 38/2016, 44/2017 i 28/2018; • Zakon o socijalnoj skrbi, • „Narodne novine Hercegbosanske županije”, br. 5/98; • Zakon o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti obitelji sa djecom, • „Narodne novine Županije Posavske”, br. 5/2004; • Zakon o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom, • „Službene novine Kantona Srednja Bosna”, br. 10/05, 2/06; • Zakon o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom, • „Službene novine Tuzlanskog kantona”, br. 12/2000; • Zakon o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom, • „Službeni glasnik Unsko-sanskog kantona”, br. 7-2001 i 11-2014; • Zakon o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom, • „Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke”, br. 16/01, 11/02, 4/04 i 9/05; • Zakon o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom, • „Službene novine Zeničko-dobojskog kantona”, br. 13/2007.	Član 6. Pojedine poslove iz djelatnosti socijalne zaštite mogu vršiti humanitarne organizacije, udruženja građana i pojedini građani, kao i druge ustanove i preduzeća u skladu sa Zakonom.

Napomena:

Iako *Zakon o socijalnoj zaštiti RS* ne navodi precizno u svojim odredbama mogućnost pružanja usluga iz domena socijalne zaštite u partnerstvu s mjesnim zajednicama, niti precizira vrstu tih usluga, postojeće odredbe Zakona koje ostavljaju prostor za uspostavu mješovitog pristupa socijalnoj zaštiti omogućavaju i ohrabruju saradnju centara za socijalni rad s ostalim akterima u društvu, mogu se primjenjivati i za uspostavu saradnje s mjesnim zajednicama, kao nivoom pružanja usluga koji je najbliži građanima.

U FBiH izmjenama Zakona iz 2004. godine omogućeno je da određene poslove, kao što je pružanje usluga socijalne zaštite, mogu da obavljaju i općinske službe za upravu. Takva odredba u Zakonu može se tumačiti kao pravni osnov za uspostavu saradnje između centara za socijalni rad, kao pružalaca usluga socijalne zaštite i JLS, odnosno mjesne zajednice, kao njenog integralnog dijela koji je najbliži građanima. Međutim, potrebno je preciznije zakonski definisati način i uslove ostvarivanja saradnje u praksi.

Takođe, svaki od navedenih *kantonálnih zakona* predviđa dalje mogućnost decentralizacije socijalne zaštite i ostavlja mogućnost JLS da svojim odlukama o proširenim pravima uvode dodatna prava u skladu sa svojim mogućnostima i specifičnom situacijom i potrebama, kao i da prošire grupe korisnika. Ta zakonska mogućnost svakako predstavlja osnov za uspostavu saradnje centara za socijalni rad, kao nosilaca socijalne zaštite u zajednici, s mjesnim zajednicama kao nivoom uprave koji je najbliži građanima.

U Brčko distriktu MZ su organizovane kao udruženja građana, a Zakon o socijalnoj zaštiti Brčko distrikta precizno navodi mogućnost saradnje s udruženjima građana u obavljanju poslova socijalne zaštite.

U daljnjoj analizi razmatrani su statuti, budžeti, odluke i drugi podzakonski akti, kao i stanje i postojeće prakse kada je u pitanju saradnja centara za socijalni rad kao nosilaca usluga socijalne zaštite i mjesnih zajednica u partnerskim JLS. Svrha ove detaljne analize jeste identifikacija oblasti u kojima je praktično, u okviru zakona, moguće uspostaviti saradnju tih dvaju sektora, kao i definisanje preduslova (tehničkih, materijalnih, ljudskih resursa) neophodnih za funkcionisanje te saradnje, imajući u vidu i uloge mjesnih zajednica definisane u dokumentu „Nova vizija mjesnih zajednica u BiH”, izrađenog takođe u okviru ovog projekta. U tom dokumentu navode se četiri osnovna modela za pružanje usluga na nivou MZ u BiH:

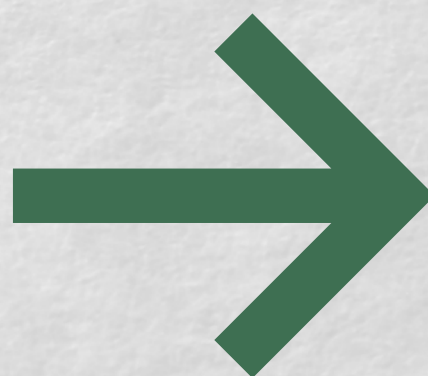
1. Zagovaranje i pristup upravi;
2. MZ kao pružalac usluga ili kao posrednik u pružanju usluga;
3. MZ kao društveni i kulturni centar u zajednici; i
4. MZ kao prostor za učešće građana.¹

Ovom analizom omogućen je uvid u postojeće prakse i jasan pregled stanja kada je u pitanju saradnja mjesnih zajednica i centara za socijalni rad u partnerskim JLS, definisana su ograničenja i problemi u dosadašnjem funkcionisanju, te, na osnovu dobijenih informacija, date preporuke za intenziviranje saradnje mjesnih zajednica i centara za socijalni rad u oblasti pružanja usluga socijalne zaštite građanima.

---

¹ Nova vizija mjesnih zajednica u BiH, UNDP 2018;
http://www.ba.undp.org/content/bosnia_and_herzegovina/bs/home/library/democratic_governance/nova-vizija-mjesnih-zajednica-u-bih--2018--godina.html

2. METODOLOGIJA

Cilj ovog istraživanja jeste da se uporednom analizom važećeg pravnog okvira za pružanje usluga iz oblasti socijalne zaštite i zakona o lokalnoj samoupravi, na svim nivoima u Bosni i Hercegovini (BiH), identifikuju mogućnosti i područja za uspostavu saradnje između mjesnih zajednica (MZ) kao nivoa vlasti koji je najbliži građanima i centara za socijalni rad (CSR) kao osnovnih pružalaca usluga socijalne zaštite.

Analiza podrazumijeva detaljan uvid u zakonski okvir u oblasti socijalne zaštite i lokalne samouprave na državnom i entitetskom nivou, kao i na nivou kantona u Federaciji BiH, te Brčko distrikta, s ciljem definisanja usluga koje je, u okvirima definisanih zakonskih rješenja, moguće pružati u saradnji s MZ i uz njihovu podršku.

Analiza pravnog okvira zasnovana je na osnovu detaljnog uvida u primarne i sekundarne izvore. Primarni izvori podrazumijevaju pregled relevantnih politika i zakona na višim nivoima vlasti (BiH i entitetski nivo), ali i uvid u kantonalno zakonodavstvo i legislativu Brčko distrikta u tim oblastima.

Pored uvida u pravni i institucionalni okvir za pružanje usluga iz oblasti socijalne zaštite, analizirana su i ranija istraživanja, odnosno publikacije nastale u okviru ovog projekta, posebno dokumenti: „Nova vizija mjesnih zajednica u BiH” i „Dobre prakse u radu mjesnih zajednica u BiH”.

Sekundarni izvori podataka za ovu analizu bili su i statistički bilteni entitetskih zavoda za statistiku, „Finansijska analiza zakona o socijalnoj zaštiti u Republici Srpskoj”, Ekonomskog instituta u Banjoj Luci, izvještaji: „Budžetske novčane naknade za socijalnu zaštitu u BiH, šta funkcioniše, a šta ne”, Inicijativa za bolju i humaniju inkluziju (IBHI), te „Lokalna samouprava u Bosni i Hercegovini”, Pravnog instituta u Bosni i Hercegovini.²

U narednom koraku detaljnije je analizirano stanje u 24 partnerske JLS kroz uvid u zakonske i podzakonske akte kojima se u njima reguliše oblast lokalne samouprave i socijalne zaštite (statute, odluke i budžete/proračune). Pored toga, organizovani su intervjui s pružiocima usluga u sedam partnerskih JLS: po tri u oba entiteta i u Brčko distriktu, s ciljem utvrđivanja postojećeg stanja i procjene ljudskih, materijalnih i tehničkih kapaciteta pružalaca usluga, prije svega centara za socijalni rad (CSR) i mjesnih zajednica (MZ), te definisanja usluga koje bi se mogle i trebale pružati uz zajedničke napore i saradnju.

Pored intervjua, korišteni su i standardizovani upitnici kako bi se prikupili relevantni podaci o broju stanovnika, uslugama socijalne zaštite koje su dostupne građanima, broju korisnika pojedinih prava, kao i o visini izdvajanja sredstava za socijalnu zaštitu iz budžeta/proračuna JLS. Takođe, standardizovani upitnici korišteni su i za prikupljanje podataka o kapacitetima pružalaca usluga u izabranih sedam JLS, posebno kada su u pitanju MZ i CSR.

Na taj način omogućen je detaljan uvid u specifičnosti situacije u izabranih sedam JLS: tri u FBiH (Ilijaš, Jablanica, Zenica), tri u RS (Banja Luka, Kotor Varoš, Petrovo) i Brčko distrikt, kada je u pitanju pružanje usluga u oblasti socijalne zaštite u saradnji CSR i MZ, te definisane oblasti i mogućnosti za unapređenje te saradnje.

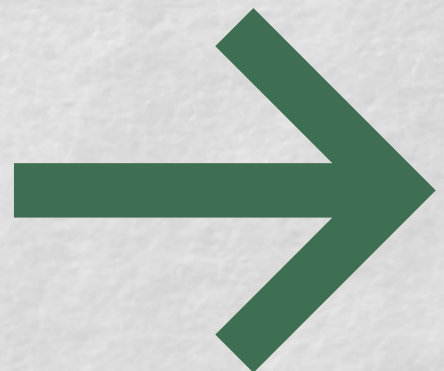
---

² Detaljan popis izvora i korištene literature naveden je na kraju dokumenta

Rezultati pomenutog istraživanja dati su u ovom izvještaju, koji, pored analize pravnog okvira, sadrži:

- opis situacije kada je u pitanju pružanje usluga socijalne zaštite na lokalnom nivou u 24 partnerske JLS;
- pregled troškova za socijalnu zaštitu i mjesne zajednice na lokalnom nivou u 24 partnerske JLS;
- pregled stanja i kapaciteta centara za socijalni rad i mjesnih zajednica u sedam partnerskih JLS;
- pregled broja i strukture korisnika usluga socijalne zaštite u sedam partnerskih JLS;
- pregled prava i dostupnih usluga socijalne zaštite na lokalnom nivou u sedam partnerskih JLS;
- utvrđene potrebe za uvođenjem novih usluga i oblika saradnje u cilju povećanja stepena zadovoljenja potreba građana u sedam partnerskih JLS;
- preporuke za poboljšanje saradnje CSR i MZ u cilju poboljšanja nivoa zaštite i stepena dostupnosti usluga socijalne zaštite građanima, a imajući u vidu uloge mjesnih zajednica definisane u dokumentu „Nova vizija mjesnih zajednica u BiH”.

3. MEĐUNARODNI STANDARDI SOCIJALNE ZAŠTITE I OBAVEZE BIH

S obzirom da je Bosna i Hercegovina (BiH) država članica Savjeta/Vijeća Evrope, obavezna je primjenjivati međunarodne standarde socijalne zaštite definisane dokumentima koje je potpisala i ratifikovala. Ustavnim odredbama poštovanje i primjena međunarodnih dokumenata ima prvenstvo u odnosu na domaće zakonodavstvo. Pored Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava, BiH je obavezna primjenjivati i **Međunarodni pakt o socijalnim, ekonomskim i kulturnim pravima** do stepena maksimalno raspoloživih resursa. Suština tih dokumenata jeste da postoje osnovne obaveze države da osigura svakom građaninu minimum socijalne sigurnosti na nediskriminirajući način, čak ako joj je u ostvarenju tog prava potrebna međunarodna pomoć. Države članice Pakta su slobodne da odluče o načinu na koji će ispuniti obaveze koje proističu iz tog dokumenta, ali postoji obaveza države da usvoji zakonodavne i druge mjere kako bi ostvarila progresivnu realizaciju prava iz socijalne zaštite i postepeno ispunila najviše standarde iz Pakta, uz maksimalno iskorišćenje svih dostupnih resursa.³

Član 11. Međunarodnog pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima kaže: „Države potpisnice ovog Pakta priznaju pravo svakoga na životni standard dovoljan za njega i njegovu porodicu, uključujući primjerenu hranu, odjeću i stan, kao i na stalno poboljšanje životnog standarda. Države ugovornice preduzeće potrebne mjere da osiguraju ostvarenje tog prava, priznajući u tu svrhu bitnu važnost međunarodne saradnje utemeljene na slobodnoj volji.” Takođe, istim dokumentom u članu 9. se kaže: „Države potpisnice ovog Pakta priznaju pravo svakoga na socijalnu zaštitu, uključujući socijalno osiguranje.“ Obaveza države potpisnice Pakta jeste da osigura svojim građanima potrebna minimalna sredstva za osnovnu prehranu, osnovnu zdravstvenu zaštitu, osnovno sklonište i stanovanje, i najosnovniji oblik edukacije, bez obzira na dostupnost resursa dotične zemlje ili bilo kojih drugih faktora i teškoća.⁴

Bosna i Hercegovina (BiH) je ratifikovala **Evropsku socijalnu povelju** 2008. godine, najznačajniji dokument kojim se uspostavlja standardi u oblasti ekonomskih i socijalnih prava u okviru Evropske unije i Savjeta Evrope. Time se država obavezala da će uskladiti domaće zakonodavstvo i prakse sa standardima predviđenim u Povelji. Primjena, ostvarivanje i zaštita prava predviđenih u Povelji jedan je od uslova u procesu pridruživanja BiH Evropskoj uniji. Taj dokument smatra se protivtežom Evropskoj konvenciji o ljudskim pravima. Dok Evropska konvencija razrađuje građanska i politička prava, Povelja postavlja standarde ekonomskih i socijalnih prava. Povelja obavezuje države potpisnice, između ostalog, da osiguraju pravo na socijalnu zaštitu, socijalnu i medicinsku pomoć, zdravstvenu zaštitu, korištenje pomoći putem službi za socijalnu pomoć, te uspostavljanje i podršku sistemu socijalnog osiguranja, kao i progresivno podizanje nivoa sistema socijalnog osiguranja. Revidirana Povelja članom 30. obavezuje državu na preduzimanje različitih mjera za zaštitu od siromaštva i socijalne isključenosti⁵.

Evropski zakonik o socijalnoj sigurnosti (i prateći Protokol) je instrument Savjeta/Vijeća Evrope koji ima za cilj harmonizaciju zakonodavstva iz oblasti socijalne zaštite u Evropskoj uniji. To je nadnacionalno zakonodavstvo koje će BiH morati da prihvati i koristi kao osnovu za usklađivanje unutrašnjeg sistema socijalne zaštite sa standardima Unije, u procesu pridruživanja. Definisle su ga (i usvojile) države članice Savjeta/Vijeća Evrope, u saradnji s

³ *The Limburg Principles on the Implementation of the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights*, UN Document E/CN.4/1987/1.

⁴ Komitet za ekonomska, socijalna i kulturna prava, *Opći komentar br. 3.*, UN Doc.E/1991/23, ANNEX III

⁵ Izvor: ICVA: *Smjernice nevladinih organizacija za zakonsko regulisanje prava iz oblasti socijalne zaštite u BiH*; <http://icva-bh.org/wordpress/wp-content/uploads/2015/07/Smjernice-nevladinih-organizacija.pdf>

Međunarodnom organizacijom rada (ILO). Evropski zakonik reguliše ostvarivanje prava na:

- 1.** Zdravstvenu zaštitu;
- 2.** Naknade za liječenje;
- 3.** Naknade za nezaposlenost;
- 4.** Naknade za starost;
- 5.** Naknade za povredu na radu;
- 6.** Porodične naknade;
- 7.** Naknade za majčinstvo;
- 8.** Naknade za invaliditet;
- 9.** Naknade članovima porodice kada umre izdržavatelj.

Zakonik takođe definiše standarde za obračunavanje finansijske pomoći, vezane za socijalno osiguranje, te uspostavlja daljnje kriterije za ostvarivanje prava na predviđene naknade⁶.

Bez obzira na međunarodne obaveze koje je država preuzela, postojećim zakonima u BiH ne pruža se jednaka socijalna zaštita svim građanima, s obzirom da ostvarivanje prava na socijalnu zaštitu i materijalnu socijalnu pomoć u BiH regulišu entitetski zakoni, kao i zakon Brčko distrikta. Osim toga, na području Federacije BiH (FBiH) socijalna zaštita je dalje decentralizovana i odgovornost za njeno regulisanje i sprovođenje je u nadležnosti kantona, što dovodi do neujednačenosti i asimetrije, i kada su u pitanju zakonska rješenja, i kada je u pitanju način ostvarivanja pomoći, vrste pomoći, kriterija za ostvarivanje određenih prava, kao i visine naknada na koje građani imaju prava u oblasti socijalne zaštite.

Na teritoriji Republike Srpske (RS) jedinstvena su zakonska rješenja kada je u pitanju ostvarivanje prava iz socijalne zaštite na cijeloj teritoriji entiteta, s tim što je JLS ostavljena mogućnost sprovođenja određenog dijela prava iz oblasti socijalne zaštite (tzv. proširena prava) koja se regulišu odlukama lokalnih skupština. Obim, visina, kriteriji za ostvarivanje tih prava u potpunosti su u nadležnosti lokalnih zajednica, tako da građani u zavisnosti od mjesta stanovanja mogu ostvarivati različita prava, kao i različite visine socijalnih davanja. Zbog neusklađenosti zakona na nivou entiteta, kantona, Distrikta i opština/općina, obim socijalne zaštite nije jednak za sve građane BiH.

Kada je u pitanju broj korisnika usluga socijalne zaštite, obrađeni su statistički podaci za period 2015.-2017. godina i prikazani u tabeli 1:

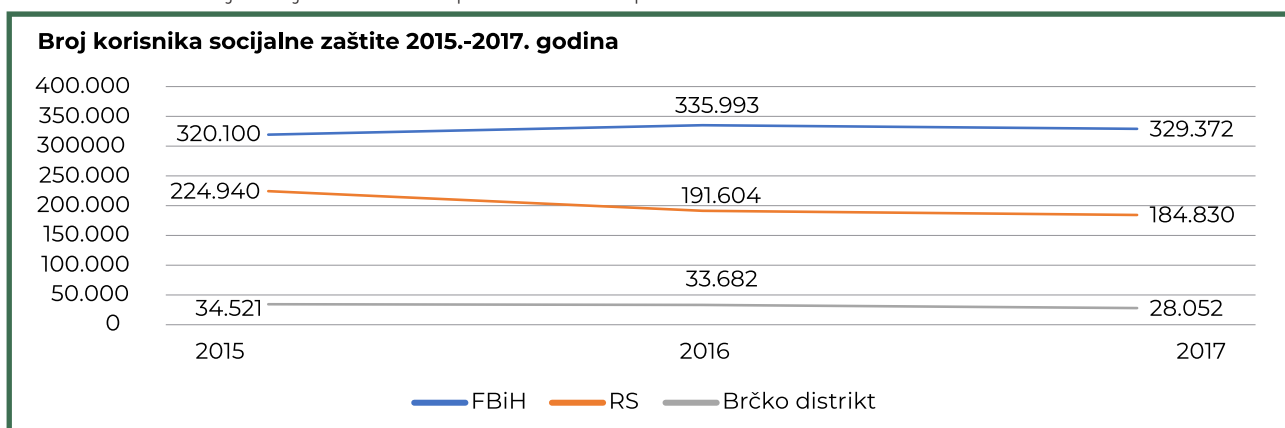
---

⁶ <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Htm,I/139.htm>

Tabela 1: Broj korisnika usluga socijalne zaštite u periodu 2015.-2017. godina

PERIOD:	2015.	2016.	2017.
FEDERACIJA BiH⁷			
Broj maloljetnih korisnika	76.635	78.505	77.118
Muškarci	40.910	42.879	41.978
Žene	35.725	35.626	35.140
Broj punoljetnih korisnika	243.465	257.488	252.254
Muškarci	119.050	123.733	130.066
Žene	124.415	133.755	122.188
UKUPAN BROJ KORISNIKA FEDERACIJA BiH	320.100	335.993	329.372
REPUBLIKA SRPSKA⁸			
Broj maloljetnih korisnika	65.562	53.648	49.035
Muškarci	33.093	26.777	24.533
Žene	32.469	26.871	24.502
Broj punoljetnih korisnika	159.378	137.956	135.795
Muškarci	73.679	66.091	67.967
Žene	76.699	71.865	67.828
UKUPAN BROJ KORISNIKA REPUBLIKA SRPSKA	224.940	191.604	184.830
BRČKO DISTRIKT⁹			
Broj maloljetnih korisnika	15.437	15.640	12.092
Muškarci	7.331	7.310	3.562
Žene	8.106	8.330	8.530
Broj punoljetnih korisnika	19.084	18.042	15.960
Muškarci	6.063	5.842	2.644
Žene	13.021	12.200	13.316
UKUPAN BROJ KORISNIKA BRČKO DISTRIKT	34.521	33.682	28.052

Iako je u posmatranom periodu zabilježen određeni pad broja korisnika, u razgovoru s partnerima u JLS došlo se do zaključka da je to rezultat uglavnom smanjenja broja stanovnika (negativan prirodni priraštaj, visoka stopa mortaliteta, emigracije), a ne, nažalost, rezultat poboljšanja socio-ekonomske situacije korisnika.

Grafikon 1: Kretanje broja korisnika u posmatranom periodu:

⁷ Izvor: Federalni zavod za statistiku, *Socijalna zaštita/skrb* 2017.

⁸ Izvor: Republički zavod za statistiku RS, *Socijalna zaštita - Bilten* 2018.

⁹ Izvor: Agencija za statistiku BiH, *Socijalna zaštita u Brčko distriktu* 2014.-2018.

Jedan od ključnih problema u funkcionisanju socijalne zaštite jeste i činjenica da veliki broj prava iz oblasti socijalne zaštite u BiH spada u tzv. „statusna prava”, posebno u slučaju boračkih naknada, naknada za pomoć i njegu drugog lica i sl. Odnosno, za ostvarenje tih prava nije relevantno imovinsko stanje korisnika (ne primjenjuje se imovinski cenzus). Rezultat toga je da socijalna davanja ne dobijaju oni kojima je pomoć najpotrebnija.

Imajući u vidu ukupan broj stanovnika u BiH, 3.531.159 prema popisu iz 2013. godine, dio populacije koji prima budžetske novčane naknade za socijalnu zaštitu je mali i iznosi 14,84% u FBiH; 15,17% u Republici Srpskoj i 33,58% u Brčko distriktu.

Posmatrajući statističke podatke u pomenutom periodu, posebno uzimajući u obzir ukupan broj korisnika socijalne zaštite dat u prethodnoj tabeli i broj korisnika novčanih pomoći, dolazi se do zaključka da su značajna (i u stalnom porastu) izdvajanja u sektoru socijalne zaštite vezana za prava na novčane pomoći, posebno one za čije ostvarenje nije relevantno imovinsko stanje korisnika (ne primjenjuje se „imovinski cenzus”), kao što je pravo na naknadu za pomoć i njegu drugog lica. S druge strane, minimalne su ili se uopšte ne sprovode mjere socijalne zaštite usmjerene na osposobljavanje za privređivanje. Na taj način sistem socijalne zaštite dugoročno ne doprinosi smanjenju siromaštva i poboljšanju položaja korisnika.

Tabela 2: Broj korisnika novčanih pomoći u ukupnom broju korisnika socijalne zaštite

Teritorija	Republika Srpska ¹⁰			Federacija BiH ¹¹			Brčko distrikt ¹²		
Godina:	2015.	2016.	2017.	2015.	2016.	2017.	2015.	2016.	2017.
Vrsta pomoći:									
Novčane pomoći	39.922	39.515	36.227	45.697	48.709	47.301	4.617	4.481	4.246
Stalna novčana pomoć	4.638	4.668	3.933	9.291	9.135	8.967	984	991	959
Jednokratna novčana pomoć	417	748	133	19.454	19.884	17.816	981	529	498
Izuzetna novčana pomoć ¹³	-	-	-	1.476	1.443	1.628	-	-	-
Pomoć i njega drugog lica	20.670	20.756	19.228	13.203	15.493	16.602	2.652	2.961	2.789
Pomoć za opremu djeteta samohranim i nezaposlenim roditeljima	2.430	1.647	1.514	2.273	2.754	2.288	0	0	0
Pomoć za osposobljavanje i privređivanje	137	284	141	860	1.089	6.866	0	0	0
Ukupan broj korisnika	224.940	191.604	184.830	320.100	335.993	329.372	34.521	33.682	28.052
Učešće korisnika novčane pomoći (%)	17,75%	20,62%	19,60	14,27%	14,49%	14,36%	13,37%	13,30%	15,13%

¹⁰ Izvor: Republički zavod za statistiku RS, *Socijalna zaštita - Bilten 2018*.

¹¹ Izvor: Federalni zavod za statistiku, *Socijalna zaštita/skrb 2015, 2016, 2017*.

¹² Izvor: Agencija za statistiku BiH, *Socijalna zaštita u Brčko distriktu 2014.-2018*.

¹³ Zakonom o socijalnoj zaštiti RS, kao i Zakonom o socijalnoj zaštiti Brčko distrikta nije definisana ova vrsta prava

Osnovni principi stalne novčane pomoći u Federaciji BiH uspostavljeni su federalnim zakonom, ali prava na socijalnu pomoć detaljno su utvrđena kantonalnim zakonima. Osnov za izračunavanje iznosa stalne novčane pomoći je prosječna neto plata ostvarena u kantonu u prethodnoj godini, što implicira da je sama osnovica neujednačena na teritoriji FBiH. Osim toga, posmatrajući kantonalne zakone, visina stalne novčane pomoći u FBiH određuje se u različitim iznosima: 15% u Tuzlanskom kantonu¹⁴, 20% u Sarajevskom kantonu¹⁵, 17% u Zeničko-dobojskom kantonu¹⁶, itd. Ako dva člana ili više članova porodice ispunjavaju uslove za sticanje prava na stalnu novčanu pomoć, stalna novčana pomoć za svakog narednog korisnika povećava se za 10% od osnovice.

Visina stalne novčane pomoći za korisnike u RS iznosi 15% od prosječne neto plate u ovom entitetu. Porodice s dva člana primaju 20% osnovice, porodice s tri člana 24% osnovice, s četiri člana 27%, te sa šest i više članova 30% osnovne neto plate u RS.¹⁷

Jasno je da takva zakonska rješenja dovode do nejednakog obuhvata građana socijalnom zaštitom u BiH.

Trenutni sistem socijalne zaštite odlikuje niz nedostataka, kako u entitetima, tako i u Brčko distriktu. Jedan od ključnih problema, kako je istaknuto ranije, jeste neadekvatna raspodjela novčanih davanja i veliki broj „statusnih prava”, što dovodi do neadekvatne zaštite najranjivijih korisnika. Većina centara za socijalni rad je preopterećena i nema adekvatne kapacitete koje bi mogli da usmjere na informisanje građana o njihovim pravima, ili proaktivniji pristup korisnicima, te bi na tom polju saradnja s mjesnim zajednicama bila od velike pomoći.

Detaljan pregled zakonskog okvira po entitetima, kao i za Brčko distrikt, dat je u narednim poglavljima ove analize.

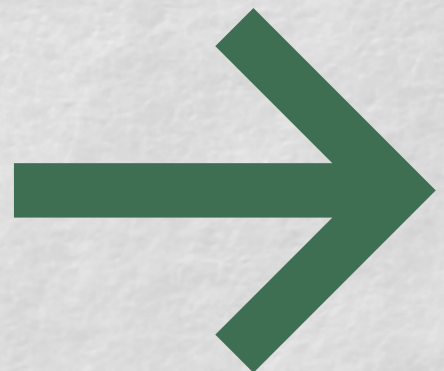
¹⁴ Izvor: *Zakon o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom*, „Službene novine Tuzlanskog kantona”, br. 12/2000

¹⁵ Izvor: *Zakon o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodica s djecom*, „Službene novine Kantona Sarajevo”, br. 38/2014 - prečišćen tekst, 38/2016, 44/2017 i 28/2018

¹⁶ Izvor: *Zakon o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom*, „Službene novine Zeničko-dobojskog kantona”, br. 13/2007

¹⁷ Izvor: *Zakon o socijalnoj zaštiti Republike Srpske*, „Službeni glasnik RS”, br. 37/012

4. MEĐUNARODNI PRINCIPI LOKALNE SAMOUPRAVE U BIH

Pravo na lokalnu samoupravu jedno je od bitnih obilježja demokratske razvijenosti društva. To pravo dio je univerzalnih demokratskih vrijednosti sadržano i garantovano **Evropskom poveljom o lokalnoj samoupravi** koju je Savjet/Vijeće Evrope usvojio 1985. godine (u formi konvencije) i time postavio međunarodno priznate standarde u toj oblasti. BiH je ratifikovala ovu povelju 1994. godine i time preuzela međunarodne obaveze u smislu usaglašavanja domaćeg zakonodavstva s međunarodnim standardima.

Povelja obavezuje ugovorne strane (države) da primijene osnovna pravila koja garantuju političku, administrativnu i finansijsku nezavisnost lokalnih vlasti.

Prvi dio Povelje sadrži materijalne odredbe koje ustanovljavaju principe lokalne samouprave. Lokalna samouprava tako se definiše kao pravo i sposobnost lokalnih vlasti da u granicama zakona regulišu i upravljaju suštinskim dijelom javnih poslova u okviru sopstvenih ovlašćenja, a u skladu s interesima lokalnog stanovništva. Pravo na samoupravu ostvaruje se preko demokratski konstituisanih institucija vlasti – skupštine ili vijeća koje čine izabrani odbornici/vijećnici, što ne isključuje i druge načine neposrednog učešća građana u donošenju odluka predviđenih statutom. U ovom dijelu se predviđa i autonomija lokalnih vlasti u pogledu organizovanja svoje administrativne strukture prema potrebama zajednice, odnosno efikasnog upravljanja, i adekvatna mogućnost angažovanja kompetentnih kadrova uz obezbjeđivanje njihovog kontinuiranog usavršavanja i napredovanja. Takođe se navode uslovi pod kojima lokalni odbornici/vijećnici obavljaju svoje funkcije. Tako se članom 7. predviđa njihova nezavisnost, odgovarajuća finansijska nadoknada za rad i onemogućavanje njihove diskvalifikacije (opoziva) van slučajeva predviđenih statutom opštine/općine.¹⁸

Ovlašćenja lokalne samouprave isključiva su i potpuna, utvrđena ustavom i zakonom, i podrazumijevaju pravo delegiranja dodatnih ovlašćenja lokalnoj samoupravi od strane centralnih i regionalnih institucija vlasti. U slučaju prenesenih – delegiranih ovlašćenja, lokalna samouprava ima diskreciono pravo da ih iskoristi shodno okolnostima date zajednice.

Posebno je važno pomenuti princip supsidijarnosti, koji se garantuje u stavu 3. člana 4., konstatacijom da se javna ovlašćenja pripisuju prevashodno onim nivoima vlasti koji su najbliži građanima, dok je prenošenje nadležnosti na više nivoe opravdano samo kada to zahtijevaju principi efikasnosti i ekonomičnosti. Ustanovljeno je i pravo lokalne samouprave na udruživanje s drugim lokalnim samoupravama kao i na učlanjenje u odgovarajuće međunarodne asocijacije.

Lokalna samouprava mora imati sopstvene izvore finansiranja, adekvatne njenim ovlašćenjima, što između ostalog podrazumijeva i pravo na ubiranje bar dijela prihoda od lokalnih poreza i taksi. Predviđena je zatim mogućnost uzimanja zajmova i pristup tržištu kapitala shodno odredbama zakona.

Ustav Bosne i Hercegovine ne sadrži nijednu izričitu odredbu o lokalnoj samoupravi. Samo se na jednom mjestu govori o teritorijalnoj organizaciji Bosne i Hercegovine, i to u odredbi kojom se utvrđuje obaveza entiteta i svih njihovih administrativnih jedinica da su dužni pridržavati se ovog ustava i opštih načela međunarodnog javnog prava.¹⁹

---

¹⁸ *Evropska povelja o lokalnoj samoupravi*; <https://www.coe.int/en/web/congress/the-charter-how-it-works>

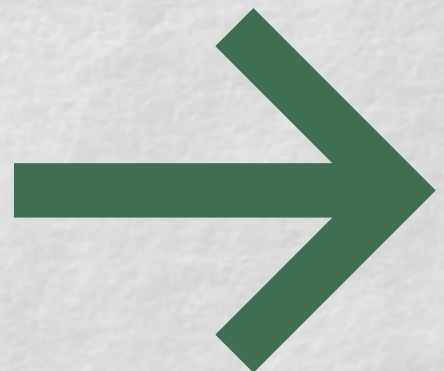
¹⁹ *Ustav Bosne i Hercegovine*, član III, 3.b)

Lokalni nivo vlasti u Bosni i Hercegovini je pravno regulisan entitetskim zakonima, kao i Zakonom o mjesnim zajednicama Brčko distrikta.

Zakon o lokalnoj samoupravi Republike Srpske i Zakon o principima lokalne samouprave u FBiH definišu djelokrug i izvorne nadležnosti JLS, njihovu organizaciju i načine finansiranja. U FBiH kantonalni zakoni, iako u nekim slučajevima i po različitim pitanjima nisu uvijek komplementarni sa Zakonom FBiH, sadrže odredbe koje omogućavaju uspostavu konstruktivne saradnje s centrima za socijalni rad, kao nosiocima socijalne zaštite na lokalnom nivou, u cilju poboljšanja života građana.

Detaljan pregled ovih zakona dat je, uz analizu zakona iz oblasti socijalne zaštite, u narednim poglavljima.

5. SOCIJALNA ZAŠTITA U REPUBLICI SRPSKOJ

Prava iz oblasti socijalne zaštite, osnovi organizacije i finansiranje ove djelatnosti u Republici Srpskoj uređeni su 1993. godine („Sl. gl. RS”, br. 5/93), kada je prestao da važi Zakon o socijalnoj zaštiti Socijalističke Republike BiH („Sl. list SR BiH”, br. 39/84). U nastojanju da se poboljša i unaprijedi socijalna zaštita u Republici Srpskoj, ovaj zakon je bio predmet nekoliko izmjena i dopuna („Sl. gl. RS”, 15/96, br. 110/03 i br. 33/08), a aktuelni trendovi kretanja u socijalnoj zaštiti (nove potrebe korisnika, novi socijalni problemi i rizici, novi standardi i metode rada i sl.) uslovili su izradu novog zakona o socijalnoj zaštiti.

Narodna skupština Republike Srpske usvojila je 4. 4. 2012. godine novi Zakon o socijalnoj zaštiti, koji je objavljen u „Službenom glasniku RS”, br. 37/012, a njegova primjena počela je već u maju iste godine. U martu 2019. godine izrađen je i Nacrt zakona o izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj zaštiti RS, koji je još u proceduri.²⁰

Zakon o socijalnoj zaštiti RS sastoji se od 12 poglavlja:

1. Osnovne odredbe;
2. Korisnici socijalne zaštite;
3. Prava u socijalnoj zaštiti;
4. Uslovi za ostvarivanje prava iz socijalne zaštite;
5. Postupak za ostvarivanje prava iz socijalne zaštite;
6. Ustanove socijalne zaštite;
7. Samostalno obavljanje poslova socijalne zaštite kao profesionalne djelatnosti;
8. Finansiranje socijalne zaštite;
9. Nadzor;
10. Naknada materijalne štete;
11. Kaznene odredbe i
12. Prelazne i završne odredbe.

U Zakonu je definisano da je **socijalna zaštita** djelatnost od opšteg interesa za Republiku Srpsku, kojom se pruža pomoć licima kada se nađu u stanju socijalne potrebe i preduzimaju potrebne mjere radi sprečavanja nastajanja i otklanjanja posljedica takvog stanja. **Stanje socijalne potrebe** je stanje u kojem je licu neophodna pomoć radi savladavanja socijalnih i drugih teškoća i stvaranja uslova za zadovoljavanje osnovnih životnih potreba, a ukoliko se te potrebe ne mogu zadovoljiti u drugim sistemima socijalne sigurnosti.²¹

Djelatnost socijalne zaštite obuhvata mjere i aktivnosti za stvaranje uslova za ostvarivanje zaštitne funkcije porodice, uslova za samostalan život i rad lica koja se nalaze u stanju socijalne potrebe ili za njihovo aktiviranje u skladu sa sposobnostima, obezbjeđivanje sredstava za život materijalno neobezbijedjenim i za rad nesposobnim licima i drugim građanima koji su u stanju socijalne potrebe, kao i obezbjeđivanje drugih oblika socijalne zaštite.

Korisnici prava i usluga prema Zakonu o socijalnoj zaštiti RS su (1) pojedinci, članovi porodice ili porodica u cjelini koji imaju prebivalište u Republici Srpskoj, koji se nalaze u stanju

---

²⁰ <https://www.paragraf.ba/nacrti-i-prijedlozi/nacrt-zakona-o-izmjenama-i-dopunama-zakona-o-socijalnoj-zastiti.pdf>

²¹ Izvor: Zakon o socijalnoj zaštiti Republike Srpske, „Službeni glasnik RS”, br. 37/012, član 2., stav 1.

socijalne potrebe, a ne mogu je zadovoljiti svojim radom, prihodima od imovine i korištenjem drugih izvora. (2) Strani državljani i članovi njihovih porodica, lica pod međunarodnom pravnom zaštitom koja imaju dozvolu za boravak u Republici Srpskoj, mogu ostvariti prava u skladu sa ovim zakonom i međunarodnim ugovorom. (3) Lice koje nije obuhvaćeno st. 1. i 2., a nađe se na teritoriji Republike Srpske, može privremeno ostvariti prava iz socijalne zaštite pod uslovima propisanim zakonom, ako to zahtijevaju posebno teške životne okolnosti u kojima se to lice našlo²².

„Korisnik socijalne zaštite je lice koje se nalazi u stanju socijalne potrebe, i to:

a) dijete:

- 1) koje nema roditelje, koje je napušteno od roditelja, čiji roditelji nisu u mogućnosti da mu pruže potpuno staranje zato što su ograničeni u vršenju roditeljskog prava ili su lišeni tog prava;
- 2) s oštećenjima vida, sluha, sa smetnjama u glasu, govoru i jeziku, s tjelesnim oštećenjima i hroničnim oboljenjima, s mentalnom zaostalošću, višestrukim smetnjama, ili s drugim smetnjama koje dovode do problema u psihomotornom i čulnom razvoju;
- 3) čiji roditelji zbog bolesti ili smrti jednog roditelja, nesređenih porodičnih odnosa, materijalnih ili drugih razloga nisu u mogućnosti da mu obezbijede uslove za pravilno vaspitanje, fizički i psihički razvoj;
- 4) kome se nanosi fizička, psihička i seksualna patnja ili emocionalna bol, kao i prijetnja takvim djelima ili zanemarivanje, nebriga i nezadovoljavanje osnovnih životnih potreba, što ga ozbiljno sputava da uživa u svojim pravima i slobodama;
- 5) koje je vrbovano, prevezeno, skriveno, nasilno transportovano ili prihvaćeno prijetnjom i upotrebom sile, obmanjivanjem, otmicom ili drugim oblicima prinude ili prevare, zloupotrebom položaja ili primanja novca, a koje je navedeno na pristanak vlastitog eksploatisanja;
- 6) koje je pod rizikom, čini prekršajna i krivična djela, koje se bavi skitnjom, prosjačenjem ili sličnim ponašanjem narušava opšteprihvaćena društvena pravila ponašanja i važeće zakonske norme;
- 7) koje zbog upotrebe psihoaktivnih supstanci, negativnih socijalnih uticaja i emocionalnih poremećaja narušava i ugrožava svoje zdravlje i život;
- 8) koje se nađe u stanju socijalne potrebe zbog siromaštva, pretrpljene elementarne nepogode, ratnog stradanja, izbjeglištva, migracije, repatrijacije, smrti jednog ili više članova porodice, dugotrajnog liječenja, otpusta iz ustanove ili drugih nepredvidivih okolnosti.

b) punoljetno lice:

- 1) koje nema neophodnih sredstava za izdržavanje, nesposobno je za rad i ne može obezbijediti sredstva za život po nekom drugom osnovu;
- 2) kod koga se kao posljedica povrede, bolesti ili urođene mane pojavljuje gubitak ili ograničavanje sposobnosti obavljanja aktivnosti koje su neophodne za svakodnevni život na način ili u obimu koji se smatraju normalnim za lica istih godina, pola, kulture i obrazovanja;

---

²² Izvor: *Zakon o socijalnoj zaštiti Republike Srpske*, „Službeni glasnik RS”, br. 37/012, član 16.

- 3) koje ima više od 65 godina, a koje zbog trajnih promjena u psihosocijalnom i zdravstvenom stanju ne može zadovoljavati svoje osnovne životne potrebe;
- 4) koje se odaje besposličarenju, skitnji, prosjačenju ili drugom društveno negativnom ponašanju;
- 5) koje je došlo u stanje socijalne potrebe zbog upotrebe droga ili alkohola, koje duže vrijeme upotrebljava ove supstance zbog čega ima probleme u socijalnim i porodičnim odnosima, zdravlju i materijalnoj egzistenciji;
- 6) kome se u porodičnom okruženju nanosi fizička, psihička, ekonomska i seksualna patnja ili emocionalna bol, kao i prijetnja takvim djelima, a koje se zbog tih okolnosti nađe u stanju socijalne potrebe;
- 7) koje je vrbovano, prevezeno, skriveno, nasilno transportovano ili prihvaćeno prijetnjom i upotrebom sile, obmanjivanjem, otmicom ili drugim oblicima prinude ili prevare, zloupotrebom položaja ili primanja novca, a koje je navedeno na pristanak vlastitog eksploatisanja i
- 8) koje se nađe u stanju socijalne potrebe zbog siromaštva, dugotrajne nezaposlenosti, pretrpljene elementarne nepogode, ratnog stradanja, izbjeglištva, migracije, repatrijacije, smrti jednog ili više članova porodice, dugotrajnog liječenja, izdržavanja kazne, otpusta iz ustanove ili drugih nepredvidivih okolnosti."²³

Prava u socijalnoj zaštiti prema Zakonu o socijalnoj zaštiti RS su razvrstana u devet osnovnih prava i usluga (regulisana su članovima od 20. do 55.), i to:

- 1.** Novčana pomoć;
- 2.** Dodatak za pomoć i njegu drugog lica;
- 3.** Podrška u izjednačavanju mogućnosti djece i omladine sa smetnjama u razvoju;
- 4.** Smještaj u ustanovu;
- 5.** Zbrinjavanje u hraniteljsku porodicu;
- 6.** Pomoć i njega u kući;
- 7.** Dnevno zbrinjavanje;
- 8.** Jednokratna novčana pomoć;
- 9.** Savjetovanje.

Zakonom su predviđene i različite mogućnosti finansiranja socijalne zaštite. S obzirom da lokalne zajednice planiraju i sprovode socijalnu zaštitu na svom području, imajući u vidu činjenicu da one imaju i najbolji uvid u stvarne potrebe korisnika socijalne zaštite, Zakon predviđa tri osnovna izvora sredstava: iz javnih prihoda koji se obezbjeđuju u budžetu Republike Srpske i JLS; iz donatorskih sredstava (pravnih i fizičkih lica) i priloga građana; te iz vlastitih sredstava korisnika socijalne zaštite, što otvara mogućnosti za uspostavljanje različitih oblika saradnje ustanova iz sistema socijalne zaštite s partnerima iz drugih sektora aktivnih u lokalnoj zajednici.

Sistem „proširenih prava”, predviđen Zakonom, predstavlja koncept adekvatnog odgovora lokalnih zajednica na specifične potrebe građana iz oblasti socijalne zaštite. Takođe, u

---

²³ Izvor: *Zakon o socijalnoj zaštiti Republike Srpske*, „Službeni glasnik RS”, br. 37/012, član 17.

oblasti definisanja i sprovođenja tih prava veliku ulogu ima saradnja koju centri za socijalni rad, kao osnovni pružaoci usluga iz oblasti socijalne zaštite, ostvaruju s ostalim akterima u zajednici, a samim tim i mjesnim zajednicama koje predstavljaju najznačajniji izvor informacija o potencijalnim korisnicima i nivo uprave koji je najbliži građanima.

Naime, Zakonom je predviđeno da JLS, u skladu s potrebama stanovništva, mogu da utvrde i druga prava i usluge iz oblasti socijalne zaštite, te uslove i kriterijume za njihovo ostvarivanje (član 11.). Najčešća prava koja su JLS do sada definisale u svojim odlukama bila su: pravo na ogrjev, pravo na troškove prevoza, pravo na subvenciju troškova električne energije, vode i stanarine, pravo na participaciju za lijekove, pravo na pomoć za nabavku udžbenika i školskog pribora, nabavku odjeće i obuće, pravo na dodatnu novčanu pomoć, pravo na pomoć za nabavku hrane, pravo na dodatnu pomoć korisnicima dodatka za njegu i pomoć drugog lica, pravo na pomoć za djecu sa smetnjama u razvoju, pravo na troškove sahrane i druga prava.

Odluku o utvrđivanju proširenih prava donosi skupština opštine na inicijativu i prijedlog centra za socijalni rad, odnosno načelnika ili gradonačelnika. Način ostvarivanja prava, visina socijalnih davanja i ostala pitanja vezana za ostvarivanje tih prava regulišu se takođe odlukom skupštine, te pravilnicima centra za socijalni rad u skladu sa Zakonom.

Sprovođenje tih odluka i obezbjeđivanje proširenih prava građanima u stanju socijalne potrebe veoma često zahtijeva uspostavljanje saradnje centara za socijalni rad s ostalim akterima u zajednici: obrazovnim, zdravstvenim sektorom, nevladinim organizacijama, udruženjima, međunarodnim donatorima, ali i mjesnim zajednicama.

Treba svakako istaći da su neke JLS svojim odlukama, a na prijedlog centara za socijalni rad, u okviru proširenih prava osnovala i finansiraju dnevne boravke za djecu i odrasla lica – korisnike prava u socijalnoj zaštiti, te obezbijedile sredstva za realizaciju programa pomoći u kući. Dobar primjer predstavljaju Laktaši gdje je osnovan dnevni centar za djecu sa smetnjama u razvoju, a slično je uočeno i u Bratuncu, Jablanici, Mrkonjić Gradu, Prnjavoru, Foči, kao i gradovima Banja Luka, Bijeljina, Prijedor, Zvornik i drugim JLS u kojima se sprovode aktivnosti pružanja usluga djeci i drugim kategorijama stanovnika u stanju socijalne potrebe. Navedene aktivnosti su posebno postale aktuelne posljednjih nekoliko godina, a razlog tome je uglavnom aktuelizacija pomenute tematike kroz implementaciju međunarodno podržanih projekata (npr. programi UNDP-a, UNICEF-a i sl.), ali i poboljšanje svijesti šire društvene zajednice o potrebi brige za stanovništvo u stanju socijalne potrebe.²⁴

Poslove socijalne zaštite, prema važećem Zakonu, obavljaju ustanove socijalne zaštite, koje se mogu osnivati u svim oblicima svojine (član 80. Zakona): Vlada, JLS, pravno i fizičko lice. Međutim, osim tih ustanova, pojedine poslove iz djelatnosti socijalne zaštite mogu obavljati i socijalno-humanitarne organizacije, udruženja građana i pojedini građani, kao i druge ustanove i preduzeća u skladu sa Zakonom.

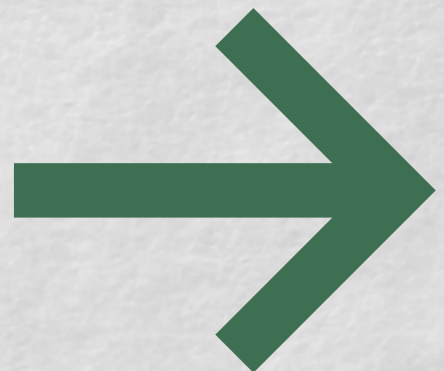
Takva odrednica u Zakonu takođe otvara mogućnost uspostavljanja saradnje između centara za socijalni rad i ostalih aktera u društvu i ostavlja prostor za uspostavu mješovitog pristupa socijalnoj zaštiti.

---

²⁴ Izvor: Ekonomski institut a.d. Banja Luka, *Finansijska analiza Zakona o socijalnoj zaštiti u Republici Srpskoj*; www.ekinst.org

Dakle, iako Zakon ne navodi precizno u svojim odredbama mogućnost pružanja usluga iz domena socijalne zaštite u partnerstvu s mjesnim zajednicama, niti precizira vrstu tih usluga, postojeće odredbe Zakona koje omogućavaju i ohrabruju saradnju centara za socijalni rad s ostalim akterima u društvu mogu se primjenjivati i za uspostavu saradnje s mjesnim zajednicama, kao nivoom pružanja usluga koji je najbliži građanima.

**6. LOKALNA
SAMOUPRAVA
U REPUBLICI
SRPSKOJ S
OSVRTOM NA MZ**

Zakon o lokalnoj samoupravi Republike Srpske usvojen je 2004. godine, dopunjen i izmijenjen 2013. i 2016. godine.

Ovim zakonom uređuju se sistem lokalne samouprave, jedinice lokalne samouprave, način i uslovi njihovog formiranja, poslovi lokalne samouprave, organi jedinica lokalne samouprave, međusobni odnosi skupštine jedinice lokalne samouprave i gradonačelnika, odnosno načelnika opštine, imovina i finansiranje jedinica lokalne samouprave, akti i javnost rada organa jedinica lokalne samouprave, postupak nadzora nad radom organa jedinica lokalne samouprave, oblici neposrednog učešća građana, saradnja organa jedinica lokalne samouprave, odnos republičkih organa i organa jedinice lokalne samouprave, zaštita prava lokalne samouprave, kao i druga pitanja od značaja za ostvarivanje prava i dužnosti jedinica lokalne samouprave.²⁵

Lokalna samouprava je pravo građana da neposredno i preko svojih slobodno i demokratski izabраниh predstavnika učestvuju u ostvarivanju zajedničkih interesa stanovnika JLS, kao i pravo i sposobnost organa JLS da regulišu i upravljaju, u granicama zakona, javnim poslovima koji se nalaze u njihovoj nadležnosti, a u interesu lokalnog stanovništva.

Lokalna samouprava ostvaruje se u gradovima, odnosno opštinama, a izvršavaju je organi JLS i građani u skladu s Ustavom Republike Srpske, zakonom i statutom JLS.

Prema ovom zakonu, opština je osnovna teritorijalna JLS, koja se obrazuje za dio naseljenog mjesta, za jedno naseljeno mjesto ili više od jednog naseljenog mjesta. Zakon detaljno propisuje nadležnosti, organe upravljanja, načine finansiranja, oblike saradnje, kao i sve druge oblasti od značaja za funkcionisanje opština i gradova.

Kao jedan od oblika neposrednog učešća građana u lokalnoj samoupravi, Zakon precizno definiše osnivanje i funkcionisanje mjesnih zajednica (članovi Zakona od 113. do 119.).

Područje JLS dijeli se na mjesne zajednice ako je to zasnovano na prostornim, istorijskim, privrednim ili kulturnim razlozima i ako je to u interesu stanovnika jedinice lokalne samouprave²⁶.

Prema Zakonu, inicijativu za osnivanje mjesne zajednice može podnijeti najmanje 10% građana koji imaju prebivalište na području za koje predlažu osnivanje nove mjesne zajednice, ili najmanje 1/3 odbornika skupštine, ili gradonačelnik, odnosno načelnik opštine. Međutim, mjesna zajednica nema svojstvo pravnog lica u Republici Srpskoj.

Zakonom su propisani i organi upravljanja radom mjesnih zajednica, mandati izabranih predstavnika, kao i načini finansiranja i nadzora nad radom mjesnih zajednica. Rad mjesnih zajednica koordinira gradska, odnosno opštinska uprava.

Član 118. Zakona o lokalnoj samoupravi definiše precizno na koji način građani mogu zadovoljavati i ostvarivati svoje potrebe i interese u mjesnoj zajednici:

- 1) pokretanjem inicijativa i učešćem u javnoj raspravi prilikom pripreme i donošenja dokumenata prostornog uređenja jedinice lokalne samouprave za područje mje-

---

²⁵ Zakon o lokalnoj samoupravi RS, „Službeni glasnik RS”, br. 97/16 i 36/19, član 1.

²⁶ Zakon o lokalnoj samoupravi RS, „Službeni glasnik RS”, br. 97/16 i 36/19, član 113.

sne zajednice;

- 2) pokretanjem inicijativa, davanjem mišljenja i učešćem u izgradnji komunalnih objekata i objekata u opštoj upotrebi;
- 3) pokretanjem inicijative i učešćem u javnim raspravama o aktivnostima koje su u vezi s razvojem privrede i društvenih djelatnosti;
- 4) prikupljanjem i dostavljanjem organima jedinice lokalne samouprave, javnim preduzećima i ustanovama predstavki i pritužbi na njihov rad, kao i inicijativa i prijedloga građana za rješavanje pitanja od njihovog zajedničkog interesa;
- 5) učešćem u obezbjeđivanju prostornih, finansijskih i organizacionih uslova za sport i rekreaciju;
- 6) organizovanjem raznih oblika humanitarne pomoći na svom području;
- 7) zaštitom od elementarnih nepogoda i organizovanjem, otklanjanjem ili ublažavanjem posljedica od elementarnih nepogoda;
- 8) saradnjom s udruženjima građana o pitanjima koja su od interesa za građane mjesne zajednice i
- 9) obavljanjem poslova koje im povjere organi jedinice lokalne samouprave.²⁷

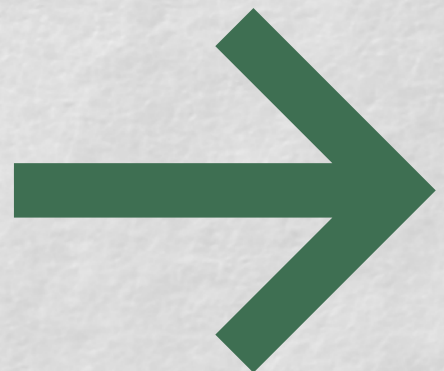
Iako se odredbama ovog zakona ne navodi eksplicitno saradnja mjesnih zajednica s centrima za socijalni rad, stavovima 3, 4, 6 i 9 može biti obuhvaćen i takav vid saradnje na nivou lokalne zajednice, a s ciljem zadovoljenja potreba građana.

Mjesne zajednice se u svom funkcionisanju suočavaju s nizom problema koji značajno ograničavaju njihov kapacitet za kvalitetno zadovoljenje potreba građana i ostvarivanje saradnje s ostalim institucijama (pružaocima usluga), pa samim tim i centrima za socijalni rad. Neki od tih problema svakako su vezani za njihov pravni status, nedostatak stabilnih izvora finansiranja, nedovoljnu materijalno-tehničku opremljenost, kao i nedostatak stručnosti i motivisanosti članova savjeta mjesnih zajednica.

---

²⁷ Zakon o lokalnoj samoupravi RS, „Službeni glasnik RS”, br. 97/16 i 36/19, član 118.

7. SOCIJALNA ZAŠTITA U FEDERACIJI BIH

Ustav Federacije Bosne i Hercegovine, u poglavlju II „Ljudska prava i osnovne slobode”, članom 2. propisuje da će Federacija BiH osigurati primjenu najvišeg nivoa međunarodno priznatih prava i sloboda, utvrđenih u dokumentima u Dodatku Ustava.²⁸ To se, među ostalim, odnosi i na sljedeća prava:

- zaštita porodice i djece;
- socijalna zaštita;
- ishrana;
- smještaj;
- zdravstvena zaštita;
- zaštita manjina i potencijalno ugroženih grupa.

U poglavlju III Ustava, u kojem se reguliše podjela nadležnosti između federalne i kantonalne vlasti, u članu 2. je propisano da je socijalna politika u zajedničkoj nadležnosti Federacije BiH i kantona. Član 3. istog poglavlja navodi da se nadležnosti mogu ispunjavati zajednički ili zasebno ili od strane kantona uz koordinaciju federalne vlasti. Stavom 3 istog člana u oblasti zakonodavstva je utvrđeno da federalna vlast uvažava kantonalne vlasti i specifičnosti kantona, ali ima pravo stvarati politiku i donositi zakone za svaku oblast koja je navedena u članu 2. Na kraju, stavom 4. člana 3. data je mogućnost međukantonalnom vijeću da usklađuje međukantonalna pitanja i predlaže ili razrađuje prijedloge i odluke u zakonodavnim tijelima. U istom poglavlju Ustava, u članu 4, utvrđeno je da su kantoni odgovorni za sve nadležnosti koje nisu izričito dodijeljene Federaciji. Navedene su nadležnosti u kojima kantoni imaju posebnu ulogu, među kojima je i provođenje socijalne politike i uspostavljanje službi socijalne zaštite.

Pored toga, dio nadležnosti u provođenju socijalne politike i uspostavljanju socijalne zaštite delegiran je dalje na općinski nivo, JLS u skladu sa zakonima na nivou FBiH i kantona, tako da se može reći da FBiH ima vrlo decentralizovan sistem socijalne zaštite.

Socijalna zaštita u Federaciji Bosne i Hercegovine je djelatnost od opšteg interesa, koja je uređena Zakonom o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom i odgovarajućim zakonima i drugim propisima koji se donose na nivou kantona.

Prvi zakon u oblasti socijalne zaštite na nivou FBiH usvojen je 1999. godine, pod nazivom „Zakon o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom” i objavljen je u „Službenim novinama FBiH”, broj 36/99. Ovaj zakon mijenjan je i dopunjavan više puta: 2004., 2006. i 2016. godine.

Zakon je socijalnu zaštitu definisao kao organizovanu djelatnost u FBiH usmjerenu na osiguranje socijalne sigurnosti njenih građana i njihovih porodica u stanju socijalne potrebe.

Socijalnom potrebom se smatra trajno ili privremeno stanje u kome se nalazi građanin ili porodica, prouzrokovano ratnim događajima, elementarnim nesrećama, opštom ekonomskom krizom, psihofizičkim stanjem pojedinaca ili drugim razlozima koji se ne mogu otkloniti bez pomoći drugog lica²⁹.

---

²⁸ Dodatak Ustava čini 21 međunarodna konvencija i ugovori koji imaju snagu ustavnih odredaba, a među njima i Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima

²⁹ Zakon o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom, „Službene novine Federacije BiH”, br. 36/99

U članu 1. Zakona FBiH navedeno je da se ovim zakonom utvrđuju temeljna prava građana i njihovih porodica u oblasti socijalne zaštite, zaštite porodica s djecom, zaštite civilnih žrtava rata, osnivanje i rad ustanova socijalne zaštite i osnivanje udruženja osoba s invaliditetom. Član 8. Zakona definisao je da nadležna tijela kantona u skladu sa Ustavom i zakonom bliže uređuju djelatnost socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodica s djecom.

Nadzor nad primjenom ovog zakona vrši Federalno ministarstvo rada i socijalne politike, a nadzor nad propisima koje donose kantoni vrše nadležna tijela kantona (ministarstva).

Korisnici socijalne zaštite prema članu 12. Zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodica sa djecom su lica koja se nalaze u stanju socijalne potrebe i to: 1. djeca bez roditeljskog staranja; 2. vaspitno zanemarena djeca; 3. vaspitno zapuštena djeca; 4. djeca čiji je razvoj ometen porodičnim prilikama; 5. lica s invaliditetom i lica ometena u fizičkom ili psihičkom razvoju; 6. materijalno neosigurana i za rad nesposobna lica; 7. stara lica bez porodičnog staranja; 8. lica s društveno negativnim ponašanjem; 9. lica i porodice u stanju socijalne potrebe; kojima je usljed posebnih okolnosti potreban odgovarajući oblik socijalne zaštite³⁰.

Prava iz socijalne zaštite definisana u federalnom zakonu u članu 19. su: 1) novčana i druga materijalna pomoć; 2) osposobljavanje za život i rad; 3) smještaj u drugu porodicu; 4) smještaj u ustanove socijalne zaštite; 5) usluge socijalnog i drugog stručnog rada; 6) kućna njega i pomoć u kući.³¹

Ustanove socijalne zaštite i njihovo osnivanje se takođe uređuju propisima kantona, a samo ustanove koje su od interesa za FBiH se uređuju federalnim propisima. Organizacije osoba s invaliditetom su prepoznate u Zakonu zbog posebnosti članova i korisnika za koje je socijalna zaštita posebno zainteresovana.

Izmjenama Zakona iz 2004. godine omogućeno je da određene poslove, kao što je pružanje usluga socijalne zaštite, mogu da obavljaju i općinske službe za upravu. Član 18. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodica sa djecom daje mogućnost da prava iz ovog zakona u prvom stepenu obezbjeđuje centar za socijalni rad ili općinska služba za upravu kojoj su povjereni poslovi socijalne zaštite, prema mjestu prebivališta ili boravišta podnosioca zahtjeva, a o žalbama protiv rješenja donesenih u prvom stepenu rješava Federalno ministarstvo rada i socijalne politike³².

Takva odredba u Zakonu može se tumačiti kao pravni osnov za uspostavu saradnje između centara za socijalni rad, kao pružalaca usluga socijalne zaštite i JLS, odnosno mjesne zajednice, kao njenog integralnog dijela koji je najbliži građanima.

---

³⁰ Zakon o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom, „Službene novine Federacije BiH”, br. 36/99

³¹ Zakon o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom, „Službene novine Federacije BiH”, br. 36/99

³² Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom, „Službene novine Federacije BiH”, br. 54/04

7.1 PREGLED KANTONALNIH ZAKONODAVSTAVA U OBLASTI SOCIJALNE ZAŠTITE

Ustavno-pravnim poretom BiH, Federacija BiH uređena je kao zajednica deset federalnih jedinica (kantona). Kantoni imaju svoju zakonodavnu (skupštine kantona), izvršnu (vlade kantona) i sudsku vlast. Ipak, kantoni su u obavljanju svojih funkcija dužni svoje zakonodavstvo uskladiti s federalnim zakonodavstvom u svim oblastima, iako u praksi to nije uvijek slučaj.

Tabela 3: Kantoni u FBiH

Br.	Kanton	Administrativni centar	Stanovništvo (popis 2013)	Površina (km ²)
1.	Bosansko-podrinjski kanton Goražde	Goražde	23.734	504,6
2.	Hercegovačko-neretvanski kanton	Mostar	222.007	4.401
3.	Kanton Sarajevo	Sarajevo	413.593	1.276,9
4.	Kanton 10	Livno	84.127	4.934,9
5.	Posavski kanton	Orašje	43.453	324,6
6.	Srednjobosanski kanton	Travnik	254.686	3.189
7.	Tuzlanski kanton	Tuzla	445.028	2.649,0
8.	Unsko-sanski kanton	Bihać	273.261	4.125,0
9.	Zapadnohercegovački kanton	Široki Brijeg	94.898	1.362,2
10.	Zeničko-dobojski kanton	Zenica	364.433	3.334,3

Kada je u pitanju zakonski okvir kojim je definisana socijalna zaštita, situacija je veoma različita po kantonima.

Zakon o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom FBiH je ostavio mogućnost kantonima da svojim propisima mogu proširiti krug korisnika socijalne zaštite u skladu s programima razvoja socijalne zaštite i specifičnim prilikama u kantonima (član 12.), odnosno u skladu sa svojim ekonomskim mogućnostima. Član 19. Zakona ostavlja mogućnost kantonima i da u skladu sa svojim specifičnim prilikama mogu proširiti prava iz socijalne zaštite. Takođe, članom 27. Zakona propisano je da kantoni utvrđuju i visine iznosa naknada i pomoći utvrđenih zakonom.³³

³³ Izvor: *Zakon o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom*, „Službene novine Federacije BiH”, br. 36/99

Tabela 4: Pregled kantonalnih zakona u oblasti socijalne zaštite

Br.	Kanton	Zakon u oblasti socijalne zaštite
1.	Bosansko-podrinjski kanton Goražde	Zakon o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom, „Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona”, br. 7/2008, 2/2013 i 12/13
2.	Hercegovačko-neretvanski kanton	Zakon o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodica s djecom, „Službene novine Hercegovačko-neretvanskog kantona”, br. 3/05
3.	Kanton Sarajevo	Zakon o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodica sa djecom, „Službene novine Kantona Sarajevo”, br. 38/2014 - prečišćen tekst, 38/2016, 44/2017 i 28/2018
4.	Kanton 10	Zakon o socijalnoj skrbi, „Narodne novine Hercegbosanske županije”, br. 5/98
5.	Posavski kanton	Zakon o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti obitelji sa djecom, „Narodne novine Županije Posavske”, br. 5/2004
6.	Srednjobosanski kanton	Zakon o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodica s djecom, „Službene novine Kantona Srednja Bosna”, br. 10/05, 2/06
7.	Tuzlanski kanton	Zakon o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom, „Službene novine Tuzlanskog kantona”, br. 12/2000
8.	Unsko-sanski kanton	Zakon o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom, „Službeni glasnik Unsko-sanskog kantona”, br. 7-2001 i 11-2014
9.	Zapadnohercegovački kanton	Zakon o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodica sa djecom, „Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke”, br. 16/01, 11/02, 4/04 i 9/05
10.	Zeničko-dobojski kanton	Zakon o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom, „Službene novine Zeničko-dobojskog kantona”, br. 13/2007

Tabela 5: Pregled korisnika i prava iz socijalne zaštite predviđenih kantonalnim zakonima o socijalnoj zaštiti

Br.	Kanton	Korisnici socijalne zaštite (u odnosu na Zakon o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom FBiH)	Prava iz socijalne zaštite (u odnosu na Zakon o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom FBiH)
1.	Bosansko-podrinjski kanton Goražde	Izmjene i dopune Zakona 2013. uvode novu grupu korisnika: Lica koja su žrtve porodičnog nasilja i nasilja u zajednici (član 4.)	Izmjene i dopune Zakona 2013. uvode novo pravo – privremeni smještaj i zbrinjavanje u sigurnoj kući ili prihvatilištu (član 3.)
2.	Hercegovačko-neretvanski kanton	U skladu sa Zakonom FBiH – ne predviđa nove kategorije korisnika	U skladu sa Zakonom FBiH – ne predviđa nova prava iz socijalne zaštite
3.	Kanton Sarajevo	Uvodi dodatnu kategoriju korisnika: - osobe i porodice koje bi svoju socijalnu sigurnost trebale ostvariti od primanja, a ta primanja nisu dovoljna za podmirenje njihovih osnovnih životnih potreba; - osobe izložene zlostavljanju i nasilju u porodici (član 14.)	Uvodi novo pravo – osobama koje su smještene u ustanove socijalne zaštite, a koje nemaju sredstava za plaćanje izdavanja ličnih dokumenata, mogu se odobriti sredstva u tu svrhu (član 16.)
4.	Kanton 10	Korisnici socijalne zaštite, pored korisnika utvrđenih federalnim zakonom, su i: tjelesno ili mentalno oštećeno ili psihički bolesno dijete te dijete prema kojem je ili bi trebala biti primijenjena mjera obiteljskopravne ili kaznenopravne zaštite; tjelesno ili mentalno oštećena ili bolesna odrasla osoba; starija, nemoćna i druga osoba koja zbog trajnih promjena u zdravstvenom stanju ne može udovoljiti osnovnim životnim potrebama; druga osoba koja je u nevolji zbog poremećenih odnosa u obitelji, ovisnosti o alkoholu, drogama ili drugim opojnim sredstvima ili zbog drugih oblika društveno neprihvatljivog ponašanja i drugih uzroka. Korisnik socijalne skrbi ovoga članka može biti samac, član obitelji ili obitelji u cjelini (član 14.)	Prema ovom zakonu i na temelju njega donesenim propisima samac ili obitelj imaju pravo na savjetovanje, pomaganje u prevladavanju posebnih poteškoća, pomoć za uzdržavanje, pomoć za podmirenje troškova stanovanja, jednokratnu pomoć, doplatu za pomoć i njegu, pomoć i njegu u kući, osobnu invalidninu, osposobljavanje za samostalan život i rad, skrb izvan vlastite obitelji i druge pomoći (član 16.)

5.	Posavski kanton	U skladu sa Zakonom FBiH – ne predviđa nove kategorije korisnika	U skladu sa Zakonom FBiH – ne predviđa nova prava iz socijalne zaštite
6.	Srednjobosanski kanton	U skladu sa Zakonom FBiH – ne predviđa nove kategorije korisnika	U skladu sa Zakonom FBiH – ne predviđa nova prava iz socijalne zaštite
7.	Tuzlanski kanton	Uvodi dodatnu kategoriju korisnika: Lica izložena zlostavljanju i nasilju u porodici (član 3.)	U skladu sa Zakonom FBiH – ne predviđa nova prava iz socijalne zaštite
8.	Unsko-sanski kanton	Uvodi dodatne kategorije korisnika: Disfunkcionalna porodica i lica i porodice koje nemaju dovoljno prihoda za podmirenje osnovnih životnih potreba (član 1.)	U skladu sa Zakonom FBiH – ne predviđa nova prava iz socijalne zaštite
9.	Zapadno-hercegovački kanton	U skladu sa Zakonom FBiH – ne predviđa nove kategorije korisnika	U skladu sa Zakonom FBiH – ne predviđa nova prava iz socijalne zaštite
10.	Zeničko-dobojski kanton	Uvodi dodatnu kategoriju korisnika: Lica ovisna o psihoaktivnim supstancama (član 11.)	Uvodi novo pravo – vršenje starateljstva i nadzor (član 19.)

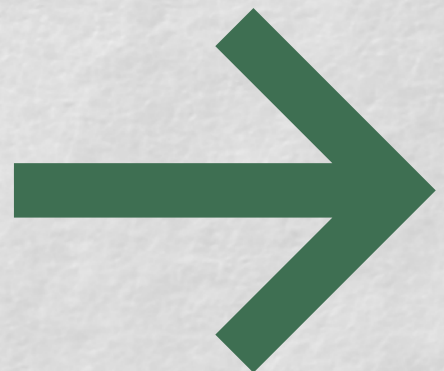
Ako se izvrši poređenje svih zakonskih tekstova, može se zaključiti da su svi kantoni donijeli zakone o socijalnoj zaštiti, koji, iako nisu uvijek u skladu sa Zakonom na nivou Federacije BiH, predviđaju ista osnovna prava iz oblasti socijalne zaštite (dok neki uvode i nova), a podzakonskim aktima su utvrđeni postupak ostvarivanja prava iz socijalne zaštite i visina naknada.

Iako je Zakonom FBiH ostavljena mogućnost kantonima da predviđena prava mogu proširiti ili uvesti nova, u skladu sa svojim mogućnostima i specifičnom situacijom u kojoj se nalaze, tu mogućnost je do sada iskoristilo samo šest kantona (Bosansko-podrinjski kanton Goražde, Kanton Sarajevo, Kanton 10, Tuzlanski kanton, Unsko-sanski kanton i Zeničko-dobojski kanton) i ta prava, kao i dodatni korisnici, vrlo su ograničena.

Osim toga, svaki od pomenutih kantonalnih zakona, s obzirom da su, kada je to u pitanju, usklađeni sa Zakonom na nivou Federacije BiH, predviđa dalje mogućnost decentralizacije socijalne zaštite i ostavlja mogućnost JLS da svojim odlukama o proširenim pravima uvode dodatna prava u skladu sa svojim mogućnostima i specifičnom situacijom i potrebama, kao i da prošire grupe korisnika.

Ta zakonska mogućnost svakako predstavlja osnov za uspostavu saradnje centara za socijalni rad, kao nosilaca socijalne zaštite u zajednici, s mjesnim zajednicama kao nivoom uprave koji je najbliži građanima.

8. LOKALNA SAMOUPRAVA U FEDERACIJI BIH S OSVRTOM NA MZ

Zakonom o principima lokalne samouprave u Federaciji Bosne i Hercegovine, koji je usvojen 2006. godine, definisana su rješenja o lokalnoj samoupravi sadržana u Evropskoj povelji o lokalnoj samoupravi i Ustavu Federacije Bosne i Hercegovine.³⁴ Zakonom o principima lokalne samouprave u Federaciji Bosne i Hercegovine utvrđene su nadležnosti općina, kao osnovne JLS u Federaciji Bosne i Hercegovine. Međutim, općine ne ostvaruju sve nadležnosti u istom ili sličnom obimu uslijed različitog stepena razvijenosti, privrednog i ekonomskog razvoja, javnih prihoda i dr.

Lokalna samouprava u Federaciji Bosne i Hercegovine organizovana je i ostvaruje se u općinama i gradovima kao JLS, a izvršavaju je organi JLS i građani, u skladu sa Ustavom, zakonima i statutom jedinice lokalne samouprave.³⁵

Nadležnosti JLS regulisane su zakonom i pobrojane u članu 8. Zakona o principima lokalne samouprave u Federaciji Bosne i Hercegovine.

Pored odredbi kojima se reguliše način funkcionisanja i finansiranja organa JLS, za ovu analizu posebno je značajno razmotriti zakonske mogućnosti uspostavljanja saradnje s ostalim sektorima u cilju pružanja kvalitetnijih usluga građanima. S tim u vezi treba naglasiti važnost člana 9. Zakona:

„Poslove iz okvira vlastitih nadležnosti, kao i poslove iz okvira povjerenih poslova jedinice lokalne samouprave mogu obavljati i putem zajedničkih organa, službi, organizacija i institucija s javnim ovlaštenjima i putem drugih vidova saradnje jedinice lokalne samouprave.”³⁶

Na taj način zakonski je utemeljena uspostava saradnje između JLS i centara za socijalni rad (kao institucija s javnim ovlaštenjem).

Poglavlje VI Zakona o principima lokalne samouprave u Federaciji Bosne i Hercegovine definiše mjesnu zajednicu kao obavezan oblik organizovanja koju osniva i nad čijim radom vrši nadzor vijeće u skladu sa statutom JLS.

Mjesna zajednica ima svojstvo pravnog lica u okviru prava i dužnosti utvrđenih statutom i odlukom o osnivanju.

U skladu s članom 25. Zakona o principima lokalne samouprave u Federaciji BiH, građani u mjesnoj zajednici putem organa mjesne zajednice odlučuju o poslovima značajnim za život i rad, a naročito:

- pokreću i učestvuju u javnoj raspravi kod pripreme i donošenja urbanističkih planova na području mjesne zajednice, pokreću inicijative, daju mišljenja i učestvuju u izgradnji komunalnih objekata i objekata u opštoj upotrebi;
- pokreću i učestvuju u raspravama o inicijativama i aktivnostima za razvoj privrede i društvenih djelatnosti;
- brinu o zaštiti osoba kojima je potrebna pomoć i u tu svrhu pokreću saradnju sa stručnim organima u oblasti socijalne zaštite;
- staraju se o razvoju kulture i sporta i stvaraju uslove za dostupnost ustanova i objekata kulture i sporta svim građanima, a pogotovo mladim;
- stvaraju uslove i preduzimaju mjere za očuvanje i zaštitu prirodnih i radom ostvarenih vrijednosti čovjekove sredine;

---

³⁴ „Službene novine Federacije BiH”, br. 49/06 i 51/09

³⁵ Zakon o principima lokalne samouprave u Federaciji BiH, „Službene novine Federacije BiH”, br. 49/06 i 51/09 član 3.

³⁶ Zakon o principima lokalne samouprave u Federaciji BiH, „Službene novine Federacije BiH”, br. 49/06 i 51/09 član 9.

- drugim poslovima utvrđenim statutom i pravilima mjesnih zajednica vodeći računa o vrsti i obimu potreba, raspoloživim sredstvima, kao i interesima građana u cjelini.³⁷

Član 30. Zakona o principima lokalne samouprave u Federaciji Bosne i Hercegovine dopušta da se odlukom vijeća JLS mjesnim zajednicama može povjeriti obavljanje određenih poslova iz izvornog djelokruga lokalne samouprave, uz osiguranje potrebnih sredstava. S tim u vezi, i ta odredba Zakona predstavlja osnov za uspostavu saradnje s nadležnim centrima za socijalni rad radi pružanja usluga i zadovoljenja potreba građana.

8.1 PREGLED KANTONALNIH ZAKONODAVSTAVA U OBLASTI LOKALNE SAMOUPRAVE

Zakonom o principima lokalne samouprave u Federaciji Bosne i Hercegovine predviđena je obaveza kantona da svoja zakonodavstva usaglase s ovim zakonom. Međutim, treba istaći da nisu svi kantonalni zakoni, navedeni u tabeli 6, usaglašeni sa Zakonom o principima lokalne samouprave u Federaciji Bosne i Hercegovine iz 2006. godine, te su stoga za potrebe ove analize razmatrane samo odredbe koje se odnose na uspostavu saradnje mjesnih zajednica s drugim pravnim licima, organizacijama i ustanovama. U tom smislu, svaki od razmatranih zakona sadrži odredbe koje omogućavaju uspostavu saradnje s ostalim pružaocima usluga u zajednici, te centrima za socijalni rad, kao nosiocima socijalne zaštite, kao što je navedeno u tabeli 7.

Tabela 6: Pregled kantonalnih zakona o lokalnoj samoupravi

Br.	Kanton	Zakon u oblasti lokalne samouprave
1.	Bosansko-podrinjski kanton Goražde	Zakon o lokalnoj samoupravi, usvojen 8. 11. 2013.
2.	Hercegovačko-neretvanski kanton	Zakon o lokalnoj samoupravi, „Službene novine Hercegovačko-neretvanskog kantona, br. 4/2000
3.	Kanton Sarajevo	Zakon o lokalnoj samoupravi, „Službene novine Kantona Sarajevo”, br. 19/97 i Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o lokalnoj samoupravi, „Službene novine Kantona Sarajevo”, br. 14/00
4.	Kanton 10	Zakon o lokalnoj samoupravi, „Narodne novine Hercegbosanske županije”, br. 4/98, 10/05
5.	Posavski kanton	Zakon o lokalnoj samoupravi Županije Posavske, „Narodne novine Županije Posavske”, br. 7/2000
6.	Srednjobosanski kanton	Nisu raspoloživi drugi podaci osim pozivanja na Zakon o principima lokalne samouprave u Federaciji BiH, „Službene novine Federacije BiH”, br. 49/06 i 51/09
7.	Tuzlanski kanton	Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o lokalnoj samoupravi, „Službene novine Tuzlansko-podrinjskog kantona”, br. 7/2002
8.	Unsko-sanski kanton	Zakon o lokalnoj samoupravi Unsko-sanskog kantona, „Službeni glasnik US kantona”, br. 8-2001
9.	Zapadnohercegovački kanton	Zakon o lokalnoj samoupravi, „Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke”, br. 2/99, 9/00, 5/03 i 10/04
10.	Zeničko-dobojski kanton	Zakon o lokalnoj samoupravi, „Službene novine Zeničko-dobojskog kantona, br. 13/98

³⁷ Zakon o principima lokalne samouprave u Federaciji BiH, „Službene novine Federacije BiH”, br. 49/06 i 51/09 član 25.

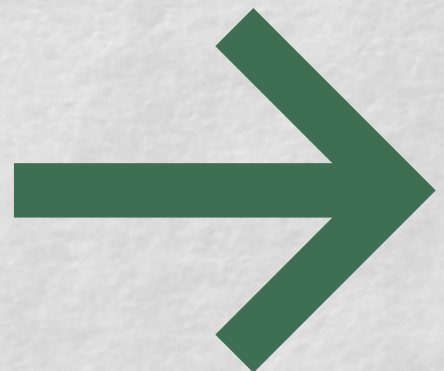
Tabela 7: Pregled zakonskih odredbi u kantonalnim zakonima o lokalnoj samoupravi koji definišu uspostavu saradnje JLS s drugim pravnim licima

Br.	Kanton	Zakonske odredbe u kantonalnim zakonima o lokalnoj samoupravi na kojima se zasniva mogućnost uspostave saradnje mjesnih zajednica s institucijama lokalne samouprave
1.	Bosansko-podrinjski kanton Goražde	Zakon o lokalnoj samoupravi, usvojen 8. 11. 2013. U skladu s članom 9. i članom 30. Zakona o principima lokalne samouprave u Federaciji BiH
2.	Hercegovačko-neretvanski kanton	Zakon o lokalnoj samoupravi, „Službene novine Hercegovačko-neretvanskog kantona, br. 4/2000 član 88. Obavljanje pojedinih upravnih i stručnih poslova iz samoupravnog djelokruga jedinica lokalne samouprave, izuzev poslova inspekcijskog nadzora, može se propisom predstavničkog tijela jedinica lokalne samouprave, u skladu sa zakonom, povjeriti ustanovama i drugim pravnim licima.
3.	Kanton Sarajevo	Zakon o lokalnoj samoupravi i Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o lokalnoj samoupravi, „Službene novine Kantona Sarajevo”, br. 19/97 i br. 14/00 član 9. Obavljanje pojedinih poslova iz samoupravnog djelokruga može se, u skladu sa zakonom, povjeriti ustanovama, privrednim društvima, preduzećima, drugim pravnim licima i samostalnim privrednicima osnovanim radi obavljanja javnih službi u općini. član 39. Statutom ili odlukom općine može se mjesnoj zajednici povjeriti obavljanje pojedinih poslova iz samoupravnog djelokruga općine, koji su od neposrednog i svakodnevnog uticaja na život i rad građana na području mjesne zajednice. Sredstva za obavljanje poslova iz prethodnog stava obezbjeđuju se u budžetu općine.
4.	Kanton 10	Zakon o lokalnoj samoupravi, „Narodne novine Hercegbosanske županije”, br. 4/98, 10/05 član 9. Obavljanje pojedinih poslova iz samoupravnog djelokruga može se, u skladu sa zakonom, povjeriti preduzećima, ustanovama i drugim pravnim osobama osnovanim radi obavljanja javnih službi u općini.
5.	Posavski kanton	Zakon o lokalnoj samoupravi Županije Posavske, „Narodne novine Županije Posavske, br. 7/2000 član 38. Statutom općine može se mjesnom odboru povjeriti obavljanje pojedinih poslova iz samoupravnog djelokruga općine, koji su od neposrednog i svakodnevnog uticaja na život i rad građana na području mjesnog odbora. Sredstva za obavljanje poslova iz stavka 1. ovoga člana osiguravaju se u budžetu općine.
6.	Srednjo-bosanski kanton	Zakon o principima lokalne samouprave u Federaciji BiH, „Službene novine Federacije BiH”, br. 49/06 i 51/09 U skladu s članom 9. i članom 30. Zakona o principima lokalne samouprave u Federaciji BiH
7.	Tuzlanski kanton	Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o lokalnoj samoupravi, „Službene novine Tuzlansko-podrinjskog kantona”, br. 7/2002 član 3. Obavljanje pojedinih poslova iz samoupravnog djelokruga općine, može se, u skladu sa zakonom, povjeriti ustanovama i drugim pravnim osobama, koje su registrirane za djelatnosti u okviru kojih je moguće obavljati i te poslove.
8.	Unsko-sanski kanton	Zakon o lokalnoj samoupravi Unsko-sanskog kantona, „Službeni glasnik US kantona”, br. 8-2001 član 43. Mjesna zajednica brine o zaštiti osoba kojima je potrebna pomoć i u tu svrhu sarađuje sa stručnim organima u oblasti socijalne zaštite.
9.	Zapadno-hercegovački kanton	Zakon o lokalnoj samoupravi, „Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke”, br. 2/99, 9/00, 5/03 i 10/04 U skladu s članom 9. i članom 30. Zakona o principima lokalne samouprave u Federaciji BiH
10.	Zeničko-dobojski kanton	Zakon o lokalnoj samoupravi, „Službene novine Zeničko-dobojskog kantona”, br. 13/98 član 9. Obavljanje pojedinih poslova iz samoupravnog djelokruga općine može se, u skladu sa zakonom, povjeriti preduzećima, ustanovama i drugim pravnim licima. član 41. Statutom ili odlukom općine može se mjesnoj zajednici povjeriti obavljanje pojedinih poslova iz samoupravnog djelokruga općine, koji su od neposrednog ili svakodnevnog uticaja na život i rad građana na području mjesne zajednice. Sredstva za obavljanje poslova iz stava 1. ovoga člana obezbjeđuju se u budžetu općine.

Iz pregleda datog u tabeli 7 i uvida u kantonalne zakone o lokalnoj samoupravi evidentno je da postoji čvrsto zakonsko uporište za uspostavljanje saradnje između JLS, mjesnih zajednica, kao jedinica najbližih građanima i institucija koje pružaju usluge građanima, a samim tim i usluge iz oblasti socijalne zaštite, odnosno centara za socijalni rad, kao nosilaca tih usluga.

S obzirom da je za takve oblike saradnje Zakon ostavio mogućnost, ali ne i obavezu, uspostava saradnje između MZ i CSR u praksi, kao i oblici i intenzitet te saradnje, isključivo zavise od specifičnosti situacije u svakoj lokalnoj zajednici.

9. SOCIJALNA ZAŠTITA U BRČKO DISTRIKTU BIH

Brčko distrikt Bosne i Hercegovine je jedinstvena administrativna jedinica lokalne samouprave s vlastitim institucijama, zakonima i propisima, koja je pod suverenitetom Bosne i Hercegovine³⁸ te spada pod nadležnosti institucija Bosne i Hercegovine, a čija je teritorija u zajedničkom vlasništvu entiteta.

Nadležnosti Brčko distrikta propisane su Statutom. One su date vrlo jasno i precizno tako da Brčko distrikt može funkcionisati u potpunosti. Brčko distrikt ima veoma širok spektar nadležnosti koje nemaju druge administrativne i ostale JLS, a među tim nadležnostima je i socijalna politika.

Socijalna zaštita na području Brčko distrikta regulisana je Zakonom o socijalnoj zaštiti Brčko distrikta, koji je objavljen u „Službenom glasniku Brčko distrikta BiH”, broj 01/03, 04/04, 19/7 i 2/08, a sprovodi se kroz djelokrug rada Vlade Brčko distrikta, Odjeljenja za zdravstvo i ostale usluge, odnosno Pododjeljenja za socijalnu zaštitu.

Prava prema Zakonu o socijalnoj zaštiti Brčko distrikta su:

- Usluge socijalnog i drugog stručnog rada;
- Novčana i druga materijalna pomoć;
- Osposobljavanje za život i rad maloljetnih lica s posebnim potrebama i odraslih invalidnih lica;
- Smještaj u ustanovu socijalne zaštite ili u drugu porodicu;
- Kućna njega i pomoć u kući.³⁹

Zakon predviđa i mogućnost proširivanja prava u skladu s odlukom gradonačelnika Brčko distrikta.

Socijalna zaštita je organizovana djelatnost usmjerena na suzbijanje i otklanjanje uzroka i posljedica stanja socijalne potrebe u svim oblastima društvenog života, rada i pružanja pomoći građanima i njihovim porodicama kada se nađu u takvom stanju.

Socijalna potreba je stanje u kojem je građaninu ili porodici neophodna pomoć u cilju savladavanja socijalnih teškoća i zadovoljavanja osnovnih životnih potreba.

Socijalna zaštita osigurava se građanima Distrikta koji su nesposobni za rad, koji nemaju sredstava za život i srodnika koji su zakonom obavezni i u mogućnosti da im osiguraju izdržavanje, građanima i porodicama koji svojim radom i po osnovu rada, kao i po osnovu imovinskih prava usljed posebnih okolnosti ne mogu da osiguraju dovoljno sredstava za zadovoljavanje životnih potreba.

Korisnici socijalne zaštite prema Zakonu o socijalnoj zaštiti Brčko distrikta BiH su:

13. Maloljetnici:

- bez roditeljskog staranja;
- ometeni u fizičkom ili psihičkom razvoju;

---

³⁸ Član 1. Statuta Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, „Službeni glasnik Brčko distrikta BiH”, br. 2/10

³⁹ Zakon o socijalnoj zaštiti Brčko distrikta, „Službeni glasnik Brčko distrikta BiH”, br. 01/03, 04/04, 19/7 i 2/08, član 28.

odgojno zanemareni i zapušteni;
čiji je razvoj ometen porodičnim prilikama;
zlostavljana djeca;

14. Punoljetna lica:

- materijalno neosigurana lica, za rad nesposobna lica;
- stara lica bez porodičnog staranja;
- invalidna lica;
- Lica s društveno negativnim ponašanjem;
- Ostala lica u stanju socijalne potrebe kojima je zbog posebnih okolnosti potrebna socijalna zaštita;
- Zlostavljana lica;
- Samohrani roditelji.⁴⁰

Zakon o socijalnoj zaštiti Brčko distrikta, u članu 6., ostavlja mogućnost da pojedine poslove iz djelatnosti socijalne zaštite mogu vršiti humanitarne organizacije, udruženja građana i pojedini građani, kao i druge ustanove i preduzeća⁴¹.

Takođe, pored osnivanja i funkcionisanja ustanova socijalne zaštite, prevashodno centra za socijalni rad, Zakon o socijalnoj zaštiti Brčko distrikta predviđa mogućnost i reguliše samostalno obavljanje socijalnog rada kao profesionalne djelatnosti.

Imajući u vidu Zakon o mjesnim zajednicama Brčko distrikta⁴² po kome mjesne zajednice funkcionišu kao udruženja građana, jasno je da postoji zakonska osnova za uspostavu saradnje pri pružanju usluga socijalne zaštite između ustanova i mjesnih zajednica.

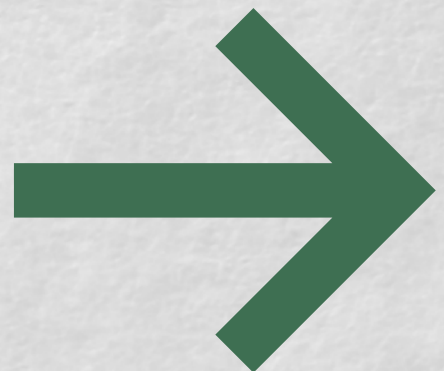
---

⁴⁰ Zakon o socijalnoj zaštiti Brčko distrikta, „Službeni glasnik Brčko distrikta BiH”, br. 01/03, 04/04, 19/7 i 2/08, član 27.

⁴¹ Zakon o socijalnoj zaštiti Brčko distrikta, „Službeni glasnik Brčko distrikta BiH”, br. 01/03, 04/04, 19/7 i 2/08, član 6.

⁴² Zakon o mjesnim zajednicama Brčko distrikta, „Službeni glasnik Brčko distrikta BiH”, br. broj 1/00

**10. LOKALNA
SAMOUPRAVA
U BRČKO
DISTRIKTU BIH
S OSVRTOM NA
MZ**

Lokalna samouprava na teritoriji Brčko distrikta odvija se kroz rad mjesnih zajednica i regulisana je Zakonom o mjesnim zajednicama Brčko distrikta⁴³.

Mjesna zajednica je dio teritorije Distrikta koju određuje Vlada Distrikta, ali je mjesna zajednica istovremeno i udruženje građana koje se na tom dijelu teritorije formira.

Mjesna zajednica, u smislu ovog zakona, registrovano je udruženje koje ima za cilj omogućavanje učešća građana u radu institucija Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, i to kroz savjetodavnu aktivnost o pitanjima koja se tiču unaprjeđivanja kvaliteta življenja stanovnika područja određene mjesne zajednice.⁴⁴

Zakon nalaže da u udruženje mora da se učlani 50% + jedan punoljetni stanovnik te mjesne zajednice. Pošto stanovnik Distrikta može biti član samo jedne mjesne zajednice i to one u kojoj stanuje, time je spriječeno formiranje više mjesnih udruženja na istoj teritoriji. Učlanjenje u udruženje je dobrovoljno. Mjesna zajednica stiče pravni subjektivitet registracijom u nadležnom sudu, a može sticati i posjedovati imovinu. U odnosu na Distrikt, mjesna zajednica ima tek savjetodavnu ulogu, što znači da Vlada ne mora njene preporuke uzeti u obzir, pa ih čak ne mora ni razmatrati.

Nadležnosti mjesne zajednice takođe su predviđene Zakonom i sadržane u članu 5.:

- omogućavaju ostvarenje organizovane komunikacije između stanovnika područja mjesne zajednice i institucija Distrikta o pitanjima koja se tiču unaprjeđivanja kvaliteta življenja stanovnika područja mjesne zajednice;
- podnose savjetodavne preporuke institucijama Distrikta o pitanjima koja se tiču unaprjeđivanja kvaliteta življenja stanovnika područja mjesne zajednice, a naročito u oblastima infrastrukturnog razvoja, urbanog planiranja, rekonstrukcije, ekonomskog razvoja i pomoći socijalno ugroženim kategorijama stanovnika;
- samostalno organizuju i sprovode projekte koji doprinose unaprjeđivanju kvaliteta života stanovnika područja mjesne zajednice.

Kako je već istaknuto, postoji jasno definisano zakonsko utemeljenje saradnje između mjesnih zajednica, kao udruženja građana i centra za socijalni rad za pružanje usluga socijalne zaštite.

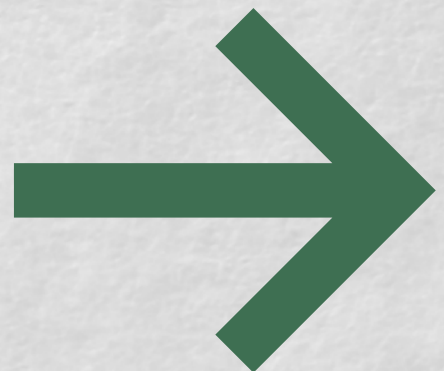
U narednim koracima istraživanja biće na terenu razmatrana konkretna praktična rješenja i primjene ovih zakonskih odredbi u Brčko distriktu.

---

⁴³ Zakon o mjesnim zajednicama Brčko distrikta, „Službeni glasnik Brčko distrikta BiH”, br. broj 1/00

⁴⁴ Zakon o mjesnim zajednicama Brčko distrikta, Službeni glasnik Brčko distrikta BiH”, br. 1/00, član 1.

**11. USLUGE
SOCIJALNE
ZAŠTITE I
SARADNJA S
JEDINICAMA
LOKALNE
SAMOUPRAVE –
PREGLED**

Kako se iz prethodne analize jasno vidi, legislativa u obje oblasti, kako u oblasti socijalne zaštite, tako i u oblasti lokalne samouprave, na svim nivoima, iako ne pruža podjednak nivo socijalne zaštite svim građanima u BiH, usklađena je s međunarodnim standardima i obavezama koje je BiH preuzela ratifikacijom međunarodnih dokumenata.

Kao takvo, zakonodavstvo u obje oblasti i na svim nivoima predstavlja jasnu i čvrstu osnovu za uspostavu partnerstava između različitih pružalaca usluga građanima. Pored toga, ostavljena je i mogućnost daljnjeg prilagođavanja važećeg zakonskog okvira potrebama i specifičnostima situacije u lokalnoj zajednici, odnosno mogućnost proširivanja prava, obima ostvarivanja tih prava i kategorija korisnika u lokalnim zajednicama.

U daljnjoj analizi dat je tabelarni pregled usluga iz oblasti socijalne zaštite koje je, na osnovu analize zakonskog okvira na entitetskim nivoima, kao i na nivou Brčko distrikta, moguće pružati građanima u saradnji centara za socijalni rad i JLS, prevashodno mjesnih zajednica. Treba napomenuti da i kantonalni zakoni, koji su razmatrani u ovoj analizi, takođe omogućavaju pružanje svih navedenih usluga u saradnji centara za socijalni rad i JLS, s obzirom da su, kada je to u pitanju, usklađeni sa zakonima na nivou Federacije BiH, te nisu posebno izdvojeni u ovom pregledu.

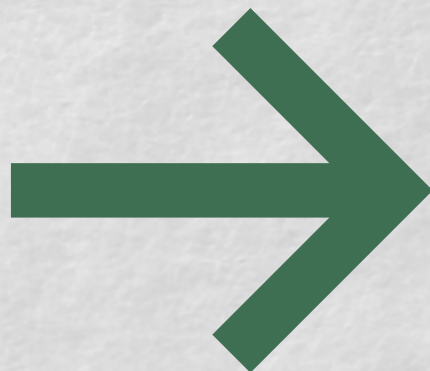
Bitno je imati na umu, takođe, da važeća legislativa ostavlja mogućnosti JLS da proširuju prava, obim ostvarivanja tih prava i kategorije korisnika u skladu sa specifičnim potrebama i situacijom u svojim lokalnim zajednicama, ali i da definišu načine zadovoljavanja potreba svojih građana i ostvarivanje tih proširenih prava (što može biti u saradnji s mjesnim zajednicama). Analiza specifičnih rješenja u ovoj oblasti u JLS bila je predmet narednog koraka istraživanja koje je sprovedeno u ukupno sedam partnerskih JLS (tri u FBiH, tri u RS i u Brčko distriktu).

Tabela 8: Pregled nadležnosti centara za socijalni rad i mjesnih zajednica

Republika Srpska		
Nadležnosti		Zakonska osnova za uspostavu saradnje
Centar za socijalni rad	Mjesna zajednica – nadležnosti koje mogu biti realizovane u saradnji sa CSR	
1. novčana pomoć, 2. dodatak za pomoć i njegu drugog lica, 3. podrška u izjednačavanju mogućnosti djece i omladine sa smetnjama u razvoju, 4. smještaj u ustanovu, 5. zbrinjavanje u hraniteljsku porodicu, 6. pomoć i njega u kući, 7. dnevno zbrinjavanje, 8. jednokratna novčana pomoć, 9. savjetovanje.	1. pokretanje inicijative i učešće u javnim raspravama o aktivnostima koje su u vezi s razvojem društvenih djelatnosti u koje spada, između ostalog i socijalna zaštita; 2. prikupljanje i dostavljanje organima JLS i javnim ustanovama predstavlja i pritužbi na njihov rad, kao i inicijativa i prijedloga građana za rješavanje pitanja od njihovog zajedničkog interesa, a koja se tiču oblasti socijalne zaštite (npr. prijedlozi za uvođenje novih ili unapređenje postojećih usluga socijalne zaštite u zajednici); 3. organizovanje raznih oblika humanitarne pomoći na svom području (MZ može koordinirati i razmjenjivati podatke s centrom za socijalni rad); 4. obavljanje poslova koje im povjere organi JLS, a koji se tiču socijalne zaštite građana.	Zakon o socijalnoj zaštiti RS, „Službeni glasnik RS”, br. 37/2012 član 11. član 80. Zakon o lokalnoj samoupravi RS, „Službeni glasnik RS”, br. 97/2016 i 36/2019 član 118., stav 3, 4, 6, 8, 9

Federacija BiH		
Nadležnosti		Zakonska osnova za uspostavu saradnje
Centar za socijalni rad	Mjesna zajednica – nadležnosti koje mogu biti realizovane u saradnji sa CSR	
1. novčana i druga materijalna pomoć, 2. osposobljavanje za život i rad, 3. smještaj u drugu porodicu, 4. smještaj u ustanove socijalne zaštite, 5. usluge socijalnog i drugog stručnog rada, 6. kućna njega i pomoć u kući.	1. pokretanje inicijativa i učešće u javnim raspravama o inicijativama i aktivnostima za razvoj društvenih djelatnosti u koje spada, između ostalog i socijalna zaštita; 2. briga o zaštiti osoba kojima je potrebna pomoć i u tu svrhu pokretanje saradnje sa stručnim organima u oblasti socijalne zaštite; 3. drugi poslovi utvrđeni statutom i pravilima mjesnih zajednica, koji se odnose na socijalnu zaštitu, vodeći računa o vrsti i obimu potreba, raspoloživim sredstvima, kao i interesima građana u cjelini.	Zakon o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom, „Službene novine Federacije BiH”, br. 36/99 član 19. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom, „Službene novine Federacije BiH”, br. 54/04 član 18.g Zakon o principima lokalne samouprave u Federaciji BiH, „Službene novine Federacije BiH”, br. 49/06 i 51/09 član 9. član 30.
Brčko distrikt		
Nadležnosti		Zakonska osnova
Vlada BD, Odjeljenje za zdravstvo i socijalnu zaštitu, Pododjeljenje za socijalnu zaštitu	Mjesna zajednica – nadležnosti koje mogu biti realizovane u saradnji sa CSR	
1. usluge socijalnog i drugog stručnog rada, 2. novčana i druga materijalna pomoć, 3. osposobljavanje za život i rad maloljetnih lica s posebnim potrebama i odraslih invalidnih lica, 4. smještaj u ustanovu socijalne zaštite ili u drugu porodicu, 5. kućna njega i pomoć u kući.	1. omogućavaju ostvarenje organizovane komunikacije između stanovnika područja mjesne zajednice i institucija Distrikta o pitanjima koja se tiču unapređivanja kvaliteta življenja stanovnika područja mjesne zajednice, posebno u oblasti socijalne zaštite; 2. podnose savjetodavne preporuke institucijama Distrikta o pitanjima koja se tiču unapređivanja kvaliteta življenja stanovnika područja mjesne zajednice, a naročito u oblasti pomoći socijalno ugroženim kategorijama stanovnika; 3. MZ mogu da samostalno organizuju i sprovode projekte koji doprinose unapređivanju kvaliteta života stanovnika područja mjesne zajednice (samim tim i projekte u oblasti unapređenja socijalne zaštite stanovnika, u okviru kojih je neophodna saradnja s institucijama Distrikta).	Zakon o socijalnoj zaštiti Brčko distrikta, „Službeni glasnik Brčko distrikta BiH”, br. 01/03, 04/04, 19/7 i 2/08, član 28. Zakon o mjesnim zajednicama Brčko distrikta, „Službeni glasnik Brčko distrikta BiH”, br. 1/00 član 5.

12. SOCIJALNA ZAŠTITA U PARTNERSKIM JLS

Projekat „Jačanje uloge mjesnih zajednica u BiH” implementira se u partnerstvu sa 24 JLS u BiH, od toga je devet u Republici Srpskoj, četrnaest u Federaciji Bosne i Hercegovine i Brčko distrikt.

U daljnjoj analizi razmatrana su prava u socijalnoj zaštiti regulisana odlukama i rješenjima lokalnih vlasti u partnerskim JLS.

Tabela 9: JLS koje učestvuju u projektu „Jačanje uloge mjesnih zajednica u BiH”

Rb.	Jedinica lokalne samouprave	Status	Kanton
Federacija BiH			
1.	Gradačac	grad	Tuzlanski kanton
2.	Gračanica	grad	Tuzlanski kanton
3.	Ilijaš	općina	Kanton Sarajevo
4.	Jablanica	općina	Hercegovačko-neretvanski kanton
5.	Ključ	općina	Unsko-sanski kanton
6.	Ljubuški	grad	Zapadno-hercegovački kanton
7.	Olovo	općina	Zeničko-dobojski kanton
8.	Pale FBiH	općina	Bosansko-podrinjski kanton Goražde
9.	Sanski Most	općina	Unsko-sanski kanton
10.	Sarajevo Stari Grad	općina	Kanton Sarajevo
11.	Tešanj	općina	Zeničko-dobojski kanton
12.	Visoko	grad	Zeničko-dobojski kanton
13.	Zenica	grad	Zeničko-dobojski kanton
14.	Žepče	općina	Zeničko-dobojski kanton
Republika Srpska			
15.	Banja Luka	grad	
16.	Bijeljina	grad	
17.	Gradiška	grad	
18.	Kotor Varoš	opština	
19.	Laktaši	opština	
20.	Ljubinje	opština	
21.	Nevesinje	opština	
22.	Petrovo	opština	
23.	Rudo	opština	
Brčko distrikt			
24.	Brčko	distrikt	

U cilju što adekvatnijeg odgovora na specifičnu situaciju i potrebe korisnika socijalne zaštite, pored prava definisanih entitetskim i kantonalnim zakonima, odlukama skupština/ vijeća JLS, na prijedlog i inicijativu centara za socijalni rad, lokalnih nevladinih organizacija, udruženja korisnika i/ili (grado)načelnika propisuju se i tzv. „proširena prava”, kao i način ostvarivanja tih prava, te procedure za ostvarivanje i realizaciju prava.

Uvidom u budžetska izdvajanja partnerskih JLS⁴⁵ uočeno je da je najčešće pravo koje je priznato i finansira se iz lokalnog budžeta **pravo na jednokratne pomoći** (osobama u stanju socijalne potrebe, licima sa smetnjama u razvoju, penzionerima i drugim licima u skladu s odlukama lokalne uprave), te pomoći borcima, porodicama poginulih boraca, ratnih vojnih invalida, civilnih žrtava rata. Ta davanja se isplaćuju iz posebne linije budžeta JLS, ali i iz sredstava načelnika, odnosno gradonačelnika. Svih 24 partnerske JLS priznaju i isplaćuju takve vidove pomoći građanima. Takođe, dodjela **stipendije studentima i učenicima** jedno je od najčešćih prava koja su na ovaj način regulisana (u 20 od 24 partnerske JLS: Gradačac, Gračanica, Ilijaš, Jablanica, Ključ, Ljubuški, Olovo, Tešanj, Sanski Most, Stari Grad Sarajevo, Zenica i Žepče (u FBiH), te Banja Luka, Bijeljina, Gradiška, Kotor Varoš, Laktaši, Petrovo, Rudo (u RS) i u Brčko distriktu), a različite vidove pomoći studentima isplaćuju i ostale JLS. **Pomoć za vantjelesnu oplodnju i druge pronatalitetne mjere**, uključujući i naknade na ime novorođenog djeteta, te pomoć porodicama, priznaje se u 16 partnerskih JLS: Gračanica, Jablanica, Ključ, Ljubuški, Sanski Most, Stari Grad Sarajevo, Tešanj, Zenica (u FBiH), te Banja Luka, Bijeljina, Gradiška, Kotor Varoš, Laktaši, Ljubinje, Petrovo (u RS) i u Brčko distriktu.

Rad javne kuhinje direktno iz budžeta finansira sedam partnerskih JLS: Gračanica, Sanski Most, Stari Grad Sarajevo, Zenica u FBiH, te Bijeljina u RS i Brčko distrikt (ostale podržavaju rad Crvenog krsta/križa i/ili Merhameta, koji organizuju rad javne kuhinje), a njih osam ima **programe socijalnog stanovanja i stambenog zbrinjavanja** korisnika: Ilijaš, Ključ, Sanski Most, Tešanj, Zenica u FBiH, te Banja Luka i Bijeljina u RS i Brčko distrikt. **Subvencije za režijske troškove** korisnika socijalne zaštite (struja, voda, grijanje i sl.) isplaćuju se korisnicima u pet JLS: Sanski Most, Tešanj i Zenica u FBiH, te Bijeljina i Petrovo u RS.

Zdravstvena zaštita neosiguranih lica, pomoć u nabavci lijekova, protetike, ortopedskih pomagala, pomoć za liječenje teško oboljelih, pomoć za liječenje djece i slično, takođe spadaju u prava koja su regulisana odlukama na lokalnom nivou i isplaćuju se iz budžeta JLS, a preko centra za socijalni rad. Neke JLS preciziraju tačno i oboljenja za čije liječenje troškovi mogu biti refundirani djelimično ili u cjelini iz budžeta JLS (paraplegija, cerebralna paraliza, celijakija, hemodijaliza i slično).

Troškove prevoza učenika osnovnih i srednjih škola subvencionira devet partnerskih JLS: Gračanica, Ilijaš, Jablanica, Ključ, Stari Grad Sarajevo (u FBiH), Gradiška, Laktaši, Ljubinje, Petrovo u RS, dok njih pet (Ilijaš, Jablanica i Stari Grad Sarajevo u FBiH, te Gradiška i Kotor Varoš u RS) finansira troškove prevoza djece sa smetnjama u razvoju. **Nabavka udžbenika** (za djecu iz porodica u stanju socijalne potrebe, za prvačiće i sl.) finansira se iz budžeta devet partnerskih JLS: Jablanica, Sanski Most, Stari Grad Sarajevo (u FBiH) i Banja Luka, Bijeljina, Laktaši, Kotor Varoš, Petrovo u RS, kao i u Brčko distriktu, a tri JLS finansiraju i **troškove užine za djecu iz porodica u stanju socijalne potrebe**: Ilijaš i Stari Grad Sarajevo u FBiH, i Bijeljina u RS.

Pogrebne troškove lica u stanju socijalne potrebe iz posebne stavke budžeta plaća sedam partnerskih JLS: Gračanica, Ilijaš, Ključ, Sanski Most (u FBiH), te Bijeljina i Laktaši (u RS) i Brčko distrikt, mada ove troškove snose i druge JLS iz različitih budžetskih stavki. Slijedi tabelarni prikaz najčešćih prava iz oblasti socijalne zaštite koja se finansiraju iz budžeta partnerskih JLS.

---

⁴⁵ Izvor: Budžeti partnerskih JLS za 2019. godinu

Tabela 10: Prava iz oblasti socijalne zaštite koja se finansiraju iz budžeta partnerskih JLS

Rb.	Pravo koje se finansira iz budžeta partnerskih JLS	Broj JLS koje finansiraju pravo
1.	Jednokratne pomoći	24
2.	Stipendije	20
3.	Pomoć za vantjelesnu oplodnju, pronatalitetne mjere	16
4.	Pomoć borcima, vojnim invalidima, porodicama poginulih boraca i civilnim žrtvama rata	14
5.	Troškovi prijevoza učenika osnovnih i srednjih škola	9
6.	Nabavka udžbenika	9
7.	Socijalni stambeni fond, stambeno zbrinjavanje	8
8.	Pomoć izbjeglim i raseljenim licima i druga socijalna davanja	7
9.	Zdravstvena zaštita neosiguranih lica i pomoć u nabavci lijekova, protetika, ortopedska pomagala	7
10.	Pogrebni troškovi	7
11.	Javna kuhinja	7
12.	Pomoć za liječenje djece, pomoć za djecu oboljelu od teških oboljenja, sistematski pregledi djece	6
13.	Dnevni boravak za djecu s poteškoćama u razvoju	6
14.	Troškovi ishrane i prijevoza djece sa smetnjama u razvoju	5
15.	Subvencije za režijske troškove korisnika socijalne pomoći	5
16.	Naknade i pomoć za porodicu	5
17.	Pomoć za liječenje teško oboljelih	5
18.	Jednokratne materijalne pomoći penzionerima	4
19.	Pomoć romskoj populaciji	4
20.	Pomoć porodici i djeci, višečlanim porodicama, porodicama sa 4 i više djece	4
21.	Doznake sigurnim kućama za smještaj žrtava nasilja u porodici	3
22.	Užina djeci iz socijalno ugroženih porodica	3
23.	Program zdravstvenog osiguranja penzionera do 65 godina starosti	2
24.	Logoped	2
25.	Jednokratne materijalne pomoći putem Udruženja antifašista i boraca NOR-a za članove bez primanja i zdravstvena zaštita	2
26.	Naknade na ime novorođenog djeteta, oprema za novorođenče	2
27.	Sredstva za podjelu robnih paketa najugroženijim licima	2
28.	Udžbenici i odjeća za djecu u domskom smještaju	1
29.	Medicinska pomoć povratnicima	1
30.	Suzbijanje društveno negativnog ponašanja kod maloljetnika – jednokratna pomoć	1
31.	Podrška disfunkcionalnim porodicama – jednokratna pomoć	1
32.	Naknade za sklapanje braka	1
33.	Pomoć za oboljelu djecu – pomoć u obrazovanju i vaspitanju djece sa smetnjama u razvoju	1
34.	Produženi boravak	1
35.	Ekskurzije za učenike iz porodica u stanju socijalne potrebe	1
36.	Troškovi odjeće za lica u stanju socijalne potrebe	1

Specifično, u pojedinim JLS precizno su navedena prava iz okvira proširenih prava koja nisu zastupljena u drugim sredinama. To je rezultat uglavnom nastojanja JLS da odgovore na kompleksne probleme i potrebe građana u svojoj zajednici. Tako Stari Grad Sarajevo finansira produženi boravak u školama, medicinsku pomoć povratnicima, te ekskurzije učenika iz porodica u stanju socijalne potrebe, Tešanj uvodi prošireni oblik socijalne zaštite – poboljšanje uslova za srednje obrazovanje učenika, dok u Bijeljini djeca u domskom smještaju imaju pravo na troškove udžbenika i odjeće iz budžeta Grada, a u Ljubinju su predviđene nagrade za sklapanje braka (s obzirom na prepoznatu potrebu za stimulisanjem sklapanja brakova).

Ključ je jedina od partnerskih JLS koja u budžetu Općine predviđa posebno stavke za isplatu jednokratne novčane pomoći po sljedećim osnovama: podrška disfunkcionalnim porodicama i suzbijanje društveno neprihvatljivog ponašanja kod maloljetne djece, dok Laktaši isplaćuju posebnu vrstu pomoći za oboljelu djecu: pomoć u vaspitanju i obrazovanju djece sa smetnjama u razvoju.

Udruženja građana, posebno udruženja korisnika socijalne zaštite imaju ključnu ulogu pri iniciranju priznavanja prava iz okvira proširenih prava s obzirom da su oni najpouzdaniji izvor informacija o broju i stanju korisnika iz određene kategorije, te njihovim specifičnim potrebama. Tako se među proširenim pravima u različitim JLS ističu različite kategorije korisnika, u zavisnosti od aktivizma njihovih predstavnika, kao i kompleksnosti potreba i problema u zajednici. S tim u vezi, Program zdravstvenog osiguranja penzionera do 65 godina starosti definisan je u Gradišci i Petrovu u RS, Pomoć romskoj populaciji u Gračanici u FBiH, te Bijeljini i Gradišci u RS, kao i Brčko distriktu (s obzirom na područja koja Romi najviše naseljavaju i u kojima su udruženja koja se bave pravima Roma najaktivnija). Udruženja boraca Narodnooslobodilačkog rata (NOR-a) svojim aktivnostima na području Gračanice i Tešnja uticali su da su u te dvije JLS uvedene jednokratne materijalne pomoći i zdravstvena zaštita za članove udruženja bez primanja. Jednokratne materijalne pomoći penzionerima isplaćuju se iz budžeta JLS: u Tešnju u FBiH, kao i u Bijeljini i Laktašima u RS, i Brčko distriktu. Žrtve nasilja u porodici prepoznate su kao posebna kategorija korisnika za čiji smještaj u sigurnim kućama plaćaju Banja Luka, Bijeljina i Laktaši. Dnevni boravak djece s poteškoćama u razvoju finansira se takođe iz budžeta JLS i to: Jablanica, Tešanj, Visoko, Žepče (u FBiH) i Bijeljina i Ljubinje u RS.

Takođe, JLS učestvuju u projektima nevladinih organizacija i udruženja korisnika, kojima se veoma često uvode nove usluge i prava iz oblasti socijalne zaštite, za čije je (su)finansiranje i održivost u zajednici neophodno izdvajanje iz budžeta JLS. Iz tog razloga Gračanica i Laktaši finansiraju rad logopeda, Kotor Varoš iz budžeta finansira aktivnosti organizacije „Kuća radosti” koja obezbjeđuje uslugu logopeda djeci sa smetnjama u razvoju, a u Bijeljini se iz lokalnog budžeta izdvajaju sredstva za rad Centra za djecu u riziku, itd.

U tom smislu, kako bi prava iz socijalne zaštite bila što je moguće više usklađena s potrebama korisnika i stanjem na teritoriji svake od JLS, neophodno je intenzivirati razmjenu informacija i saradnju centara za socijalni rad i mjesnih zajednica, kao najpouzdanijeg izvora informacija o trenutnom stanju i potrebama stanovnika na svojoj teritoriji.

12.1 BUDŽETSKA IZDVAJANJA ZA SOCIJALNU ZAŠTITU I MJESNE ZAJEDNICE U PARTNERSKIM JLS⁴⁶

JLS finansiraju i funkcionisanje mjesnih zajednica. To područje različito je regulisano u partnerskim JLS: dok neke u budžetima predviđaju posebne linije za funkcionisanje mjesnih zajednica u formi grantova ili redovnih transfera (Gradačac, Gračanica, Ilijaš, Ključ, Ljubuški, Olovo, Pale FBiH, Sanski Most, Sarajevo Stari Grad, Tešanj, Visoko, Zenica i Žepče u FBiH, te Rudo u RS i Brčko distrikt), druge JLS troškove rada mjesnih zajednica isplaćuju kao vlastite administrativne troškove (Jablanica u FBiH, te Kotor Varoš, Laktaši i Petrovo u RS) ili imaju posebno predviđene stavke za administrativne i režijske troškove mjesnih zajednica (Banja Luka, Gradiška, Nevesinje, Ljubinje u RS). U Bijeljini se aktivnosti mjesnih zajednica finansiraju iz stavke „Sredstva za realizaciju projekata u partnerskim odnosima gradske uprave sa građanima” i tu je riječ uglavnom o sufinansiranju građanskih inicijativa.

Takva različita rješenja rezultat su umnogome i različitog statusa koji mjesne zajednice imaju na području BiH. U FBiH mjesne zajednice imaju svojstvo pravnog lica, samim tim imaju i svoje račune za koje su odgovorne i kojima raspolažu i na koje lokalna samouprava (ili druge institucije, organizacije i donatori) može da uplaćuje sredstva. Ipak u Jablanici MZ ne funkcionišu kao samostalna pravna lica i finansiraju se kao općinske službe, jer iako je zakonom FBiH i Statutom Općine definisano da MZ imaju svojstvo pravnog lica⁴⁷, to u praksi nije slučaj. Takve situacije evidentirane su i u pojedinim MZ na području drugih JLS, i vezuju se uglavnom za kapacitete savjeta MZ koji često nisu dovoljno izgrađeni da preuzmu odgovornost za funkcionisanje i ispunjavanje zakonskih obaveza kao pravno lice. U Brčko distriktu mjesne zajednice su organizovane i registrovane kao udruženja građana i imaju samim aktom registracije svojstvo pravnog lica, vlastite račune i obaveze koje iz toga proizilaze. U RS mjesne zajednice nemaju svojstvo pravnog lica, nemaju svoje posebne račune, pa sva plaćanja vrše lokalne uprave, kako je već navedeno, ili s posebnih budžetskih stavki namijenjenih funkcionisanju MZ, ili s pozicija svojih administrativnih i režijskih troškova.

Kako je ranije istaknuto, bitnu ulogu u definisanju potreba, zagovaranju i pružanju usluga socijalne zaštite imaju udruženja građana, posebno korisnika socijalne zaštite, kao i nevladine organizacije aktivne u zajednici. Stoga su, tokom analize, pored sredstava za socijalnu zaštitu i mjesne zajednice, uvrštena i sredstva koja JLS izdvajaju za projekte ovih organizacija, a koja su namijenjena za pomoć pojedincima iz određenih kategorija. **Analiza nije obuhvatila grantove predviđene organizacijama civilnog društva koji su namijenjeni njihovom funkcionisanju i obavljanju redovnih programskih aktivnosti, nego isključivo projektna sredstva, za koja mogu aplicirati ove organizacije sa svojim projektnim idejama koje su usmjerene na pomoć i pružanje određenih usluga građanima.** Takođe, s obzirom da je u razgovoru s partnerima u JLS utvrđeno da u pružanju pomoći stanovnicima u stanju socijalne potrebe značajnu ulogu imaju Crveni krst/križ, odnosno Merhamet, i sredstva koja se iz budžeta JLS izdvajaju za njihovo funkcionisanje su takođe uvrštena u ovu analizu.

Treba istaći da predmet posmatranja ovog istraživanja nisu kapitalne investicije u mjesne zajednice, koje se realizuju uglavnom po usvojenim planovima kapitalnih investicija, i tiču se najčešće infrastrukture, nego izdaci za funkcionisanje, održavanje

⁴⁶ Izvor: Budžeti partnerskih JLS za 2019. godinu

⁴⁷ Izvor: Statut Općine Jablanica, član 59; <http://www.jablanica.ba/ba/download-zona/statut-opcine-jablanica.html>

prostorija i obavljanje redovnih aktivnosti mjesne zajednice, koji su bitni za pružanje pomoći građanima i podršku lokalnim centrima za socijalni rad, koji su nosioci socijalne zaštite u zajednici.

Kada su u pitanju izdaci za socijalnu zaštitu, iz analize je izostavljen dio sredstava namijenjen za funkcionisanje centara za socijalni rad i drugih ustanova socijalne zaštite, kao i naknade zaposlenima i obaveze po tom osnovu (porezi i doprinosi), nego su predmet analize isključivo troškovi socijalne zaštite građana – pojedinačna prava koja ostvaruju građani i novčana davanja po osnovu tih prava.

Slijedi tabelarni i grafički pregled izdvajanja za socijalnu zaštitu, MZ i udruženja građana u partnerskim JLS u budžetu za 2019. godinu

Tabela 11: Pregled izdvajanja za troškove socijalne zaštite u partnerskim JLS 2019. god.⁴⁸

Rb.	Jedinica lokalne samouprave	Ukupan budžet 2019. (KM)	Izdvajanja za troškove socijalne zaštite 2019. (KM)	% izdvajanja za troškove socijalne zaštite u odnosu na ukupan budžet
1.	Banja Luka	126.328.000,00	10.408.800,00	8,24%
2.	Bijeljina	35.116.210,00	5.101.000,00	14,53%
3.	Brčko distrikt	229.548.698,94	27.761.400,00	12,09%
4.	Gradačac	15.223.880,00	266.500,00	1,75%
5.	Gradiška	32.605.000,00	2.433.600,00	7,46%
6.	Gračanica	14.290.162,00	251.000,00	1,76%
7.	Ilijaš	17.700.000,00	1.045.800,00	5,91%
8.	Jablanica	16.484.850,00	1.030.400,00	6,25%
9.	Kotor Varoš	8.498.800,00	1.062.000,00	12,50%
10.	Ključ	5.776.150,00	235.000,00	4,07%
11.	Laktaši	15.937.000,00	2.288.600,00	14,36%
12.	Ljubinje ⁴⁹	1.415.900,00	170.500,00	12,04%
13.	Ljubuški ⁵⁰	9.904.000,00	790.000,00	7,98%
14.	Nevesinje	8.237.770,00	710.000,00	8,62%
15.	Olovo	4.097.000,00	425.000,00	10,37%
16.	Pale FBiH	1.368.000,00	10.900,00	0,80%
17.	Petrovo ⁵¹	1.950.500,00	469.100,00	24,05%
18.	Rudo	2.552.100,00	893.000,00	34,99%
19.	Sanski Most	11.237.712,00	296.280,00	2,64%
20.	Sarajevo Stari Grad	26.483.659,00	1.192.200,00	4,50%
21.	Tešanj	11.333.000,00	965.800,00	8,52%
22.	Visoko	16.720.000,00	690.000,00	4,13%
23.	Zenica	60.672.190,00	8.913.000,00	14,69%
24.	Žepče	8.070.000,00	274.700,00	3,40%

⁴⁸ Izvor: Budžeti partnerskih JLS za 2019. godinu

⁴⁹ S obzirom da u toku analize nije bio dostupan budžet za 2019. godinu, korišten je dokument budžeta za 2018. god.

⁵⁰ S obzirom da u toku analize nije bio dostupan budžet za 2019. godinu, korišten je dokument budžeta za 2018. god.

⁵¹ S obzirom da u toku analize nije bio dostupan budžet za 2019. godinu, korišten je dokument budžeta za 2018. god.

Tabela 12: Pregled izdvajanja za MZ (ne računajući kapitalne investicije) i projekte udruženja građana u partnerskim JLS 2019. god.⁵²

Rb.	Jedinica lokalne samouprave	Ukupan budžet 2019. (KM)	Izdvajanja za MZ 2019. – ne računajući kapitalne investicije (KM)	% izdvajanja za MZ u odnosu na ukupan budžet	Izdvajanja za projekte udruženja građana 2019. (KM)	% izdvajanja za projekte udruženja u odnosu na ukupan budžet
1.	Banja Luka	126.328.000,00	145.000,00	0,11%	151.000,00	0,12%
2.	Bijeljina	35.116.210,00	41.000,00	0,12%	100.000,00	0,28%
3.	Brčko distrikt	229.548.698,94	492.500,00	0,21%	242.000,00	0,11%
4.	Gradačac	15.223.880,00	35.260,00	0,23%	310.000,00	2,04%
5.	Gradiška	32.605.000,00	75.000,00	0,23%	164.000,00	0,50%
6.	Gračanica	14.290.162,00	123.002,00	0,86%	59.000,00	0,41%
7.	Ilijaš	17.700.000,00	50.000,00	0,28%	34.000,00	0,19%
8.	Jablanica	16.484.850,00	5.000,00	0,03%	10.950,00	0,07%
9.	Kotor Varoš	8.498.800,00	9.000,00	0,11%	26.100,00	0,31%
10.	Ključ	5.776.150,00	9.880,00	0,17%	20.000,00	0,35%
11.	Laktaši	15.937.000,00	100.000,00	0,63%	84.500,00	0,53%
12.	Ljubinje ⁵³	1.415.900,00	23.000,00	1,62%	34.000,00	2,40%
13.	Ljubuški ⁵⁴	9.904.000,00	250.000,00	2,52%	285.000,00	2,88%
14.	Nevesinje	8.237.770,00	12.500,00	0,15%	13.500,00	0,16%
15.	Olovo	4.097.000,00	20.000,00	0,49%	31.500,00	0,77%
16.	Pale FBiH	1.368.000,00	31.200,00	2,28%	33.200,00	2,43%
17.	Petrovo ⁵⁵	1.950.500,00	5.390,00	0,28%	94.350,00	4,84%
18.	Rudo	2.552.100,00	33.100,00	1,30%	121.000,00	4,74%
19.	Sanski Most	11.237.712,00	92.997,00	0,83%	30.000,00	0,27%
20.	Sarajevo Stari Grad	26.483.659,00	44.000,004	0,17%	155.000,00	0,59%
21.	Tešanj	11.333.000,00	260.000,00	2,29%	135.000,00	1,19%
22.	Visoko	16.720.000,00	50.000,00	0,30%	50.000,00	0,30%
23.	Zenica	60.672.190,00	140.000,00	0,23%	145.000,00	0,24%
24.	Žepče	8.070.000,00	20.000,00	0,25%	63.000,00	0,78%

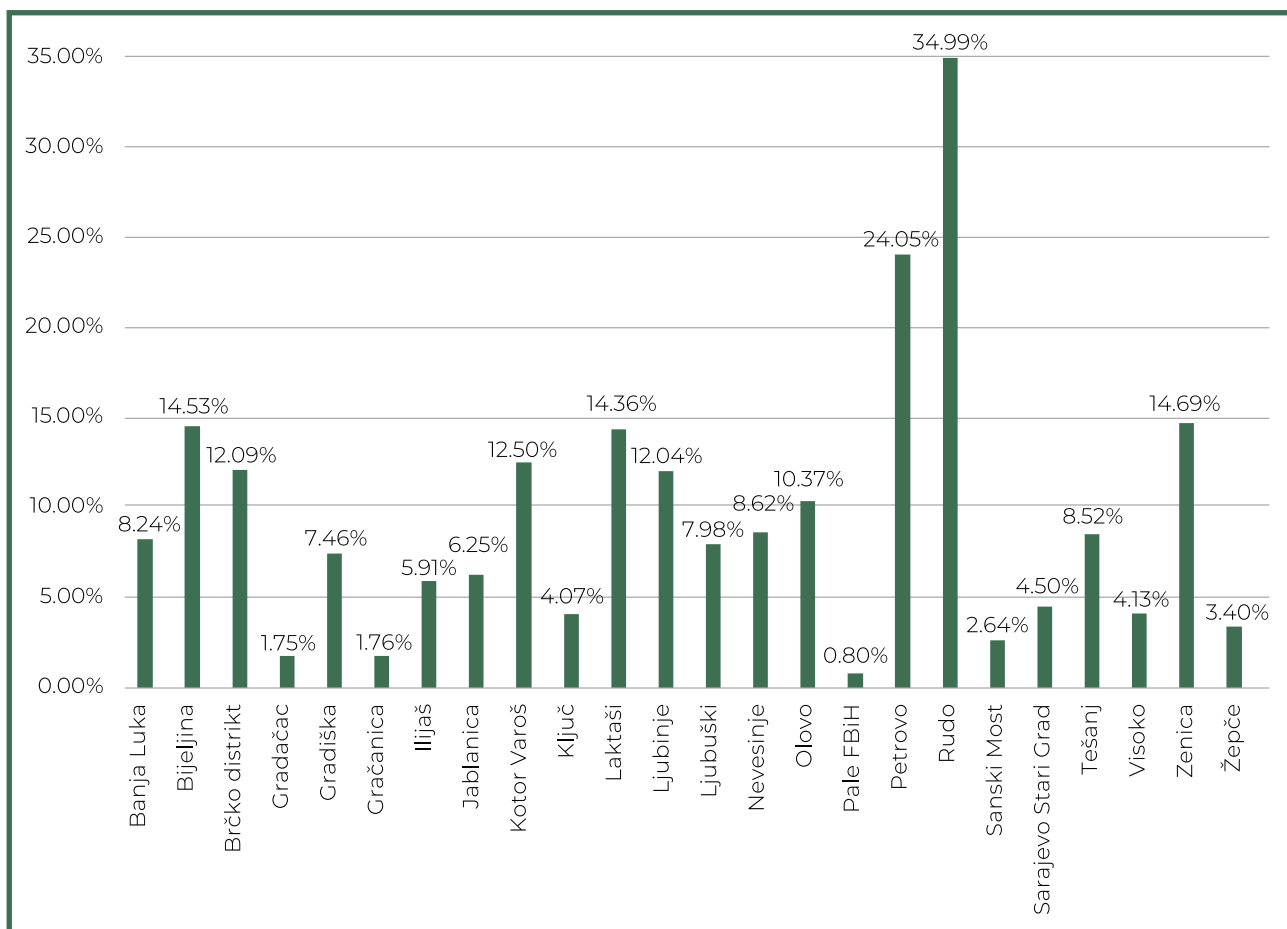
⁵² Izvor: Budžeti partnerskih JLS za 2019. godinu

⁵³ S obzirom da u toku analize nije bio dostupan budžet za 2019. godinu, korišten je dokument budžeta za 2018. god.

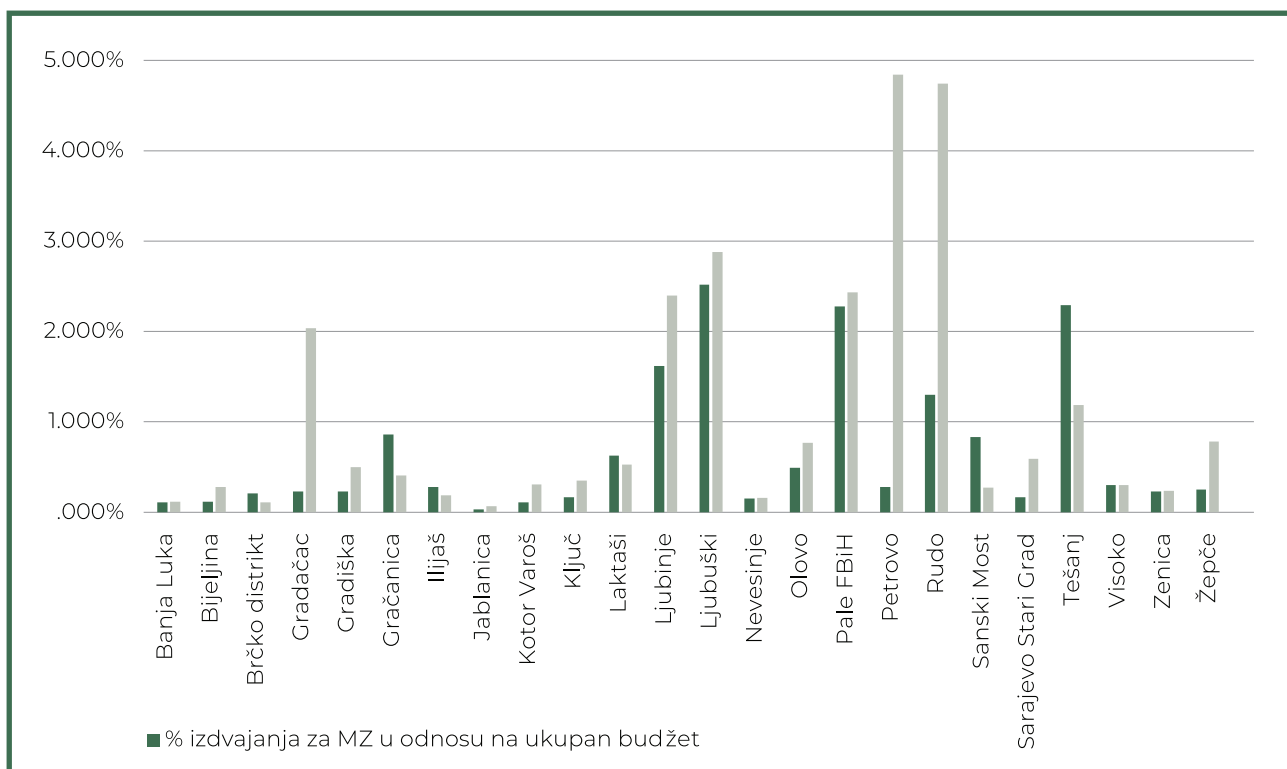
⁵⁴ S obzirom da u toku analize nije bio dostupan budžet za 2019. godinu, korišten je dokument budžeta za 2018. god.

⁵⁵ S obzirom da u toku analize nije bio dostupan budžet za 2019. godinu, korišten je dokument budžeta za 2018. god.

Grafikon 2: Pregled izdvajanja za troškove socijalne zaštite u partnerskim JLS 2019. god.

Grafikon 3: Pregled izdvajanja za MZ (ne računajući kapitalne investicije) i projekte udruženja građana u partnerskim JLS 2019. god.

Posmatrajući učešće izdvajanja za socijalnu zaštitu u ukupnom budžetu partnerskih JLS, evidentno je da se u nerazvijenijim JLS, kao što su Petrovo i Rudo, više izdvaja za ove namjene (do 34,99%) dok se u ostalim JLS ova izdvajanja uglavnom kreću do 15% ukupnog budžeta svake JLS. Izdvajanja za mjesne zajednice kreću se od 0,1% u Jablanici do maksimalnih 2,52% u općini Ljubuški.

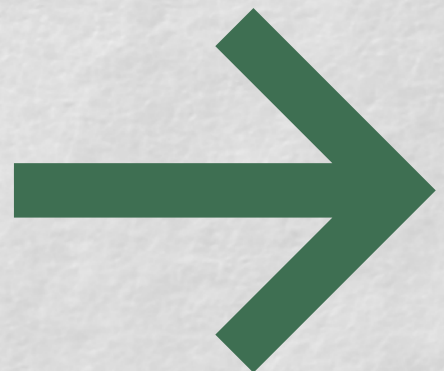
U partnerskim JLS na području FBiH izdvajanja u ovoj oblasti su prilično ujednačena (s obzirom na status MZ). Takođe, u manjim sredinama značajno su procentualno veća izdvajanja iz budžeta JLS za projekte udruženja građana (Ljubuški, Pale FBiH i Tešanj u FBiH, Ljubinje, Petrovo i Rudo u RS), jer se ove JLS, u nastojanju da zadovolje što više potreba svojih građana, oslanjaju ne samo na socijalni sektor, nego sve više i na sektor civilnog društva. Takvo stanje potvrđuje i opravdava potrebu za intenziviranjem saradnje i podrške organizacijama civilnog društva koje predstavljaju interese građana, korisnika usluga socijalne zaštite, s lokalnom upravom, ali i saradnje između njih, centra za socijalni rad i mjesnih zajednica.

Prilikom analize uzeta su u obzir samo sredstva koja JLS izdvajaju za projekte udruženja građana koji su namijenjeni poboljšanju uslova života građana iz određenih kategorija i za koja mogu aplicirati ove organizacije sa svojim projektnim idejama koje su usmjerene na pomoć i pružanje određenih usluga građanima. Nisu uzeta u obzir sredstva namijenjena za redovan rad pojedinih organizacija i obavljanje redovnih programskih aktivnosti udruženja, sportskih klubova i sl.

Takođe, još jednom treba naglasiti da predmet posmatranja ovog istraživanja nisu ni kapitalne investicije u mjesne zajednice, te da se navedena budžetska izdvajanja odnose isključivo na izdatke za funkcionisanje, održavanje prostorija i obavljanje redovnih aktivnosti mjesnih zajednica koji su bitni za pružanje pomoći građanima, kao i na sredstva za sufinansiranje projekata od značaja za jačanje uloge mjesnih zajednica u BiH.

Kada su u pitanju izdaci za socijalnu zaštitu, iz analize je izostavljen dio sredstava namijenjen za funkcionisanje centara za socijalni rad i drugih ustanova socijalne zaštite, kao i naknade zaposlenima i obaveze po tom osnovu (porezi i doprinosi), nego su predmet analize isključivo troškovi socijalne zaštite građana – pojedinačna prava koja ostvaruju građani i novčana davanja po osnovu tih prava.

13. ANALIZA STANJA U SEDAM IZABRANIH PARTNERSKIH JLS

U cilju uvida i analize stanja i uspostavljenih praksi u radu mjesnih zajednica i centara za socijalni rad, detaljno je analizirano sedam partnerskih JLS (Ilijaš, Jablanica i Zenica u FBiH, Banja Luka, Kotor Varoš i Petrovo u RS i Brčko distrikt).

13.1 OPŠTI PREGLED STANJA U PARTNERSKIM JLS

Uvid u opšte stanje u JLS omogućen je popunjavanjem standardizovanog upitnika od strane partnerskih JLS (Aneks 2 izvještaja), a dopunjeni su statističkim podacima Agencije za statistiku BiH, kao i entitetskih zavoda za statistiku, kako bi se dobili tačniji i ažurirani podaci.

Tabela 13: Pregled broja i starosna struktura stanovnika u sedam partnerskih JLS

1. Opšti pregled stanja u lokalnoj zajednici – demografska slika				
Stanovništvo				
Banja Luka ⁵⁶		M	Ž	Ukupno:
1.	Broj stanovnika/ca	86.510	93.543	180.053
2.	Broj lica od 0 do 19 godina	18.717	17.964	36.681
3.	Broj lica starijih od 19 godina	67.793	75.579	143.372
4.	Broj lica starijih od 65 godina	11.676	15.566	27.242
Brčko distrikt ⁵⁷		M	Ž	Ukupno:
1.	Broj stanovnika/ca	41.250	42.266	83.516
2.	Broj lica od 0 do 19 godina	9.543	8.861	18.404
3.	Broj lica starijih od 19 godina	31.707	33.405	65.112
4.	Broj lica starijih od 65 godina	5.084	7.052	12.136
Ilijaš ⁵⁸		M	Ž	Ukupno:
1.	Broj stanovnika/ca	9.776	10.622	20.398
2.	Broj lica od 0 do 19 godina	2.068	2.568	5.500
3.	Broj lica starijih od 19 godina	6.912	7.986	14.898
4.	Broj lica starijih od 65 godina	849	1.264	2.113
Jablanica ⁵⁹		M	Ž	Ukupno:
1.	Broj stanovnika/ca	5.027	5.084	10.111
2.	Broj lica od 0 do 19 godina	1.028	722	1.750
3.	Broj lica starijih od 19 godina	5.610	2.751	8.361
4.	Broj lica starijih od 65 godina	511	803	1.314
Kotor Varoš ⁶⁰		M	Ž	Ukupno:
1.	Broj stanovnika/ca	8.795	9.212	18.007
2.	Broj lica od 0 do 19 godina	1.833	1.734	3.567
3.	Broj lica starijih od 19 godina	6.962	7.478	14.440
4.	Broj lica starijih od 65 godina	995	1.407	2.402

⁵⁶ Izvor: Zavod za statistiku Republike Srpske, *Gradovi i opštine u RS 2018*; http://www2.rzs.rs.ba/static/uploads/bilteni/gradovi_i_opstine_republike_srpske/2018/Gradovi_I_Opstine_Republike_Srpske_2018_WEB.pdf

⁵⁷ Izvor: Rezultati popisa stanovništva 2013. godine; <http://www.popis2013.ba/popis2013/doc/Popis2013prvolzdanje.pdf>

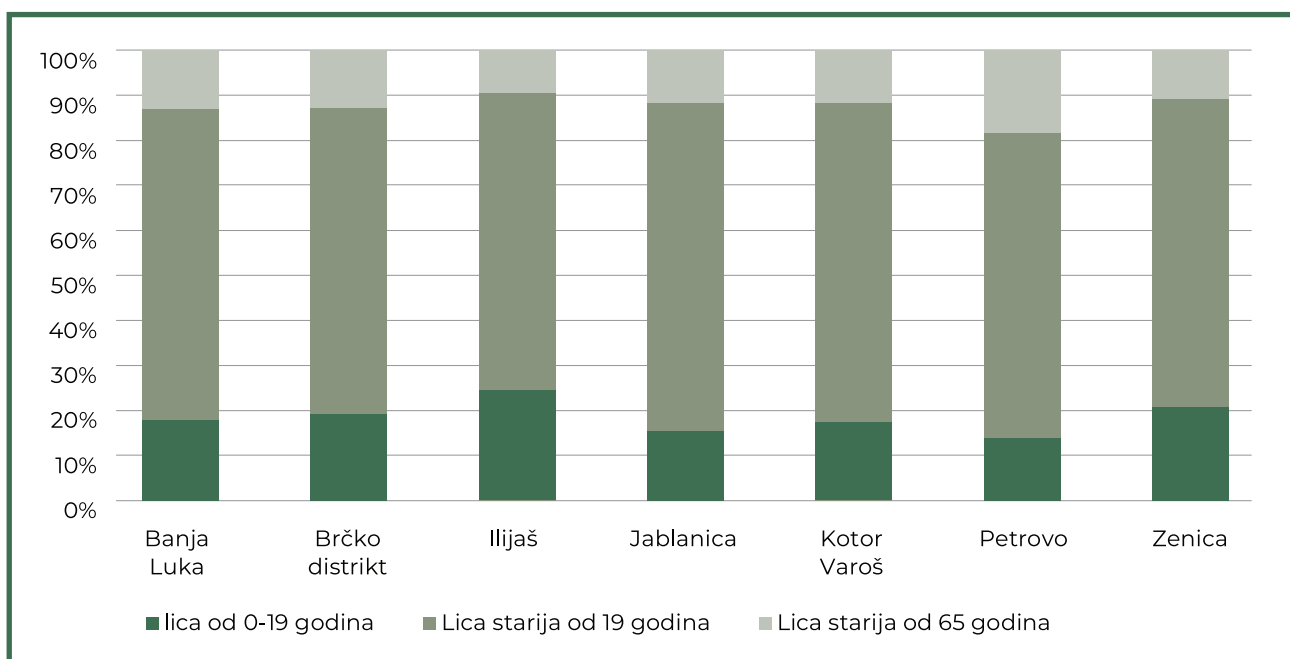
⁵⁸ Izvor: Podaci lokalne samouprave, popunjen upitnik JLS

⁵⁹ Izvor: Rezultati popisa stanovništva 2013. godine; <http://www.popis2013.ba/popis2013/doc/Popis2013prvolzdanje.pdf>

⁶⁰ Izvor: Podaci lokalne samouprave za 2017. godinu, popunjen upitnik JLS

Petrovo⁶¹		M	Ž	Ukupno:
1.	Broj stanovnika/ca	3.043	3.274	6.317
2.	Broj lica od 0 do 19 godina	554	526	1.080
3.	Broj lica starijih od 19 godina	2.489	2.748	5.237
4.	Broj lica starijih od 65 godina	575	868	1.443
Zenica⁶²		M	Ž	Ukupno:
1.	Broj stanovnika/ca	54.660	56.003	110.663
2.	Broj lica od 0 do 19 godina	13.129	12.613	25.742
3.	Broj lica starijih od 19 godina	41.531	43.390	84.921
4.	Broj lica starijih od 65 godina	5.802	7.854	13.656

Grafikon 4: Pregled broja i starosna struktura stanovnika u sedam partnerskih JLS

Tabela 14: Broj stanovnika do 19 godina i preko 65 godina u odnosu na ukupan broj stanovnika u posmatranim JLS

Jedinica lokalne samouprave	Ukupan broj stanovnika	Broj stanovnika mlađih od 19 godina	% u odnosu na ukupan broj stanovnika	Broj stanovnika starijih od 65 godina	% u odnosu na ukupan broj stanovnika
Banja Luka	180.053	36.681	20.37%	27.242	14,96%
Brčko distrikt	83.516	18.404	22.03%	12.136	14,53%
Ilijaš	20.398	5.500	26.96%	2.113	10,35%
Jablanica	10.111	1.750	17.30%	1.314	12,99%
Kotor Varoš	18.361	4.368	23.79%	2.402	13,08%
Petrovo	6.317	1.080	17.09%	1.443	18,09%
Zenica	110.663	25.742	23.26%	13.656	12,34%

⁶¹ Izvor: Zavod za statistiku Republike Srpske, *Gradovi i opštine u RS 2018*; http://www2.rzs.rs.ba/static/uploads/bilteni/gradovi_i_opstine_republike_srpske/2018/Gradovi_I_Opstine_Republike_Srpske_2018_WEB.pdf

⁶² Izvor: Rezultati popisa stanovništva 2013. godine; <http://www.popis2013.ba/popis2013/doc/Popis2013prvolzdanje.pdf>

Analizirajući strukturu stanovnika po starosti, očigledno je da je u svim posmatranim JLS visok broj lica starijih od 65 godina, što potvrđuju i informacije dobijene od partnera o rastućim potrebama za intenzivnijom socijalnom zaštitom za tu kategoriju stanovništva (pomoć i njega u kući, smještaj u ustanove, pomoć i njega drugog lica, novčane pomoći, zdravstveno osiguranje penzionerima, te druge vrste usluga i pomoći u skladu s važećim zakonima).

Podaci takođe govore i o velikom broju nezaposlenih i ekonomski neaktivnih lica na području posmatranih sedam JLS, kako se vidi iz tabele 15.

Tabela 15: Radno sposobno stanovništvo prema statusu i polu⁶³

Radno sposobno stanovništvo prema statusu i polu				
Banja Luka		M	Ž	Ukupno:
1.	Radno sposobno stanovništvo	75.249	82.564	157.813
2.	Zaposleni	33.490	29.967	63.457
3.	Nezaposleni	9.988	8.686	18.674
4.	Ekonomski neaktivni	31.771	43.911	75.682
Brčko distrikt		M	Ž	Ukupno:
1.	Radno sposobno stanovništvo	34.426	36.009	70.435
2.	Zaposleni	13.931	8.551	22.482
3.	Nezaposleni	4.243	3.337	7.580
4.	Ekonomski neaktivni	16.250	24.121	40.371
Ilijaš⁶⁴		M	Ž	Ukupno:
1.	Radno sposobno stanovništvo	7.705	8.573	16.278
2.	Zaposleni	2.685	1.346	4.031
3.	Nezaposleni	1.637	3.105	4.742
4.	Ekonomski neaktivni	3.383	4.122	7.505
Jablanica		M	Ž	Ukupno:
1.	Radno sposobno stanovništvo	4.337	4.442	8.779
2.	Zaposleni	1.830	821	2.651
3.	Nezaposleni	791	550	1.341
4.	Ekonomski neaktivni	1.716	3.071	4.787
Kotor Varoš⁶⁵		M	Ž	Ukupno:
1.	Radno sposobno stanovništvo	8.198	8.362	16.560
2.	Zaposleni	2.553	2.720	5.273
3.	Nezaposleni	1.005	1.095	2.100
4.	Ekonomski neaktivni	4.640	4.547	9.187
Petrovo		M	Ž	Ukupno:
1.	Radno sposobno stanovništvo	2.745	2.972	5.717
2.	Zaposleni	939	620	1.559
3.	Nezaposleni	335	185	520
4.	Ekonomski neaktivni	1.471	2.167	3.638
Zenica		M	Ž	Ukupno:
1.	Radno sposobno stanovništvo	45.664	47.242	92.906
2.	Zaposleni	18.965	11.536	30.501
3.	Nezaposleni	6.771	4.276	11.047
4.	Ekonomski neaktivni	19.928	31.430	51.358

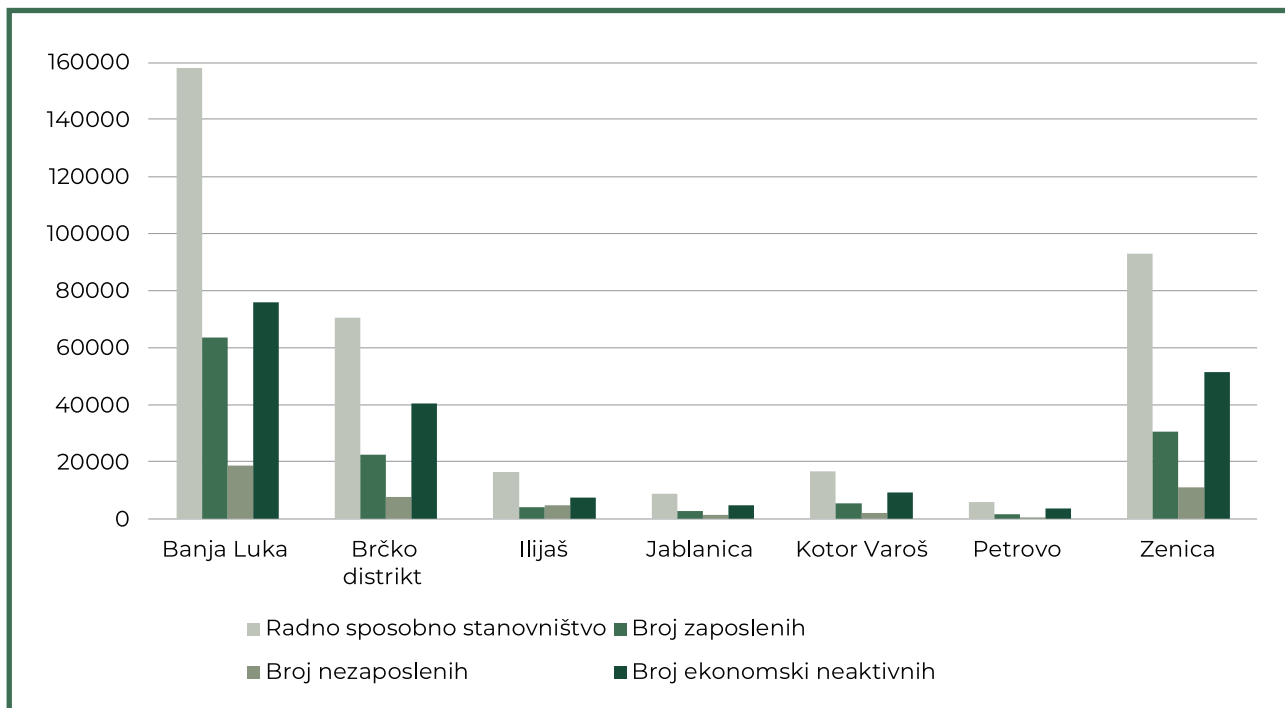
⁶³ Izvor: Rezultati popisa stanovništva 2013. godine; <http://www.popis2013.ba/popis2013/doc/Popis2013prvolzdanje.pdf>

⁶⁴ Izvor: Podaci lokalne samouprave, u popunjenom upitniku JLS

⁶⁵ Izvor: Podaci lokalne samouprave u popunjenom upitniku JLS

Pored velikog broja nezaposlenih lica u odnosu na ukupno radno sposobno stanovništvo u svih sedam posmatranih JLS, veliki je i broj lica iz ove kategorije koja su ekonomski neaktivna (učenici stariji od 15 godina, studenti, penzioneri, domaćice i sl.), što takođe uslo-
žnjava ekonomsko-socijalnu situaciju u posmatranim JLS.

Grafikon 5: Radno sposobno stanovništvo prema statusu u sedam posmatranih JLS

13.2 MJESNE ZAJEDNICE U POSMATRANIM JLS

Pored uvida u opšte stanje na teritoriji izabranih JLS, na osnovu podataka dobijenih iz JLS, u nastavku analize stavljen je fokus na rad s mjesnim zajednicama u svakoj od njih, na osnovu informacija dobijenih u razgovoru s partnerima iz lokalne samouprave u posmatranim JLS⁶⁶.

Tabela 16: Mjesne zajednice u posmatranim JLS⁶⁷

JLS	Podaci o mjesnim zajednicama	Podaci o matičnim uredima
Banja Luka	57 mjesnih zajednica: Agino Selo, Ada, Bistrica, Borik 1, Borik 2, Borkovići, Bočac, Bronzani Majdan, Bulevar, Verići, Vrbanja, Goleši, Gornja Piskavica, Debeljaci, Donja Kola, Dragočaj, Drakulić, Zalužani, Karanovac, Kmečani, Kola, Kočićev Vijenac, Krmine, Krupa na Vrbasu, Kuljani, Lazarevo 1, Lazarevo 2, Ljubačevo, Mišin Han, Motike, Nova Varoš, Obilićevo 1, Obilićevo 2, Pavići, Paprikovac, Petrikovac, Piskavica, Pobrđe, Potkozarje, Prijakovci, Priječani, Rekavice 1, Rekavice 2, Rosulje, Saračica, Srpske Toplice, Starčevica, Stratinska, Stričići, Centar 1, Centar 2, Česma, Čokorska Polja, Šargovac i Šimići. Najudaljenija MZ je Bronzani Majdan, 35 km od grada.	Matični uredi djeluju u šesnaest (16) MZ-a, i to: MZ Kola, Srpske Toplice, Piskavica, Potkozarje, Borkovići, Stričići, Karanovac, Goleši, Dragočaj, Vrbanja, Krupa na Vrbasu, Bronzani Majdan, Zalužani, Saračica, Bočac i Šimići.

⁶⁶ Banja Luka, Brčko distrikt, Ilijaš, Jablanica, Kotor Varoš, Petrovo i Zenica

⁶⁷ Izvor: Podaci lokalne samouprave

Brčko distrikt	78 mjesnih zajednica: 1. Maj, 4. Juli, Bijela, Bijeljinska Cesta, Boće, Boderište, Brezovo Polje, Brezovo Polje Selo, Brka, Brod, Broduša, Bukovac, Bukvik, Buzekara, Centar 2, Centar 3, Centar 4, Centar, Cerik, Čande, Čoseti, Dizdaruša, Donja Skakava, Donje Dubravice, Donji Brezik, Donji Rahić, Donji Zovik, Dubrave, Gluhakovac, Gorice, Gornje Dubravice, Gornji Brezik, Gornji Rahić, Gornji Zovik, Grbavica, Grčica, Gredice 1, Gredice 2, Ilička, Islamovac, Ivici, Klanac, Kolobara, Krbeti, Krepšić 1, Krepšić 2, Laništa, Lipovac, Maoča, Marković Polje, Meraje, Mujkići, Ograđenovac, Omerbegovača, Palanka, Plazulje, Poljaci – Jagodnjak, Popovo Polje, Potočari, Prijedor, Rašljani, Ražljevo, Rijeke, Sandići, Seonjaci, Skakava Gornja, Slijepčevići, Srpska Varoš - Grad, Stanovi, Stari Rasadnik, Šatorovići, Štrepci, Trnjaci, Ulice, Ulović, Vitanovići, Vučilovac, Vukšić. Najudaljenija MZ je Rašljani, 27 km od grada.	U 14 MZ postoje matični uredi: Brezik, Brezovo Polje, Ražljevo, Krepšić, Brka, Gornji Rahić, Maoča, Zovik, Boderište, Ulice, Seonjaci, Bijela, Bukvik, Šatorovići.
Ilijaš	14 mjesnih zajednica: Ilijaš Grad, Podlugovi, Lješevo, Ljubinići, Srednje, Stari Ilijaš, Malešići, Luka, Misoča, Gajevi, Dragoradi, Ljubina, Kamenica, Mrakovo. Najudaljenija MZ je Dragoradi, 45 km od grada.	Matični ured djeluje u MZ Srednje.
Jablanica ⁶⁸	9 mjesnih zajednica i 43 podružnice: Jablanica, Jablanica II, Donja Jablanica, Mrakovo, Glogošnica, Doljani, Slatina, Ostrožac, Lug. Najudaljenija MZ je Ostrožac, 9 km od grada.	Matični ured djeluje samo u zgradi Općine
Kotor Varoš	10 mjesnih zajednica: Kotor Varoš, Vrbanjci, Obodnik, Maslovare, Grabovica, Šiprage, Kruševo Brdo, Liplje Donje, Vagani, Zabrdje. Najudaljenija MZ je Liplje Donje, 45 km od grada.	Matični uredi djeluju u svim MZ.
Petrovo ⁶⁹	7 mjesnih zajednica: Petrovo, Kakmuž, Kaluđerica, Karanovac, Krtova, Porječina i Sočkovac. Najudaljenije mjesne zajednice su Krtova i Karanovac, 13 km od opštine.	Matični ured djeluje samo u zgradi Opštine.
Zenica	74 mjesne zajednice: Bilino Polje, Blatuša, Brist, Broda, Bilimišće, Carina, Centar, Crkvice, Jalija, Londža, Lukovo Polje, Mokušnice, Nova Zenica, Novo Radakovo, Odmut, Pišće, Staro Radakovo, Sejmen, Arnauti, Babino, Briznik, Banlozi, Bistrica, Bistričak, Čajdraš-Vjetrenice, Donje Babino, Donja Gračanica, Donja Vraca, Dobriljeno, Drivuša, Gornje Crkvice, Gornja Gračanica, Gladovići, Gradišće, Gornja Zenica, Gorica, Janjac, Jastrebac, Janjići, Koprivna, Kovanići, Klopče, Lokvine, Lašva, Moščanica, Nemila, Orahovica, Osredak-Gradičina, Puhovac, Pehare, Pepelari, Pojske, Podbrežje, Putovići-Putovičko Polje, Perin Han, Radinovići, Ričice, Raspotočje, Seoci, Sebuje, Stranjani, Starina, Šerići, Tetovo, Topčić Polje, Trgovišće, Tišina, Varda, Vranduk, Vrselje, Vukotići, Vražale, Zahići-Živkovići, Zmajevac. Najudaljenija MZ je Vukotići, 36 km od grada.	Matični uredi djeluju u 5 MZ: Puhovac, Janjići, Nemila, Perin Han i Stranjani.

⁶⁸ Izvor: Podaci lokalne samouprave dobijeni na konsultativnom sastanku 18. 7. 2019. godine

⁶⁹ Izvor: Podaci lokalne samouprave dobijeni na konsultativnom sastanku 10. 7. 2019. godine

Iako je uspostavljena saradnja matičnih ureda i centara za socijalni rad u svim posmatranim JLS, ta saradnja se obavlja uglavnom po službenoj dužnosti, kada je u pitanju upis novorođene djece u matične knjige, određivanje ličnog imena po službenoj dužnosti i sl. Naime, ukoliko roditelji ne upišu novorođenče u roku od 30 dana od dana rođenja u matične knjige rođenih, matični ured opštine/općine novorođenog djeteta šalje centru za socijalni rad obavještenje o rođenoj djeci koja nisu upisana u matičnu knjigu rođenih (na osnovu podataka dobijenih od nadležne zdravstvene ustanove) i time traži od centra da uzme izjave od roditelja zašto nisu izvršili upis. Potom CSR donosi rješenje na osnovu koga se vrši upis djece u matičnu knjigu rođenih. Nisu zabilježeni zajednički projekti, aktivnosti, inicijative ovih institucija na terenu.

U svim mjesnim zajednicama formirani su savjeti mjesnih zajednica, mada aktivnosti savjeta zavise od ličnog stava, motivacije i posvećenosti pojedinaca koji su u njima angažovani. Svaka JLS izdvaja određena sredstva za rad mjesnih zajednica, kako je ranije navedeno, a u okviru projekta „Jačanje uloge mjesnih zajednica u BiH” značajno su ojačani profesionalni kapaciteti, ali i tehnička opremljenost mjesnih zajednica. U toku su projekti internetskog umrežavanja u mjesnim zajednicama koje učestvuju u ovom projektu, što će značajno uticati i na brzinu odgovora na zahtjeve građana, vidljivost u zajednici, ali i kvalitet rada MZ.

Na području grada **Banja Luka** djeluje 57 mjesnih zajednica, od čega je 28 ruralnih, 23 gradske i 6 prigradskih. Sve one imaju prostor za rad, 50 u sopstvenom vlasništvu, dok za 7 Grad iz budžeta pokriva troškove zakupa. Na području grada djeluje i 17 društvenih domova i 1 društveni centar. Prostorije društvenih domova mjesne zajednice mogu koristiti za svoje aktivnosti od 08 do 20 časova svakim radnim danom, bez nadoknade. Takvi uslovi, prema ocjeni partnera, sasvim zadovoljavaju potrebe mjesnih zajednica. U organizacionoj strukturi Grada formiran je Odsjek za MZ, u kome pored šefa Odsjeka rade i dva samostalna stručna saradnika za rad s mjesnim zajednicama.

Na području **Brčko distrikta** djeluje 78 mjesnih zajednica, od čega je samo 26 gradskih. Svaka od njih ima svoje prostorije u skladu s odlukom Vlade Brčko distrikta. Po Zakonu o javnoj imovini Brčko distrikta⁷⁰ mjesne zajednice koriste prostor do 100 m² bez nadoknade za obavljanje svojih aktivnosti. Pored toga, Vlada Brčko distrikta snosi režijske troškove rada mjesnih zajednica (u visini od 5.000,00 KM godišnje), i planira godišnje u budžetu 20.000,00 KM za opremanje prostora mjesnih zajednica. Ta sredstva se dodjeljuju na osnovu zahtjeva mjesnih zajednica. U Vladi Brčko distrikta, u odjeljenjima za stručne i administrativne poslove, djeluje Pododjeljenje za podršku MZ, udruženjima građana i nevladinim organizacijama, u kom su zaposlena dva referenta i jedan stručni saradnik.

Od ukupno devet formiranih mjesnih zajednica (i 43 podružnice) na području **Jablanice**, čak sedam je u ruralnom dijelu općine. Prema statutu mjesnih zajednica, one imaju svojstvo pravnog lica, svoj pečat i račun, međutim, to nije nikad zaživjelo u praksi, najviše zbog manjka kapaciteta mjesnih zajednica da preuzmu obaveze koje iz statusa pravnog lica proizilaze. Potrebno je, u narednom periodu, revidirati statute i uskladiti ih s realnom situacijom na terenu, smatraju sagovornici u lokalnoj samoupravi. Sredstva za rad mjesnih zajednica izdvajaju se redovno iz budžeta JLS, a po osnovu odluke načelnika JLS, predviđena je i nadoknada za predsjednike MZ (u iznosu od 70 KM mjesečno) i podružnica (u iznosu od 35 KM mjesečno). U projektu „Jačanje uloge mjesnih zajednica u BiH” učestvovalo je

---

⁷⁰ Izvor: Zakon o javnoj imovini u Brčko distriktu BiH; <https://skupstinabd.ba/3-zakon/ba/Zakon%20o%20javnoj%20imovini/000%2028-06%20Zakon%20o%20javnoj%20imovini.pdf>

šest mjesnih zajednica s područja ove JLS koje su značajno osnažene, a u toku je i projekat uvezivanja MZ internetom što će značajno olakšati i unaprijediti njihov rad.

Ilijaš kao JLS sastoji se od ukupno 14 mjesnih zajednica, od kojih šest učestvuje u projektu „Jačanje uloge mjesnih zajednica u BiH”. Sagovornici u lokalnoj samoupravi naglašavaju značajan uticaj projekta na osnaživanje ovih mjesnih zajednica, ali i ističu potrebu daljnjeg rada na jačanju kapaciteta savjeta mjesnih zajednica, posebno imajući u vidu nedavno održane izbore za savjete mjesnih zajednica nakon kojih se bitno izmijenila struktura savjeta. Potrebno je uložiti dodatne napore na edukaciji novoizabranih savjeta mjesnih zajednica, posebno o nadležnostima službi uprave i javnih ustanova. U upravi JLS djeluju dva koordinatora za rad s mjesnim zajednicama i jedan stručni suradnik za obrazovanje, pitanja mladih i NVO sektor, čiji kapaciteti stoje na raspolaganju savjetima MZ.

Kotor Varoš: iako je uspostavljeno 10 mjesnih zajednica, od kojih je samo jedna urbana, dok su ostale u ruralnom dijelu JLS, aktivno je samo njih 6 koje su uključene u projekat „Jačanje uloge mjesnih zajednica u BiH”. One imaju i prostor za rad, kao i svu potrebnu opremu, a ojačani su i profesionalni kapaciteti članova savjeta ovih MZ i formiran jedan društveni centar. Savjeti ostalih MZ uglavnom nisu aktivni. Kao poseban nedostatak sagovornici iz JLS navode nepostojanje posebnog referata za rad s mjesnim zajednicama u sistematizaciji radnih mjesta lokalne uprave. Za rad mjesnih zajednica trenutno je zadužen samo jedan referent, kome su, u osnovni opis poslova, pridodate mjesne zajednice uz ostale poslove. U cilju jačanja mjesnih zajednica i bolje koordinacije njihovog rada, neophodno je, smatraju sagovornici, uvesti poseban referat koji bi bio odgovoran za mjesne zajednice, odnosno zaposliti referenta kome će rad s mjesnim zajednicama biti osnovni opis poslova.

Na području grada **Zenica** organizovane su čak 74 mjesne zajednice, čiji rad koordinira šest sekretara MZ. U gradskoj upravi djeluje Sektor za poslove mjesnih zajednica, a za saradnju s udruženjima zaduženo je Odjeljenje za društvene djelatnosti, referent za rad s nevladinim organizacijama. Sagovornici ističu problem isključenosti ruralnih mjesnih zajednica, posebno udaljenih, poput MZ Nemila, i potrebu decentralizacije usluga socijalne zaštite, ali i drugih usluga koje građanima stoje na raspolaganju, te uvođenje mobilnih timova, zbog geografske razućenosti terena.

13.3 PREGLED KAPACITETA CENTARA ZA SOCIJALNI RAD

Za potrebe analize posebno su razmatrani kapaciteti centara za socijalni rad u posmatranim JLS, s obzirom da su oni osnovni pružaoci usluga socijalne zaštite građana. Centar za socijalni rad je ustanova socijalne zaštite s javnim ovlaštenjima koju osniva lokalna uprava odlukom skupštine/vijeća, radi pružanja usluga u socijalnoj zaštiti i obezbjeđivanja socijalne sigurnosti građana.

Na osnovu podataka dobijenih u razgovoru s partnerima u posmatranim JLS, kao i na osnovu upitnika o kapacitetima centara za socijalni rad (Aneks 3 izvještaja), kapaciteti centara za socijalni rad generalno nisu dovoljni da bi mogli adekvatno odgovoriti na kompleksne i stalno rastuće potrebe građana. Zbog toga su se svi sagovornici usaglasili da je probleme korisnika socijalne zaštite neophodno rješavati u saradnji više sektora, odnosno pružalaca usluga, te da je saradnja s mjesnim zajednicama u tom smislu neophodna, jer bi omogućila veću dostupnost usluga socijalne zaštite, kao i bolji kvalitet i obuhvat stanovnika u stanju socijalne potrebe.

Tabela 17: Pregled zaposlenog stručnog kadra, administrativnog i tehničkog osoblja u centrima za socijalni rad u posmatranim JLS⁷¹

Pregled i broj zaposlenih u centru za socijalni rad	Pol		Ukupno:
	M	Ž	
BANJA LUKA			
Stručno osoblje			
Dipl. socijalni radnik	5	33	38
Dipl. pravnik	2	6	8
Dipl. ekonomista	1	1	2
Ekonomista	0	0	0
Psiholog	0	5	5
Pedagog	0	1	1
Socijalni pedagog	0	1	1
Ukupan broj stručnog osoblja	8	47	55
Administrativno i tehničko osoblje			
Direktor	0	1	1
Sekretar	0	1	1
Osoba za održavanje čistoće	0	3	3
Ostalo	12	22	34
Ukupan broj administrativnog i tehničkog osoblja	12	27	39
Ukupan broj zaposlenih u CSR	20	74	94
BRČKO DISTRIKT			
Stručno osoblje			
Dipl. socijalni radnik	1	11	12
Socijalni radnik	0	2	2
Diplomirani ekonomista	0	1	1

⁷¹ Izvor: Podaci centara za socijalni rad sadržani u popunjenim upitnicima CSR

Ekonomista	0	6	6
Psiholog	0	1	1
Ostalo	2	0	2
Ukupan broj stručnog osoblja	3	21	24
Administrativno i tehničko osoblje⁷²			
Administrativno osoblje	0	0	0
Ostali	0	0	0
Ukupan broj administrativnog i tehničkog osoblja	0	0	0
Ukupan broj zaposlenih u CSR	3	21	24
ILIJAŠ			
Stručno osoblje			
Dipl. socijalni radnik	0	5	5
Dipl. pravnik	2	0	2
Psiholog	0	1	1
Pedagog	0	1	1
Ukupan broj stručnog osoblja	2	7	9
Administrativno i tehničko osoblje			
Ostalo: kurir, operater	0	2	2
Ukupan broj administrativnog i tehničkog osoblja	0	2	2
Ukupan broj zaposlenih u CSR	2	9	11
JABLANICA			
Stručno osoblje			
Socijalni radnik	0	2	2
Dipl. pravnik	1	0	1
Psiholog	0	1	1
Ukupan broj stručnog osoblja	1	3	4
Administrativno i tehničko osoblje			
Direktor	0	1	1
Osoba za održavanje čistoće	0	1	1
Ostalo: administrator, operater	0	1	1
Ukupan broj administrativnog i tehničkog osoblja	0	3	3
Ukupan broj zaposlenih u CSR	1	6	7
KOTOR VAROŠ			
Stručno osoblje			
Dipl. socijalni radnik	0	3	3
Dipl. pravnik	1	2	3
Dipl. ekonomista	1	1	2
Ostalo: 1 sociolog, 1 diplomirani učitelj razredne nastave	1	1	2

⁷² Pododjeljenje za socijalnu zaštitu Vlade BD zapošljava stručni kadar, dok se administrativno i tehničko osoblje zapošljava na nivou Vlade BD za sva odjeljenja. Za rad Pododjeljenja odgovoran je šef Pododjeljenja, zaposlen kao stručno lice.

Ukupan broj stručnog osoblja	3	7	10
Administrativno i tehničko osoblje			
Direktor	1	0	1
Sekretar	0	1	1
Osoba za održavanje čistoće	0	1	1
Ukupan broj administrativnog i tehničkog osoblja	1	2	3
Ukupan broj zaposlenih u CSR	4	9	13
PETROVO			
Stručno osoblje			
Dipl. socijalni radnik	1	0	1
Socijalni radnik	1	0	1
Pravnik	1	0	1
Dipl. ekonomista	1	0	1
Psiholog (1 po ugovoru o djelu, povremeno i 1 volonter)	2	0	2
Ukupan broj stručnog osoblja	6	0	6
Administrativno i tehničko osoblje			
Direktor	1	0	1
Ukupan broj administrativnog i tehničkog osoblja	1	0	1
Ukupan broj zaposlenih u CSR	7	0	7
ZENICA			
Stručno osoblje			
Diplomirani socijalni radnik	1	6	7
Socijalni radnik	3	0	3
Diplomirani pravnik	4	4	8
Pravnik	0	1	1
Diplomirani ekonomista	1	1	2
Psiholog	0	3	3
Pedagog-psiholog	0	1	1
Defektolog	0	1	1
Socijalni pedagog	1	3	4
Ukupan broj stručnog osoblja	10	20	30
Administrativno i tehničko osoblje			
Direktor	1	0	1
Osoba za održavanje čistoće	0	2	2
Profesor filozofije i sociologije	0	1	1
Profesor razredne nastave	0	1	1
Administrativno osoblje	5	9	14
Ostalo (KV i NK radnici)	2	1	3
Ukupan broj administrativnog i tehničkog osoblja	8	14	22
Ukupan broj zaposlenih u CSR	18	34	52

Imajući u vidu tešku ekonomsku situaciju, visoku stopu nezaposlenosti, te veliki broj ekonomski neaktivnih lica, kao i starenje stanovništva i niz drugih potreba opisanih ranije u ovom izvještaju, s jedne strane, a s druge strane propisane standarde socijalne zaštite, koji su normirani po broju korisnika, jasno je da s postojećim kapacitetima centri za socijalni rad u posmatranim JLS nisu u mogućnosti adekvatno odgovoriti na potrebe građana.

Ovi standardi propisuju da je u FBiH na 4.000 stanovnika neophodno angažovati jednog socijalnog radnika⁷³, a u RS na 7.000 stanovnika jednog socijalnog radnika, a na svakih sljedećih 10.000 po još jednog socijalnog radnika⁷⁴, te da se, osim navedenog minimalnog broja stručnih radnika, konačan broj stručnih radnika određuje u zavisnosti od broja korisnika, vrste i broja mjera i usluga socijalno/porodično-pravne zaštite.

Tabela 18: Uporedni pokazatelji minimalnog broja stručnih radnika u centrima za socijalni rad propisani pravilnicima u FBiH i RS⁷⁵

FBiH		RS	
Ustanova	Stručni radnici u oblasti socijalne zaštite	Ustanova	Stručni radnici u oblasti socijalne zaštite
Centar za socijalni rad - općinska služba nadležna za poslove socijalne zaštite	1 socijalni radnik na 4.000 stanovnika 1 pravnik na 20.000 stanovnika 1 psiholog na 15.000 stanovnika 1 pedagog na 15.000 stanovnika 1 sociolog na 50.000 stanovnika	Centar za socijalni rad	1 diplomirani socijalni radnik na 7.000 stanovnika, a na svakih sljedećih 10.000 po još jedan diplomirani socijalni radnik; 1 dipl. pravnik na 20.000 stanovnika, a na svakih sljedećih 25.000 još po jedan; 1 dipl. psiholog na 25.000 stanovnika, 1 dipl. defektolog na 30.000 stanovnika, 1 dipl. defektolog, smjer specijalni pedagog, na 35.000 stanovnika, 1 dipl. pedagog na 40.000 stanovnika, 1 dipl. sociolog na 100.000 stanovnika.

Tabela 19: Broj socijalnih radnika u odnosu na broj stanovnika u posmatranim JLS

Jedinica lokalne samouprave	Ukupan broj stanovnika	Broj socijalnih radnika u centru za socijalni rad	Propisani standard u odnosu na broj stanovnika	Odstupanja u odnosu na standard
Banja Luka	180.053	38	18	+20
Brčko distrikt	83.516	14	21 – standard FBiH; 12 – standard RS;	-7 u odnosu na standard FBiH +2 u odnosu na standard RS
Ilijaš	20.398	5	5	-
Jablanica	10.111	2	3	-1
Kotor Varoš	18.361	3	3	-
Petrovo	6.317	1	1	-
Zenica	110.663	10	28	-18

⁷³ Izvor: Pravilnik o standardima za rad i pružanje usluga u ustanovama socijalne zaštite u FBiH, „Službene novine FBiH”, br. 15/13

⁷⁴ Pravilnik o uslovima osnivanja ustanova socijalne zaštite u RS, donesen 19. 3. 2013. godine

⁷⁵ Pravilnik o standardima za rad i pružanje usluga u ustanovama socijalne zaštite u FBiH, „Službene novine FBiH”, br. 15/13; Pravilnik o uslovima osnivanja ustanova socijalne zaštite u RS, donesen 19. 3. 2013. godine

Organizacija rada centara za socijalni rad je različita. Uglavnom je rad organizovan po referatima, samo u Banjoj Luci rad socijalnih radnika je organizovan po mjesnoj nadležnosti, odnosno svaki socijalni radnik zadužen je za određeni broj mjesnih zajednica, što značajno olakšava komunikaciju i saradnju tih dvaju sektora.

Ipak, bitno je naglasiti da bez obzira na načih organizovanja rada u centrima za socijalni rad (po referatima ili po mjesnoj nadležnosti) postoji spremnost i prepoznata potreba za jačanjem saradnje s mjesnim zajednicama i udruženjima građana, s obzirom da centri za socijalni rad samostalno nemaju dovoljno kapaciteta za kvalitetno pružanje usluga građanima. Posebno je potrebno, partneri su se složili, ojačati rad u zajednici, proaktivniji pristup korisnicima, te ažurirati službene evidencije, kako bi odražavale stvarno stanje na terenu.

13.4 OSTALI PRUŽAOCI USLUGA SOCIJALNE ZAŠTITE

U svim posmatranim JLS, pored centara za socijalni rad, usluge građanima u oblasti socijalne zaštite pružaju i druge ustanove i organizacije, od kojih sagovornici u posmatranim JLS posebno ističu sljedeće:

Banja Luka⁷⁶: Javna ustanova *Dom za djecu i omladinu bez roditeljskog staranja „Rada Vranješević“* u Banjoj Luci jedini je ovakav organizovan oblik socijalne zaštite u Republici Srpskoj i obezbjeđuje socijalno-zdravstvenu zaštitu, vaspitanje i obrazovanje, te osposobljavanje za samostalan život i rad najugroženijoj kategoriji stanovništva: djeca i mladi bez oba roditelja, nepoznatih roditelja, napuštenih od strane roditelja, roditelja lišenih roditeljskog prava ili sa zdravstvenim problemima, zatim djeca i mladi iz porodica sa socio-ekonomskim problemima, iz disfunkcionalnih porodica.

Socijalno-gerijatrijski centar Banja Luka obezbjeđuje smještaj korisnika u objektima/odjelima zavisno od nivoa njege i usluge koje su neophodne. Stacionar je namijenjen licima koja su nepokretna i teže ograničena u kretanju. Kapacitet odjela je 72 mjesta. Organizacija rada Gerontološkog centra je prilagođena obimu i vrstama usluga, potrebama korisnika usluga i strukturi korisnika, odnosno zadovoljavanju njihovih potreba u pogledu različitih stanja socijalne potrebe, zdravstvenog stanja i dr.

Dom penzionera Banja Luka svojim korisnicima pruža usluge stanovanja, ishrane, njege, kulturno-zabavne, rekreativne i druge aktivnosti, usluge brige i staranja i druge usluge zavisno od potreba i sposobnosti, te interesovanja korisnika. Kapacitet doma je 150-250 ležajeva i pruža usluge dnevnog boravka penzionera i drugih starih lica s područja Banja-lučke regije i drugih područja Republike Srpske. Dom takođe obavlja usluge hotelskog smještaja, iznajmljivanja prostora, organizovanja seminara, radionica i drugih ugostiteljskih usluga.

Veliku ulogu u zajednici ima i *Gradski odbor Crvenog krsta* koji sprovodi mnoge humanitarne aktivnosti i usluge u zajednici, među kojima se posebno ističe program kućne njege, kao i program javne kuhinje za grad Banju Luku. Pored toga, aktivnu ulogu u socijalnoj

---

⁷⁶ Izvor: Podaci lokalne samouprave, Odjeljenje za društvene djelatnosti

zaštiti u gradu imaju i „*Karitas*“ nadbiskupije Banja Luka, i MHD „*Merhamet*“ Banja Luka, a za iste aktivnosti koje provodi i Kancelarija Crvenog krsta, samo u nešto manjem kapacitetu obuhvata broja korisnika i angažovanih ljudskih resursa.

Udruženja građana su partneri lokalne samouprave u pružanju usluga socijalne zaštite: Udruženje distrofičara Banja Luka, Udruženje „Zajedno“ – udruženje za pomoć porodicama i zajednici u mentalnom zdravlju, NVO „Dnevni centar za stare osobe“, Udruženje za pomoć mentalno nedovoljno razvijenim licima Banja Luka, Humanitarna organizacija „Partner“, Udruženje „Nova generacija“, Udruženje za pomoć licima sa autizmom „Djeca svjetlosti“, Udruženje „Moja luka“, Gradska organizacija slijepih i slabovidih, Fondacija „Udružene žene“ koja pruža posebnu mjeru podrške žrtvama nasilja u porodici u Sigurnoj kući i dr. Fondacija „*Udružene žene*“ je pružalac usluge zbrinjavanja žrtava porodičnog nasilja kroz smještaj u Sigurnu kuću, dok *Udruženje „4+“* brine o višečlanim porodicama s četvoro i više djece. Na području grada Banja Luka registrovano je 30 udruženja koja deluju na polju socijalne zaštite. Svi koji pružaju usluge imaju rješenja ministarstva za obavljanje djelatnosti. Drugi se bave savjetodavnim radom, zastupanjem, humanitarnim radom i dr.

Brčko distrikt⁷⁷: Najaktivnije organizacije koje se bave pitanjima socijalne zaštite i inkluzije na području Brčko distrikta su Omladinski centar „Vermont“ i Udruženje za pomoć osobama sa posebnim potrebama „Svitac“. Na području Distrikta formirano je deset domova za stara lica koji su u privatnom vlasništvu, što govori o izraženoj potrebi za ovakvom vrstom usluge u ovoj lokalnoj zajednici.

Ilijaš⁷⁸: usluge socijalne zaštite, pored centra za socijalni rad, pružaju i malobrojna udruženja građana, uglavnom korisnika socijalne zaštite. Sagovornici ističu značaj Udruženja roditelja djece ometene u razvoju „Budi mi drug“, te Omladinsku organizaciju „*Iskoristi dan - Carpe Diem*“. Udruženje „*Budi mi drug*“ okuplja roditelje djece sa smetnjama u razvoju, stručne saradnike kao i druge zainteresovane osobe koje žele dati svoj doprinos u radu Udruženja. Udruženje broji 50 članova različitog uzrasta od dvije do četrdeset godina starosti, oboljelih od cerebralne paralize, paraplegije, Downovog sindroma, autizma, disharmoničnog psihomotornog razvoja, i dr. Rad Udruženja prvenstveno se bazira na edukaciji djece, njihovih roditelja, pružanju savjeta, kao i materijalne pomoći. U okviru projekta „Jačanje uloge mjesnih zajednica u BiH“ osnovan je Društveni centar Mrakovo, dok humanitarne akcije, kao i u drugim JLS, pružaju Crveni krst/križ i MDD Merhamet Ilijaš, koji obezbjeđuju i rad Punkta narodne kuhinje Ilijaš.

Kotor Varoš: Na području ove JLS posebno se ističe rad Udruženja građana *Centar za porodicu „Kuća radosti“* koje pruža podršku djeci i mladima s poteškoćama u razvoju i djeci s jezičko-govornim smetnjama, kao i njihovim porodicama. Centar je aktivno učestvovao u projektu „Jačanje uloge mjesnih zajednica u BiH“, a redovno obezbjeđuje tretmane logopeda i organizuje edukativne radionice za roditelje i djecu sa smetnjama u razvoju. *UG Omladinski centar „Peta strana svijeta“* osnovan je u okviru projekta i uz podršku organizacije „World Vision“, Srednjoškolskog centra „Nikola Tesla“ i Opštine Kotor Varoš, a namijenjen je neformalnom obrazovanju mladih i promociji aktivizma i volonterizma. Humanitarne akcije organizuju Crveni krst/križ i MDD Merhamet Kotor Varoš.

---

⁷⁷ Izvor: Podaci lokalne uprave dobijeni na konsultativnom sastanku 10. 7. 2019.

⁷⁸ Izvor: Podaci lokalne uprave dobijeni na konsultativnom sastanku 23. 7. 2019.

U manjim JLS, kao što su **Petrovo i Jablanica**, nevladin sektor nije dovoljno razvijen, te osim Crvenog krsta/križa i MDD Merhameta i njihovih humanitarnih aktivnosti, nisu zabilježene značajnije inicijative u ovom sektoru. Ipak, bitno je spomenuti da Crveni krst/križ ostvaruje izuzetnu saradnju s mjesnim zajednicama na području Petrova, u organizaciji akcija humanitarne pomoći putem postavljanja kutija za prikupljanje sredstava u svim seoskim prodavnicama. Na teritoriji opštine Petrovo, uz podršku opštinskog organa uprave i UNDP-a, u saradnji s Crvenim krstom formirana je „Mreža volontera bez granica i razlika“, koja djeluje na teritoriji svih sedam MZ i pruža pomoć stanovništvu u stanju socijalne potrebe. Takođe, u Jablanici djeluje Omladinski klub „Pod istim suncem“ koji sprovodi projekat „Dnevni centar za djecu“, koji pruža socijalizaciju i pomoć djeci sa smetnjama u razvoju.

Zenica⁷⁹: U skladu s potpisanim Protokolom o međusobnoj saradnji na prevenciji i zaštiti žrtava nasilja u porodici i Programom mjera za prevenciju, zaštitu i borbu protiv nasilja u porodici Zeničko-dobojskog kantona, ostvarena je saradnja Centra za socijalni rad i UG Medica koje radi na smanjenju nasilja i diskriminacije žena i djece, te nastoji postići veću ravnopravnost u porodici i društvu. Pored toga, Centar ženskih prava pruža besplatnu pravnu pomoć građanima Zenice. U gradu djeluju i ustanove kao što su JU Dom-porodica za djecu bez roditeljskog staranja, JU Dom za stara lica, a JLS pomaže i projekte nevladine organizacije „Ruhama“ za liječenje starih osoba. Na temelju dobre prakse u zbrinjavanju beskućnika u gradu Zenici ostvarene u implementaciji projekta „Dom za beskućnike“, zaključen je Protokol o saradnji s UG „Pomirenje“ za nastavak ove usluge. Potpisan je i Sporazum o otvaranju Prihvatne stanice za djecu i Prihvatilišta za majku i dijete u JU Dom porodica Zenica. „Sumero“ – centar za podršku osobama s invaliditetom u lokalnoj zajednici pokrenuo je novu uslugu socijalne zaštite za osobe s invaliditetom – stanovanje u lokalnoj zajednici uz podršku.

U 2017. godini sklopljeno je pet protokola o partnerstvu radi afirmacije ciljeva Strategije razvoja općine Zenica 2012-2022., odnosno zajedničkog organizovanja i provođenja socijalnih akcija, partnerstva u projektima i razmjene informacija. Centar za socijalni rad je Protokol o partnerstvu sklopio s Udruženjem građana „Romano Centro“ Zenica, Muzejom grada Zenice, Islamskim pedagoškim fakultetom Zenica – Odsjek za socijalnu pedagogiju, Društvom socijalnih radnika ZDK i Udruženjem gluhih i nagluhih osoba ZDK.

---

⁷⁹ Izvor: Podaci lokalne uprave dobijeni na konsultativnom sastanku 29. 7. 2019.

13.5 PREGLED USLUGA I BROJA I STRUKTURE KORISNIKA USLUGA SOCIJALNE ZAŠTITE

U cilju dokumentovanja obima i kompleksnosti usluga koje pružaju centri za socijalni rad u posmatranim JLS, prikupljeni su podaci o broju korisnika i uslugama socijalne zaštite u posmatranim sedam JLS u protekle tri godine. Popunjeni upitnici priloženi su kao Aneks 3 ovog izvještaja.

Tabela 20: Podaci o maloljetnim korisnicima/ama socijalne zaštite u posmatranim JLS⁸⁰

Rb.	Podaci o maloljetnim korisnicima/ ama socijalne zaštite	Stanje sa 31. 12. 2016.			Stanje sa 31. 12. 2017.			Stanje sa 31. 12. 2018.		
		M	Ž	Ukupno	M	Ž	Ukupno	M	Ž	Ukupno
BANJA LUKA										
1.	Djeca bez roditeljskog staranja	56	59	115	53	48	101	55	45	100
2.	Djeca ometena u fizičkom i psihičkom razvoju	206	176	382	229	191	420	331	232	563
3.	Djeca čiji je razvoj ometen porodičnim prilikama / vaspitno zanemarena i zapuštena djeca	118	107	225	98	94	192	88	103	191
4.	Maloljetnici/e s društveno negativnim ponašanjem	79	15	94	61	10	71	35	15	50
5.	Maloljetnici/e, žrtve nasilja u porodici	36	49	85	30	43	73	44	48	92
UKUPNO:		495	406	901	471	386	857	553	443	996
BRČKO DISTRIKT ⁸¹										
1.	Djeca bez roditeljskog staranja	13	16	29	13	16	29	32	14	46
2.	Djeca ometena u fizičkom i psihičkom razvoju	484	424	908	529	501	1.030	563	624	1.187
3.	Djeca čiji je razvoj ometen porodičnim prilikama / vaspitno zanemarena i zapuštena djeca	88	64	152	93	69	162	98	70	168
4.	Maloljetnici/e s društveno negativnim ponašanjem	118	80	198	151	83	234	153	86	239
5.	Ostale socijalne potrebe	46	18	64	47	18	65	0	0	0
UKUPNO:		749	602	1.351	833	687	1.520	846	794	1.640
ILIJAŠ ⁸²										
1.	Djeca bez roditeljskog staranja	-	-	27	-	-	23	-	-	20
2.	Djeca ometena u fizičkom i psihičkom razvoju	-	-	66	-	-	-	-	-	-
3.	Djeca čiji je razvoj ometen porodičnim prilikama / vaspitno zanemarena i zapuštena djeca	-	-	181	-	-	73	-	-	84

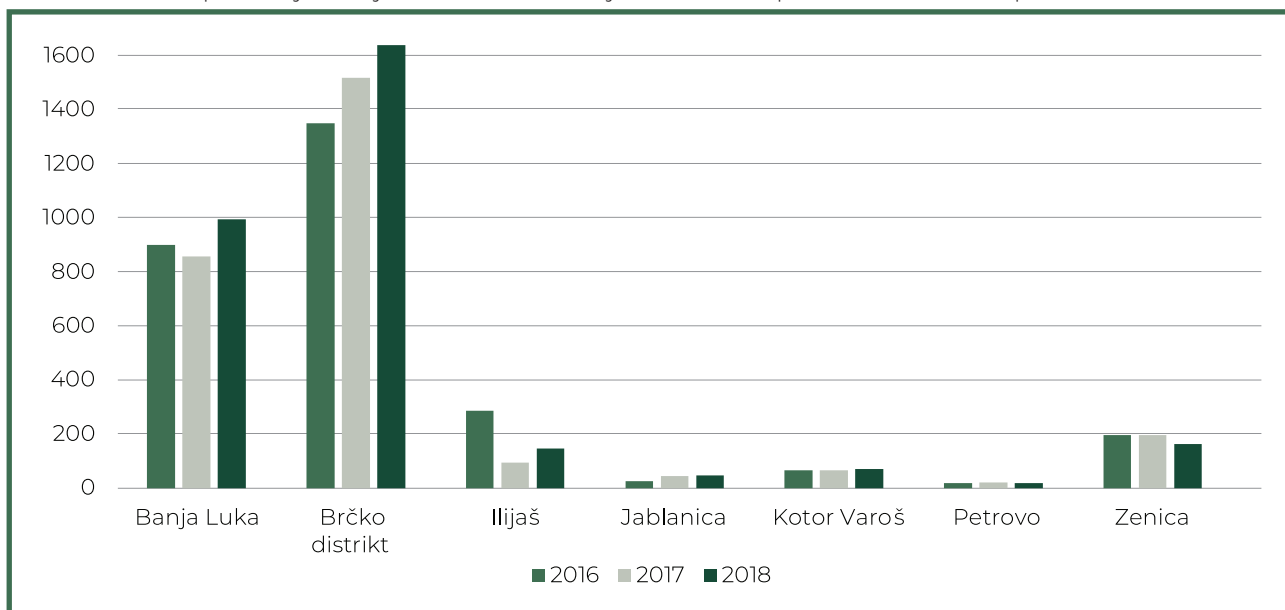
⁸⁰ Izvor: Podaci centara za socijalni rad

⁸¹ Izvor: Korišteni podaci iz dokumenta „Socijalna zaštita u Brčko distriktu 2014.-2018. godina“, Agencija za statistiku BiH, http://bhas.gov.ba/data/Publikacije/Bilteni/2019/BRC_03_2014_Y4_O_BS.pdf

⁸² Izvor: Korišteni su podaci sadržani u izvještajima o radu JU Kantonalni centar za socijalni rad Sarajevo za 2016., 2017. i 2018. godinu, u kojima se ne navodi polna struktura korisnika: http://skupstina.ks.gov.ba/sites/skupstina.ks.gov.ba/files/izvjestaj_cent_soc_rad.pdf; http://skupstina.ks.gov.ba/sites/skupstina.ks.gov.ba/files/izvjestac_centar_soc_rad.pdf <http://www.kcsr.ba/file/izvjestaj-o-poslovanju-za-2018-godinu/16>

4.	Maloljetnici/e s društveno negativnim ponašanjem	-	-	12	-	-	-	-	-	-
5.	Maloljetnici/e, žrtve nasilja u porodici	-	-	-	-	-	-	20	22	42
UKUPNO:				286			96			146
JABLANICA										
1.	Djeca bez roditeljskog staranja	2	3	5	2	3	5	2	2	4
2.	Djeca ometena u fizičkom i psihičkom razvoju	7	4	11	7	5	12	6	5	11
3.	Djeca čiji je razvoj ometen porodičnim prilikama / vaspitno zanemarena i zapuštena djeca	4	6	10	15	8	23	14	14	28
4.	Maloljetnici/e s društveno negativnim ponašanjem	0	0	0	2	0	2	2	0	2
5.	Maloljetnici/e, žrtve nasilja u porodici	0	0	0	0	2	2	1	2	3
UKUPNO:		13	13	26	26	18	44	25	23	48
KOTOR VAROŠ										
1.	Djeca bez roditeljskog staranja	2	7	9	2	6	8	1	4	5
2.	Djeca ometena u fizičkom i psihičkom razvoju	23	22	45	24	22	46	25	23	48
3.	Djeca čiji je razvoj ometen porodičnim prilikama / vaspitno zanemarena i zapuštena djeca	4	2	6	3	2	5	4	4	8
4.	Maloljetnici/e s društveno negativnim ponašanjem	6	0	6	6	0	6	5	0	5
5.	Maloljetnici/e, žrtve nasilja u porodici	0	0	0	0	2	2	4	2	6
UKUPNO:		35	31	66	35	32	67	39	33	72
PETROVO										
1.	Djeca bez roditeljskog staranja	1	4	5	1	4	5	1	4	5
2.	Djeca ometena u fizičkom i psihičkom razvoju	5	2	7	5	2	7	4	3	7
3.	Djeca čiji je razvoj ometen porodičnim prilikama / vaspitno zanemarena i zapuštena djeca	2	2	4	3	2	5	4	3	7
4.	Maloljetnici/e s društveno negativnim ponašanjem	1	0	1	1	0	1	1	0	1
5.	Maloljetnici/e, žrtve nasilja u porodici	1	1	2	2	1	3	0	0	0
UKUPNO:		10	11	21	12	11	23	10	10	20
ZENICA										
1.	Djeca bez roditeljskog staranja	38	36	74	43	34	77	27	22	49
2.	Djeca ometena u fizičkom i psihičkom razvoju	7	1	8	7	1	8	8	1	9
3.	Djeca čiji je razvoj ometen porodičnim prilikama / vaspitno zanemarena i zapuštena djeca	44	40	84	52	43	95	49	34	83
4.	Maloljetnici/e s društveno negativnim ponašanjem	29	2	31	18	0	18	21	2	23
UKUPNO:		118	79	197	120	78	198	105	59	164

Grafikon 6: Ukupan broj maloljetnih korisnika socijalne zaštite u posmatranim JLS u periodu 2016.-2018.

Navedeni podaci jasno ukazuju na trend rasta broja maloljetnih korisnika/ca socijalne zaštite u posmatranim JLS. Posebno je evidentan rast broja djece sa smetnjama u razvoju u zvaničnim evidencijama centara za socijalni rad, što ukazuje na porast svijesti roditelja o značaju rane detekcije i intervencije kod djece sa smetnjama u razvoju od najranijeg uzrasta i jačanje spremnosti roditelja da prijave problem.

Nažalost, evidentan je i porast broja djece čiji je razvoj ometen porodičnim prilikama (Brčko, Jablanica, Zenica), ali i broj evidentiranih maloljetnika s društveno negativnim ponašanjem, posebno u Brčko distriktu.

Tabela 21: Podaci o punoljetnim korisnicima/ama socijalne zaštite u posmatranim JLS⁸³

Rb.	Podaci o punoljetnim korisnicima/ama socijalne zaštite	Stanje sa 31. 12. 2016.			Stanje sa 31. 12. 2017.			Stanje sa 31. 12. 2018.		
		M	Ž	Ukupno	M	Ž	Ukupno	M	Ž	Ukupno
BANJA LUKA										
1.	Materijalno neobezbijedeno i za rad nesposobno lice	403	348	751	381	399	780	392	406	798
2.	Punoljetna lica s invaliditetom	1.904	2.120	4.024	2.019	2.392	4.411	2.166	2.274	4.440
3.	Starija lica bez porodičnog staranja	92	198	290	86	172	258	151	216	367
4.	Punoljetna lica s društveno negativnim ponašanjem	25	23	48	19	17	36	20	8	28
5.	Punoljetno lice, žrtva zloupotrebe psihoaktivnih supstanci	1	0	1	8	0	8	0	0	0
6.	Punoljetno lice, žrtva nasilja u porodici	38	143	181	17	86	103	23	187	210
7.	Punoljetno lice, žrtva trgovine ljudima	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8.	Punoljetno lice kome je zbog posebnih okolnosti potrebna socijalna zaštita	229	369	598	194	325	519	247	380	627
UKUPNO:		2.692	3.201	5.893	2.724	3.391	6.115	2.999	3.471	6.470

⁸³ Izvor: Podaci centara za socijalni rad dati u popunjenim upitnicima

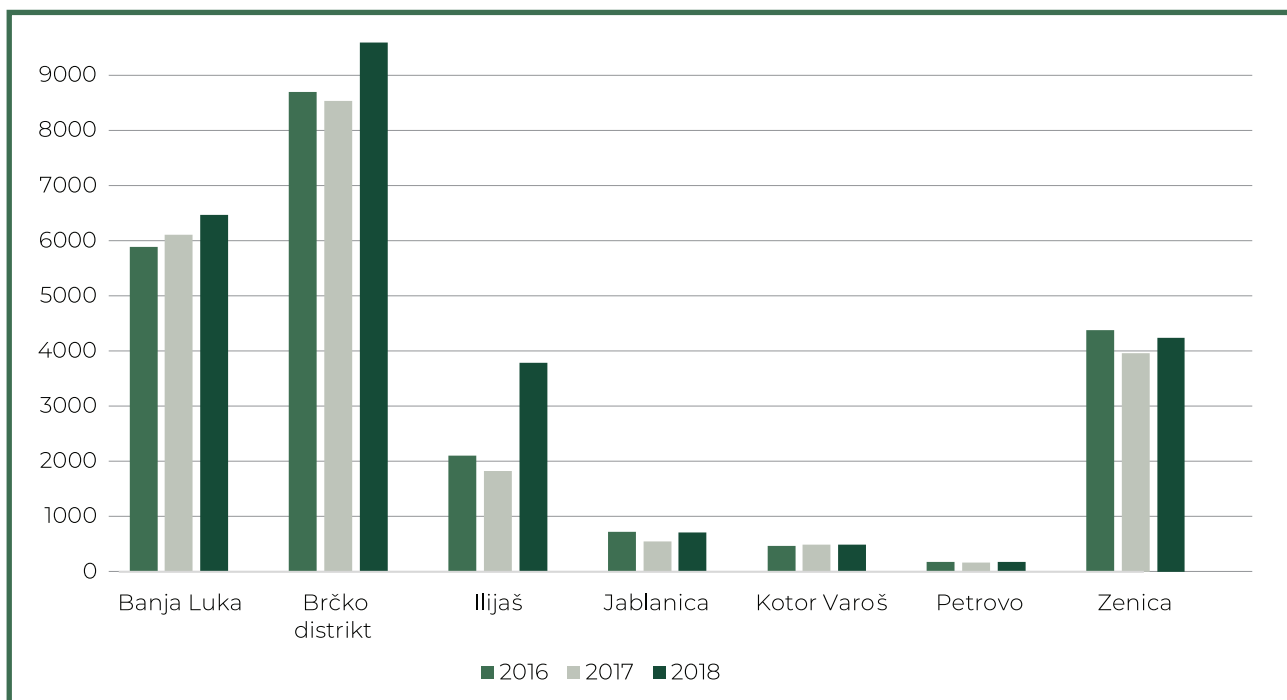
BRČKO DISTRIKT⁸⁴										
1.	Korisnici subvencioniranja troškova	700	531	1.231	715	539	1.254	1.721	528	2.193
2.	Osobe sa smetnjama u tjelesnom ili duševnom razvoju	365	332	697	365	332	697	357	387	744
3.	Osobe društveno neprihvatljivog ponašanja	634	26	660	675	18	693	722	23	745
4.	Duševno bolesne osobe	922	381	1.303	958	394	1.352	974	398	1.372
5.	Osobe koje nemaju prihoda za izdržavanje	2.722	2.085	4.807	2.581	1.967	4.548	2.651	1.836	4.487
UKUPNO:		5.343	3.355	8.698	5.294	3.250	8.544	6.425	3.172	9.597
ILIJAŠ⁸⁵										
1.	Materijalno neobezbijeđeno i za rad nesposobno lice	-	-	46	-	-	128	-	-	47
2.	Punoljetna lica s invaliditetom	-	-	316	-	-	2	300	314	614
3.	Starija lica bez porodičnog staranja	-	-	244	-	-	251	-	-	51
4.	Punoljetna lica s društveno negativnim ponašanjem	-	-	329	-	-	182	-	-	343
5.	Punoljetno lice, žrtva nasilja u porodici	-	-	93	-	-	51	-	-	81
6.	Punoljetno lice kome je zbog posebnih okolnosti potrebna socijalna zaštita	-	-	802	-	-	939	-	-	2.656
7.	Lica i porodice koji nemaju dovoljno prihoda za podmirenje osnovnih životnih potreba	-	-	277	-	-	280	-	-	291
UKUPNO:				2.107			1.833			4.083
JABLANICA										
1.	Materijalno neobezbijeđeno i za rad nesposobno lice	10	39	49	9	30	39	9	30	39
2.	Punoljetna lica s invaliditetom	115	120	235	142	123	265	143	131	274
3.	Starija lica bez porodičnog staranja	7	37	44	8	36	44	9	34	43
4.	Punoljetna lica s društveno negativnim ponašanjem	6	2	8	4	0	4	6	0	6
5.	Punoljetno lice, žrtva nasilja u porodici	3	3	6	2	5	7	1	2	3
6.	Punoljetno lice kome je zbog posebnih okolnosti potrebna socijalna zaštita	202	184	386	91	97	188	193	154	347
UKUPNO:		343	385	728	256	291	547	361	351	712

⁸⁴ Izvor: Korišteni su podaci iz dokumenta „Socijalna zaštita u Brčko distriktu 2014.-2018. godina“, Agencija za statistiku BiH, http://bhas.gov.ba/data/Publikacije/Bilteni/2019/BRC_03_2014_Y4_O_BS.pdf

⁸⁵ Izvor: Korišteni su podaci sadržani u izvještajima o radu JU Kantonalni centar za socijalni rad Sarajevo za 2016., 2017. i 2018. godinu, u kojima se ne navodi polna struktura korisnika: http://skupstina.ks.gov.ba/sites/skupstina.ks.gov.ba/files/izvjestaj_cent_soc_rad.pdf; http://skupstina.ks.gov.ba/sites/skupstina.ks.gov.ba/files/izvjestac_centar_soc_rad.pdf <http://www.kcsr.ba/file/izvjestaj-o-poslovanju-za-2018-godinu/16>

KOTOR VAROŠ										
1.	Punoljetna lica s invaliditetom	148	174	322	167	182	349	174	178	352
2.	Punoljetna lica s društveno negativnim ponašanjem	3	1	4	5	0	5	3	0	3
3.	Punoljetno lice, žrtva nasilja u porodici	3	17	20	1	10	12	0	13	13
4.	Punoljetno lice kome je zbog posebnih okolnosti potrebna socijalna zaštita	53	71	124	57	72	129	58	63	121
UKUPNO:		207	263	470	230	264	494	235	254	489
PETROVO										
1.	Materijalno neobezbjedeno i za rad nesposobno lice	22	29	51	22	28	50	24	31	55
2.	Punoljetna lica s invaliditetom	46	56	102	43	52	95	47	55	102
3.	Starija lica bez porodičnog staranja	4	3	7	4	3	7	7	3	10
4.	Punoljetna lica s društveno negativnim ponašanjem	7	2	9	5	1	6	5	1	6
5.	Punoljetno lice, žrtva zloupotrebe psihoaktivnih supstanci	1	0	1	0	0	0	0	0	0
6.	Punoljetno lice, žrtva nasilja u porodici	6	5	11	3	3	6	1	6	7
7.	Punoljetno lice, žrtva trgovine ljudima	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8.	Punoljetno lice kome je zbog posebnih okolnosti potrebna socijalna zaštita	1	2	3	2	4	6	1	3	4
UKUPNO:		87	97	184	79	91	170	85	99	184
ZENICA										
1.	Materijalno neobezbjedeno i za rad nesposobno lice	312	429	741	294	404	698	269	381	650
2.	Punoljetna lica sa invaliditetom	1.397	1.476	2.873	1.275	1.355	2.630	1.315	1.402	2.717
3.	Starija lica bez porodičnog staranja	14	25	39	12	29	41	15	29	44
4.	Punoljetna lica s društveno negativnim ponašanjem	11	11	22	21	23	44	23	20	43
5.	Punoljetno lice, žrtva zloupotrebe psihoaktivnih supstanci	4	0	4	4	0	4	5	2	7
6.	Punoljetno lice, žrtva nasilja u porodici	20	93	113	20	84	104	16	113	129
7.	Punoljetno lice, žrtva trgovine ljudima	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8.	Punoljetno lice kome je zbog posebnih okolnosti potrebna socijalna zaštita	283	311	594	208	238	446	316	339	655
UKUPNO:		2.018	2.345	4.363	1.834	2.133	3.967	1.959	2.286	4.245

Grafikon 7: Ukupan broj punoljetnih korisnika socijalne zaštite u posmatranim JLS u periodu 2016.-2018.

Iz navedenih podataka evidentan je porast broja punoljetnih korisnika/ca socijalne zaštite u svim posmatranim JLS, što je direktna posljedica ekonomske situacije u društvu.

Poseban problem koji naglašavaju sagovornici u posmatranim JLS jeste nedostatak socijalne karte u svim JLS koja bi bila izrađena po jedinstvenoj metodologiji. Proces izrade metodologije na nivou RS je u toku. Koordinira ga Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite RS, a centri za socijalni rad su aktivno učestvovali u tom procesu. Međutim, biće potrebna sredstva i vrijeme da se ta metodologija do kraja razvije, usvoji i implementira u praksi. Socijalne karte će omogućiti analizu strukture stanovništva po mjesnim zajednicama i značajno unaprijediti zvanične evidencije kojima centri za socijalni rad sada raspolažu i koje, prema informacijama dobijenim od sagovornika, ne odražavaju često pravo stanje i potrebe stanovnika.

U tom smislu neophodno je jačati saradnju centara za socijalni rad i mjesnih zajednica, kao pouzdanog izvora relevantnih informacija o potrebama građana, a isto tako jačati kapacitete savjeta mjesnih zajednica, obučiti ih i ohrabrivati ih da uspostave baze podataka stanovnika na svom području.

13.6 PRAVA U SOCIJALNOJ ZAŠTITI KOJA OSTVARUJU GRAĐANI U POSMATRANIM JLS

S obzirom da se opšta situacija na polju socijalne zaštite na entitetskom nivou odražava značajno i na stanje u lokalnim zajednicama, jer je regulisana entitetskim, odnosno kantonalnim zakonima, kao i zakonom Brčko distrikta u ovoj oblasti, osnovna karakteristika jeste visok stepen izdvajanja za novčane naknade, a veoma ograničen broj mjera za osposobljavanje za život i rad, što stvara dugoročnu (često i trajnu) zavisnost korisnika od socijalnih pomoći i dodatno opterećuje budžete lokalnih zajednica.

Slijedi pregled osnovnih prava u socijalnoj zaštiti u posmatranim sedam JLS, datih u tabelama 22 i 23.

Tabela 22: Prava iz socijalne zaštite – maloljetni korisnici/e socijalne zaštite u posmatranim JLS⁸⁶

Rb.	Prava iz socijalne zaštite – maloljetni korisnici/e socijalne zaštite	Ukupno Stanje sa 31. 12. 2016.	Ukupno Stanje sa 31. 12. 2017.	Ukupno Stanje sa 31. 12. 2018.
BANJA LUKA				
Novčana i materijalna podrška				
1.	Stalna novčana pomoć (broj djece iz porodica koje ostvaruju ovo pravo)	4	0	0
2.	Jednokratna novčana pomoć (broj djece iz porodica koje ostvaruju ovo pravo)	20	17	14
3.	Dječiji dodatak	2.698	1.975	1.869
4.	Dodatak na školovanje i osposobljavanje	56	57	79
5.	Dodatak na njegu od drugih lica - djeca	341	313	348
6.	Doprinosi za zdravstveno osiguranje djece	24	22	20
7.	Ostalo: Lična invalidnina (Odlukom Vlade RS o plasmanu sredstava, pravo uspostavljeno polovinom 2018. godine)	0	0	193
Pomoć za osposobljavanje za život i rad				
1.	Osposobljavanje za život i rad	56	57	79
Smještaj u drugu porodicu				
1.	Smještaj djece u srodničku porodicu	13	19	34
2.	Smještaj djece u hraniteljsku porodicu	79	25	17
Smještaj u ustanovu socijalne zaštite				
1.	Smještaj djece u ustanove	28	28	22
Vaspitne mjere prema maloljetnicima/ama – CSR kao organ starateljstva				
1.	Pojačan nadzor roditelja	5	3	4
2.	Odgojna mjera	8	9	33
3.	Pojačan nadzor organa socijalnog staranja	24	14	22
BRČKO DISTRIKT⁸⁷				
Novčana i materijalna podrška				

⁸⁶ Izvor: Podaci centara za socijalni rad

⁸⁷ Izvor: Korišteni su podaci iz dokumenta „Socijalna zaštita u Brčko distriktu 2014.-2018. godina“, Agencija za statistiku BiH, http://bhas.gov.ba/data/Publikacije/Bilteni/2019/BRC_03_2014_Y4_O_BS.pdf

1.	Dječiji dodatak	7.981	7.660	7.188
2.	Starateljstvo	25	13	7
Smještaj u drugu porodicu				
1.	Smještaj djece u hraniteljsku porodicu	25	32	35
Smještaj u ustanovu socijalne zaštite				
1.	Smještaj djece u ustanove	6	2	4
Vaspitne mjere prema maloljetnicima/ama – CSR kao organ starateljstva				
1.	Pojačan nadzor roditelja	0	0	1
2.	Pojačan nadzor u drugoj porodici	11	0	0
ILIJAŠ⁸⁸				
Novčana i materijalna podrška				
1.	Stalna novčana pomoć (broj djece iz porodica koje ostvaruju ovo pravo)	-	-	49
2.	Dodatak na njegu od drugih lica - djeca	-	-	60
3.	Doprinosi za zdravstveno osiguranje djece	-	-	83
Pomoć za osposobljavanje za život i rad				
1.	Osposobljavanje za život i rad	-	-	43
Smještaj u drugu porodicu				
1.	Smještaj djece u srodničku porodicu	-	-	3
Smještaj u ustanovu socijalne zaštite				
1.	Smještaj djece u ustanove	-	-	28
JABLANICA				
Novčana i materijalna podrška				
1.	Stalna novčana pomoć (broj djece iz porodica koje ostvaruju ovo pravo)	5	5	5
2.	Jednokratna novčana pomoć (broj djece iz porodica koje ostvaruju ovo pravo)	366	188	347
3.	Dječiji dodatak	0	345	589
4.	Dodatak na njegu od drugih lica - djeca	22	25	30
5.	Doprinosi za zdravstveno osiguranje djece	0	1	1
6.	Ostalo: zatečeni u skitnji i prosjačenju	0	0	6
Pomoć za osposobljavanje za život i rad				
1.	Osposobljavanje za život i rad	12	11	14
Smještaj u drugu porodicu				
1.	Smještaj djece u srodničku porodicu	1	1	1
Smještaj u ustanovu socijalne zaštite				
1.	Smještaj djece u ustanove	6	2	6
Vaspitne mjere prema maloljetnicima/ama – CSR kao organ starateljstva				
1.	Pojačan nadzor roditelja	0	0	1
2.	Pojačan nadzor organa socijalnog staranja	1	1	1

⁸⁸ Izvor: Korišteni su podaci sadržani u izvještajima o radu JU Kantonalni centar za socijalni rad Sarajevo za 2016., 2017. i 2018. godinu, u kojima se ne navodi polna struktura korisnika, niti uzrast korisnika prava u socijalnoj zaštiti http://skupstina.ks.gov.ba/sites/skupstina.ks.gov.ba/files/izvjestaj_cent_soc_rad.pdf; http://skupstina.ks.gov.ba/sites/skupstina.ks.gov.ba/files/izvjestac_centar_soc_rad.pdf <http://www.kcsr.ba/file/izvjestaj-o-poslovanju-za-2018-godinu/16>

KOTOR VAROŠ				
Novčana i materijalna podrška				
1.	Stalna novčana pomoć (broj djece iz porodica koje ostvaruju ovo pravo)	10	13	13
2.	Jednokratna novčana pomoć (broj djece iz porodica koje ostvaruju ovo pravo)	102	82	56
3.	Dječiji dodatak	340	255	147
4.	Dodatak na školovanje i osposobljavanje	19	16	16
5.	Dodatak na njegu od drugih lica - djeca	16	18	22
6.	Doprinosi za zdravstveno osiguranje djece	3	1	4
Smještaj u drugu porodicu				
1.	Smještaj djece u srodničku porodicu	6	6	3
Smještaj u ustanovu socijalne zaštite				
1.	Smještaj djece u ustanove	3	2	2
PETROVO				
Novčana i materijalna podrška				
1.	Jednokratna novčana pomoć (broj djece iz porodica koje ostvaruju ovo pravo)	21	17	23
2.	Dječiji dodatak	89	71	71
3.	Dodatak na školovanje i osposobljavanje	1	1	1
4.	Dodatak na njegu od drugih lica - djeca	4	4	5
Pomoć za osposobljavanje za život i rad				
1.	Osposobljavanje za život i rad	1	1	1
Smještaj u drugu porodicu				
1.	Smještaj djece u srodničku porodicu	5	5	5
2.	Smještaj djece u hraniteljsku porodicu	1	1	1
Vaspitne mjere prema maloljetnicima/ama – CSR kao organ starateljstva				
1.	Pojačan nadzor organa socijalnog staranja	1	2	3
ZENICA				
Novčana i materijalna podrška				
1.	Stalna novčana pomoć (broj djece iz porodica koje ostvaruju ovo pravo)	643	621	557
2.	Dječiji dodatak	5.081	5.136	4.507
3.	Dodatak na njegu od drugih lica - djeca	168	219	213
Pomoć za osposobljavanje za život i rad				
1.	Osposobljavanje za život i rad	8	8	9
Smještaj u drugu porodicu				
1.	Smještaj djece u srodničku porodicu	35	38	44
2.	Smještaj djece u hraniteljsku porodicu	5	5	5
Smještaj u ustanovu socijalne zaštite				
1.	Smještaj djece u ustanove	40	37	49
Vaspitne mjere prema maloljetnicima/ama – CSR kao organ starateljstva				
1.	Pojačan nadzor roditelja	1	0	0
2.	Pojačan nadzor organa socijalnog staranja	14	15	13
3.	Odgojna mjera	16	5	0

Tabela 23: Prava iz socijalne zaštite – punoljetni korisnici/e socijalne zaštite u posmatranim JLS⁸⁹

Rb.	Prava iz socijalne zaštite – punoljetni korisnici/e socijalne zaštite	Ukupno Stanje sa 31. 12. 2016.	Ukupno Stanje sa 31. 12. 2017.	Ukupno Stanje sa 31. 12. 2018.
BANJA LUKA				
Novčana i materijalna podrška				
1.	Stalna novčana pomoć	749	780	777
2.	Jednokratna novčana pomoć	2.127	1.790	2.259
3.	Dodatak za pomoć i njegu drugog lica	5.368	4.724	4.761
4.	Pomoć i njega u kući	87	79	72
5.	Dnevno zbrinjavanje	84	79	72
6.	Smještaj u ustanovu	188	179	204
7.	Savjetovanje	129	116	182
8.	Ostalo: Lična invalidnina (Odlukom Vlade RS o plasmanu sredstava, pravo uspostavljeno polovinom 2018. godine)	0	0	638
Pomoć za osposobljavanje za život i rad				
1.	Osposobljavanje za život i rad	56	57	79
Smještaj u ustanovu socijalne zaštite				
1.	Smještaj odraslih u ustanove	118	179	182
BRČKO DISTRIKT⁹⁰				
Novčana i materijalna podrška				
1.	Stalna novčana pomoć	991	959	923
2.	Jednokratna novčana pomoć	529	498	751
3.	Pravo na doplatu za pomoć od strane druge osobe	2.961	2.789	2.693
4.	Zdravstvena zaštita	5	6	7
5.	Starateljstvo nad punoljetnim licima	7	16	82
Smještaj u ustanovu socijalne zaštite				
1.	Smještaj odraslih u ustanove	103	142	163
ILIJAŠ⁹¹				
Novčana i materijalna podrška				
1.	Stalna novčana pomoć	46	47	47
2.	Jednokratna novčana pomoć	140	86	86
3.	Dodatak za pomoć i njegu drugog lica	244	209	197
4.	Novčana naknada za vrijeme čekanja na posao za osobe sa psihičkim i fizičkim smetnjama	35	29	26
5.	Izuzetne novčane pomoći	40	16	26
6.	Regulisanje prava na zdravstvenu zaštitu	70	67	84
Smještaj u ustanovu socijalne zaštite				
1.	Smještaj u dom za stara lica	9	0	0
2.	Smještaj u druge ustanove socijalne zaštite	51	39	66

⁸⁹ Izvor: Podaci centra za socijalni rad dati u potpunosti u upitnicima⁹⁰ Izvor: Korišteni su podaci iz dokumenta „Socijalna zaštita u Brčko distriktu 2014.-2018. godina“, Agencija za statistiku BiH, http://bhas.gov.ba/data/Publikacije/Bilteni/2019/BRC_03_2014_Y4_0_BS.pdf⁹¹ Izvor: Korišteni su podaci sadržani u izvještajima o radu JU Kantonalni centar za socijalni rad Sarajevo za 2016., 2017. i 2018. godinu, u kojima se ne navodi polna struktura korisnika, niti uzrast korisnika prava u socijalnoj zaštiti http://skupstina.ks.gov.ba/sites/skupstina.ks.gov.ba/files/izvjestaj-cent_soc_rad.pdf; http://skupstina.ks.gov.ba/sites/skupstina.ks.gov.ba/files/izvjestac-centar_soc_rad.pdf <http://www.kcsr.ba/file/izvjestaj-o-poslovanju-za-2018-godinu/16>

JABLANICA				
Novčana i materijalna podrška				
1.	Stalna novčana pomoć	49	39	39
2.	Jednokratna novčana pomoć	386	188	347
3.	Dodatak za pomoć i njegu drugog lica	158	187	193
4.	Smještaj u ustanovu	15	16	14
5.	Savjetovanje	51	55	50
6.	Ostalo: zatečeni u skitnji i prosjačenju	0	0	4
Pomoć za osposobljavanje za život i rad				
1.	Osposobljavanje za život i rad	12	11	14
Smještaj u ustanovu socijalne zaštite				
1.	Smještaj odraslih u ustanove	15	16	14
KOTOR VAROŠ				
Novčana i materijalna podrška				
1.	Stalna novčana pomoć	79	76	84
2.	Jednokratna novčana pomoć	461	360	275
3.	Dodatak za pomoć i njegu drugog lica	322	349	352
6.	Smještaj u ustanovu	17	24	27
Pomoć za osposobljavanje za život i rad				
1.	Osposobljavanje za život i rad	1	3	17
PETROVO				
Novčana i materijalna podrška				
1.	Stalna novčana pomoć	19	17	16
2.	Jednokratna novčana pomoć	22	26	13
3.	Dodatak za pomoć i njegu drugog lica	130	128	129
4.	Smještaj u ustanovu	4	4	7
5.	Savjetovanje	675	691	686
Smještaj u ustanovu socijalne zaštite				
1.	Smještaj odraslih u ustanove	4	4	7
ZENICA				
Novčana i materijalna podrška				
1.	Stalna novčana pomoć	741	696	650
2.	Jednokratna novčana pomoć	594	446	655
3.	Dodatak za pomoć i njegu drugog lica	2.022	1.827	1.844
4.	Pomoć i njega u kući	0	0	0
5.	Dnevno zbrinjavanje	0	0	0
6.	Smještaj u ustanovu	162	167	169
7.	Savjetovanje	2.381	2.384	2.585
Pomoć za osposobljavanje za život i rad				
1.	Osposobljavanje za život i rad	0	0	0
Smještaj u ustanovu socijalne zaštite				
1.	Smještaj odraslih u ustanove	162	167	169

Kako se vidi iz prethodnih tabela, u svim posmatranim JLS evidentan je porast broja korisnika jednokratnih i stalnih novčanih pomoći, kao i izuzetne novčane pomoći u FBiH, te dodatka za pomoć i njegu drugog lica, u periodu od 2016. do 2018. godine. Mada su u pojedinim sredinama (Banja Luka, Jablanica i Petrovo) uočeni naponi da se intenzivira pomoć

za osposobljavanje za život i rad, većina centara za socijalni rad u posmatranim JLS ne obezbjeđuje to pravo. Takođe, pomoć i njega u kući je jedno od prava koje, iako definisano zakonom, centri za socijalni rad (osim Banje Luke) nisu u mogućnosti da realizuju uslijed nemogućnosti ispunjavanja minimuma uslova i standarda propisanih za pružanje te usluge. U tom smislu saradnja s mjesnim zajednicama i nevladinim organizacijama/udruženjima koja se bave humanitarnim radom bila bi od izuzetnog značaja. Mjesne zajednice imaju kapacitet da pruže relevantne podatke o potencijalnim novim korisnicima usluga iz oblasti socijalne zaštite, nadležnim ustanovama i organizacijama. Podaci iz zajednice ključni su kako bi usluge iz socijalne zaštite bile dostupnije građanima koji se nađu u stanju socijalne potrebe. Takođe, podaci koji se mogu dobiti iz mjesnih zajednica u slučaju hitnosti (prirodne nepogode, nesreće, slučajevi nasilja u porodici i sl.) od velikog su značaja za pružaoce usluga socijalne zaštite. Pored toga, terenski rad stručnih radnika umnogome može biti olakšan ukoliko bi u mobilne timove bili uključeni i predstavnici mjesnih zajednica, posebno kada su u pitanju udaljena naselja u ruralnim dijelovima JLS. S druge strane, mjesne zajednice su prvi nivo vlasti kome se građani obraćaju i potrebno je dalje jačati njihovu informativnu i edukativnu ulogu kada je u pitanju upoznavanje građana s njihovim pravima, procedurama i nadležnostima različitih pružalaca usluga socijalne zaštite.

13.7 PROŠIRENA PRAVA U SOCIJALNOJ ZAŠTITI I POMOĆI KOJA OSTVARUJU GRAĐANI U POSMATRANIM JLS

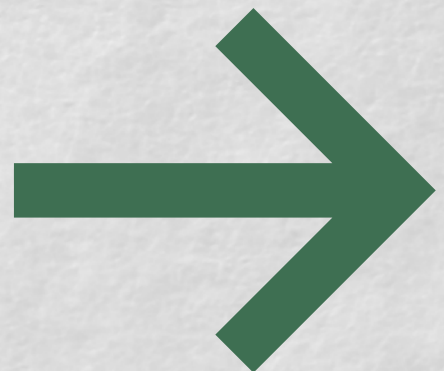
Pored ranije navedenih prava koje ostvaruju građani u posmatranim JLS, svaka lokalna samouprava, odlukama lokalnih skupština/vijeća, a na inicijativu centra za socijalni rad, odbornika/vijećnika i/ili udruženja građana, reguliše proširena prava u skladu s potrebama građana u svojoj lokalnoj zajednici. U ovom poglavlju dat je pregled proširenih prava koje ostvaruju građani u posmatranim JLS.

Tabela 24: Proširena prava iz socijalne zaštite i pomoći u posmatranim JLS

Rb	JLS	Proširena prava i pomoći
1.	Banja Luka	→ Naknada za troškove sahrane → Dnevni centar za stara lica → Zdravstveno osiguranje → Personalna asistencija → Naknada troškova prevoza za djecu i pratioce djece sa smetnjama u razvoju → Prihvatna stanica za odrasla i stara lica zatečena u skitnji i u stanju socijalne potrebe → Javna kuhinja → Prihvatna stanica za djecu i omladinu zatečenu u skitnji → Naknada za smještaj u porodici za lica koja ostvaruju pravo na smještaj u ustanovu → Doznake pojedincima – hitni slučajevi ugroženosti i druge doznake – gradonačelnik → Doznake pojedincima – rashodi za nabavku udžbenika za učenike iz porodica s četvoro i više djece i porodica Roma i jednokratne novčane pomoći porodicama sa 4 i više djece za poboljšanje uslova stanovanja → Doznake pojedincima – rashodi za nabavku udžbenika i školskog pribora za djecu iz hraniteljskih porodica → Doznake za zbrinjavanje žrtava nasilja u porodici (sigurne kuće) → Doznake pojedincima – podrška pronatalitetnoj politici Grada

2.	Brčko distrikt	➔ Sredstva za subvencije osobama u stanju socijalnih potreba ➔ Oprema za novorođenče ➔ Nabavka lijekova i troškovi sahrane za korisnike stalne socijalne pomoći ➔ Izdaci za javnu kuhinju ➔ Grant pojedincu za nabavku udžbenika djeci poginulih i invalida ➔ Protetika i ortopedska pomagala
3.	Ilijaš	➔ Obezbjedenje užina za djecu lica u stanju socijalne potrebe ➔ Novčana pomoć – troškovi liječenja ➔ Novčana pomoć – troškovi smještaja porodica u stanju socijalne potrebe ➔ Novčana pomoć invalidnim licima – paraplegičarima ➔ Zdravstvena zaštita lica u stanju socijalne potrebe ➔ Transfer licima s invaliditetom – prijevoz djece s posebnim potrebama ➔ Transfer za prijevoz učenika (subvencioniranje) ➔ Pogrebni troškovi ➔ Novčane pomoći nezaposlenim u stanju socijalne potrebe
4.	Jablanica	➔ Urgentne socijalne pomoći ➔ Podrška sugrađanima (hemodijaliza) za obezbjeđenje medikamenata ➔ Podrška sugrađanima za prevoz djece s autizmom ➔ Prevoz učenika OŠ – subvencioniranje ➔ Pomoć u prehrani djeteta do 6 mjeseci i dodatna prehrana za majke dojilje ➔ OKPIS – Dnevni centar i produženi boravak djece ➔ Podrška paraplegičarima ➔ Subvencije za zapošljavanje invalidnih osoba ➔ Subvencije za sistematski pregled učenika osnovne škole ➔ Subvencije za uplatu markica ZZO za socijalno ugrožene ➔ Nabavka udžbenika i školskog pribora za prvačiće
5.	Kotor Varoš	➔ Doznake građanima koje se isplaćuju iz budžeta načelnika ➔ Pomoć porodicama s četvoro i više djece ➔ Sufinansiranje troškova druge i naredne vještačke oplodnje ➔ Pomoć za liječenje ➔ Troškovi prevoza djece s posebnim potrebama
6.	Petrovo	➔ Pomoć prvačićima ➔ Pomoć višečlanim porodicama ➔ Pomoć za vještačku oplodnju ➔ Pomoć penzionerima za zdravstvenu zaštitu ➔ Pomoći građanima u naturi ➔ Subvencija za vodu određenim kategorijama stanovništva ➔ Subvencija za odvoz smeća određenim kategorijama stanovništva ➔ Subvencija za kupovinu mjesečnih karata za prevoz učenika
7.	Zenica	➔ Transferi pojedincima (gradska kuhinja, alternativni smještaj, pomoć za liječenje teško oboljelih i djece, vantjelesna oplodnja) ➔ Izdaci za grijanje korisnika socijalne pomoći ➔ Transferi pojedincima – pomoći na ime teške ekonomske situacije, liječenje boračke populacije i stambeno zbrinjavanje ➔ Centar za zdravo starenje

**14. SARADNJA
CENTARA ZA
SOCIJALNI
RAD I MJESNIH
ZAJEDNICA U
SEDAM IZABRANIH
PARTNERSKIH JLS**

Pored kvantitativnih, statističkih podataka, za potrebe ove analize prikupljeni su i kvalitativni podaci vezani za uspostavljene prakse i ostvarenu saradnju između mjesnih zajednica i centara za socijalni rad u sedam izabranih partnerskih JLS: Ilijaš, Jablanica i Zenica u FBiH, Banja Luka, Kotor Varoš i Petrovo u RS i Brčko distrikt.

Utvrđeno je da, iako su lokalne samouprave osnivači centara za socijalni rad, a mjesne zajednice njihov nivo najbliži građanima, do sada u pet, od posmatranih sedam JLS (Ilijaš i Jablanica u FBiH, te Kotor Varoš i Petrovo u RS i Brčko distrikt) nije bilo kontinuirane, niti formalno organizovane saradnje između tih sektora.

U razgovoru s partnerima u ovih pet JLS utvrđeno je da se dosadašnja saradnja uglavnom odvijala *ad hoc*, od slučaja do slučaja, bez sistemskog pristupa i unaprijed dogovorenih oblika saradnje i zajedničkih mjera. Intenzivnija saradnja između mjesnih zajednica i centara za socijalni rad zabilježena je samo tokom poplava 2014. godine u svim posmatranim JLS, što se, prema izjavama sagovornika iz oba sektora, pokazalo kao dobro iskustvo i omogućilo adekvatan odgovor na novonastalu situaciju, povećan broj korisnika i nove potrebe. Predsjednici i članovi savjeta mjesnih zajednica pružali su centrima za socijalni rad (ali i drugim zainteresovanim organizacijama) neophodne informacije o stanju i potrebama građana na terenu, ali i pomagali prilikom distribucije humanitarne pomoći.

Određeni oblici saradnje uspostavljeni su u Banjoj Luci i Zenici. U Banjoj Luci je saradnja između centara za socijalni rad i mjesnih zajednica uspostavljena od 2008. godine kroz uvođenje socijalnog rada u zajednici. Socijalnim radnicima dodijeljena je mjesna nadležnost (svaki socijalni radnik zaposlen u centru za socijalni rad zadužen je za tačno određene mjesne zajednice i održava redovne kontakte s predsjednicima savjeta tih mjesnih zajednica). Iako zaposleni u centru za socijalni rad ističu potrebu za unapređivanjem kapaciteta socijalnih radnika za rad u zajednici, do sada su iskustva ovakve organizacije pružanja usluga socijalne zaštite izuzetno pozitivna. Saradnja se zasniva na redovnoj razmjeni informacija o korisnicima i potencijalnim novim korisnicima između mjesnih zajednica i socijalnih radnika u centru za socijalni rad, te informisanju građana o pravima i procedurama za ostvarivanje tih prava putem distribucije brošura, pamfleta, ali i organizacije informativnih i tematskih sastanaka u mjesnim zajednicama.

U Zenici je ostvarena saradnja centra za socijalni rad s mjesnim zajednicama, pa čak i s kućnim savjetima stambenih zgrada. Mjesne zajednice, po statutu, imaju formirane komisije za socijalna pitanja, koje su u stalnom kontaktu sa socijalnim radnicima u centru za socijalni rad. Iako socijalni radnici ne rade po mjesnoj nadležnosti, nego je njihov rad organizovan po referatima, ta saradnja veoma uspješno funkcioniše u domenu razmjene informacija, detekcije i prijave potencijalnih novih korisnika centra za socijalni rad, pa čak i zajedničkog izlaska na teren predstavnika mjesne zajednice (sekretara najčešće) i socijalnog radnika. Ta komunikacija je dvosmjerna, jer socijalni radnici, reagujući po prijavi i na osnovu informacija dobijenih iz mjesne zajednice, dostavljaju sekretarima mjesnih zajednica i komisijama za socijalna pitanja u mjesnim zajednicama povratne informacije o preduzetim mjerama i statusu korisnika.

Analizirajući informacije o saradnji dobijene na terenu, može se zaključiti da uspostava saradnje između centra za socijalni rad i mjesnih zajednica isključivo zavisi od motivacije i interesovanja zaposlenih u centru za socijalni rad, odnosno angažovanih na poslovima u mjesnoj zajednici, ali i njihovih tehničkih, materijalnih i ljudskih resursa. Iz pomenuta dva primjera uspostavljene saradnje u Zenici i Banjoj Luci evidentno je da na uspostavu i do-

bro funkcionisanje saradnje nema uticaj niti pravno-formalni status mjesne zajednice, niti način organizacije rada socijalnih radnika u centru. Ipak, kako sagovornici ističu, intenzitet i kvalitet saradnje nije ujednačen sa svim mjesnim zajednicama, jer na to najviše utiče profesionalizam i lični angažman pojedinaca.

Kao osnovne razloge za nizak stepen ostvarene saradnje između centra za socijalni rad i mjesnih zajednica do sada, u izabranih sedam JLS, sagovornici navode nedostatak interesovanja i inicijative i s jedne i s druge strane.

Centri za socijalni rad nemaju dovoljno kapaciteta (uglavnom ljudskih i materijalnih resursa) da preuzmu proaktivniji pristup prema korisnicima u zajednici, niti da organizuju informativne ili promotivne kampanje o pravima propisanim zakonom i načinima ostvarivanja tih prava. Veoma često centri za socijalni rad nisu u mogućnosti da ispune ni svoje zakonske obaveze, odnosno da građanima pruže osnovna prava propisana zakonom (pravo na pomoć i njegu u kući, npr. ne pruža četiri od posmatranih sedam centara za socijalni rad: Ilijaš, Jablanica, Kotor Varoš, Petrovo). Takođe, informacije iz zajednice su neophodne centrima za socijalni rad u procesu identifikacije potreba i detekcije novih korisnika, te je saradnja s mjesnim zajednicama u toj oblasti izuzetno korisna.

Sagovornici iz FBiH kao poseban problem u radu centara za socijalni rad navode i nedostatak koordinacije u radu centara za socijalni rad, odnosno nepostojanje krovne organizacije/tijela koje bi pratilo, usmjeravalo i koordiniralo rad centara za socijalni rad, koji su u nadležnosti JLS, a sprovode i kantonalne zakone i odluke lokalnih vlasti, tako da su usluge i prava građana veoma neujednačeni na teritoriji FBiH.

Rad mjesne zajednice, s druge strane, umnogome zavisi od ljudskog faktora, lične motivacije predsjednika, sekretara u FBiH i članova savjeta mjesne zajednice. S tim u vezi, sagovornici u nekoliko partnerskih JLS ističu da se nerijetko u praksi javlja problem „subjektivizma u radu pojedinih predsjednika savjeta mjesnih zajednica, koji zbog svojih ličnih interesa, stavova, ubjeđenja ili političke pripadnosti ne obavljaju uvijek svoje dužnosti objektivno i nepristrasno, što može uticati na to da određeni dio građana ostane izvan obuhvata uslugama i aktivnostima mjesne zajednice”. Sagovornici ističu i problem nedostatka solidarnosti i osjećaja zajedništva generalno između građana, što negativno utiče i na međuljudske odnose, odlučivanje i rad u pojedinim mjesnim zajednicama. Nešto je povoljnija situacija kada je to u pitanju u manjim i ruralnim mjesnim zajednicama gdje se stanovništvo poznaje, dok je taj problem izraženiji u gradskim i većim mjesnim zajednicama.

Bitno je pomenuti da je značajno intenzivnija saradnja zabilježena između centara za socijalni rad i udruženja građana, posebno udruženja koja okupljaju korisničku populaciju, i ona se odnosi uglavnom na međusobnu razmjenu podataka, informacija o korisnicima, distribuciju pomoći i sl. Posebno je, u svih sedam posmatranih JLS, naglašena dobra saradnja ostvarena s organizacijom Crvenog krsta/križa i od strane mjesnih zajednica i od strane centara za socijalni rad. Ipak, i ta saradnja svedena je uglavnom na razmjenu informacija o korisnicima i vrsti pomoći koja se distribuira od strane Crvenog krsta/križa i funkcionisanje javnih kuhinja. Pored toga, bilo je i slučajeva zajedničkog izlaska na teren aktivista Crvenog krsta/križa i predstavnika savjeta mjesnih zajednica, posebno u vanrednim situacijama (poplave).

U proteklom periodu značajne su aktivnosti donatorskih organizacija u finansiranju projekata organizacija civilnog društva u oblasti socijalne zaštite (Save the Children, USAID,

UNDP, UNICEF, UNHCR, OSCE i drugi), te su u okviru tih projekata takođe uspostavljeni različiti oblici saradnje između organizacija civilnog društva i centara za socijalni rad. Ipak, treba pomenuti da je sektor civilnog društva razvijeniji u većim sredinama (Banja Luka, Brčko, Zenica), te su, samim tim, i aktivnosti tih organizacija i donatora intenzivnije nego u drugim, manjim sredinama.

Pozitivni primjeri usluga koje se pružaju na taj način istaknuti su u poglavlju 14.1 ove analize. Centri za socijalni rad podržavaju rad i projekte organizacija civilnog društva, mada je obim i intenzitet te saradnje direktno povezan s projektnim aktivnostima, te bi bilo korisno u narednom periodu sistematizovati i formalizovati tu saradnju u cilju poboljšanja kvaliteta usluga koje se na taj način pružaju (potpisivanje Protokola o saradnji, npr.).

14.1 USPOSTAVLJENE DOBRE PRAKSE SARADNJE U PARTNERSKIM JLS

Bez obzira na ranije navedene nedostatke i probleme s kojima se suočavaju i centri za socijalni rad i mjesne zajednice, u praksi je uspostavljeno nekoliko uspješnih primjera saradnje tih dvaju sektora. Ipak, treba istaći da su uspostavljeni oblici saradnje uglavnom rezultat projektnih aktivnosti, te da su uspostavljeni u okviru projekta „Jačanje mjesnih zajednica u BiH”, odakle su i finansirani. U narednom periodu neophodno je uložiti dodatne napore kako bi se osigurala održivost novouvedenih praksi i obezbijedilo jačanje saradnje u zajednici.

Treba istaći značaj društvenih centara koji su uspostavljeni u okviru projekta „Jačanje uloge mjesnih zajednica u BiH” u svih sedam izabranih JLS, odnosno u mjesnim zajednicama koje su učestvovala u projektu. Društveni centar je mjesto inovativnih ideja, mjesto održavanja različitih kulturnih, edukativnih i društvenih događaja, te mjesto za okupljanje građana po različitim osnovama (aktivnosti mladih, žena i sl.), ali i za inkluziju marginalizovanih kategorija stanovnika: starih lica, žena, osoba sa smetnjama u razvoju i sl. tako da ga treba posmatrati kao bitan element za uspostavu saradnje između mjesnih zajednica i centara za socijalni rad u budućnosti, te mjesto održavanja zajedničkih aktivnosti.

U općinama Ilijaš i Jablanica, osim uspostavljenih društvenih centara, nije uspostavljena značajnija saradnja između centara za socijalni rad i mjesnih zajednica.

U ostalim posmatranim JLS sagovornici posebno ističu sljedeće primjere do sada uspostavljenih dobrih praksi:

Banja Luka: Pored toga što je rad centra za socijalni rad organizovan po principu mjesne nadležnosti socijalnih radnika, kako je ranije opisano, centar za socijalni rad priprema informativne pamflete za građane s uputstvima za ostvarivanje određenih prava, koje distribuira i u mjesnim zajednicama, a organizuju se redovno i informativni sastanci u mjesnim zajednicama, kao i tematski u skladu s potrebama, u saradnji sa savjetima mjesnih zajednica. S druge strane, pojedini savjeti mjesnih zajednica na području grada Banja Luka formirali su komisije za socijalni rad, koje uglavnom organizuju humanitarne akcije, akcije solidarnosti i slično. Ostvarena je i saradnja s Humanitarnom organizacijom „Partner” koja pruža usluge pomoći u kući i personalne asistencije, koja se finansira iz gradskog budže-

ta po odluci o proširenim pravima, kao i s Udruženjem „Nova generacija” koje koordinira rad prihvatne stanice za zbrinjavanje djece zatečene u skitnji i prosjačenju, i Udruženjem „Dnevni centar za stare” za sprovođenje preventivnog programa za stara lica „Zdravo starenje”, takođe po odlukama o proširenim pravima.

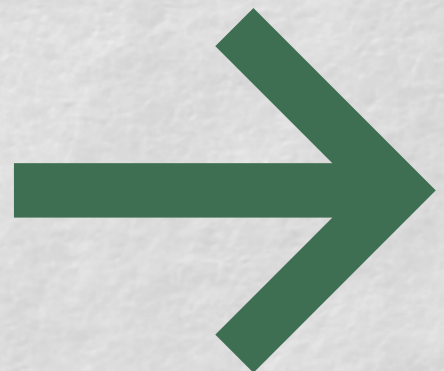
Brčko: U okviru projekta uspostavljena je saradnja između Mjesne zajednice Grčica i Vlade Brčko distrikta, odnosno Odjeljenja za zdravstvo i socijalnu zaštitu. Na inicijativu Mjesne zajednice, na osnovu utvrđene potrebe građana ove mjesne zajednice, a uz podršku donatora i Vlade Brčko distrikta, olakšan je pristup javnim zdravstvenim uslugama posebno starijim osobama i porodicama u stanju socijalne potrebe. Nabavljen je ultrazvučni aparat za mjesnu ambulantu, neophodan za njen nesmetan rad. Iako je primarni interes te inicijative bila zdravstvena zaštita korisnika, činjenica je da poboljšani uslovi dijagnostike i olakšan pristup uslugama značajno olakšavaju situaciju i korisnicima usluga socijalne zaštite.

Kotor Varoš: Kroz saradnju sa MZ i uz pomoć centra za socijalni rad, a u okviru projekta „Jačanje uloge mjesnih zajednica u BiH”, podržan je rad lokalne nevladine organizacije koja radi s djecom sa smetnjama u razvoju, Centar za porodicu „Kuća radosti”. U Centru se održavaju tematske i kreativno-edukativne radionice, a obezbijedjeni su i logopedski tretmani dva puta sedmično za djecu sa smetnjama u razvoju. Prostor za potrebe Centra obezbijedio je Srednjoškolski centar bez naknade i djelimično je adaptiran jer nije odgovarao potrebama Centra. Iz opštinskog budžeta se pokrivaju troškovi režija. Opremu su obezbijedili donatori, pojedinci i privrednici. Dugoročni cilj je osnivanje dnevnog centra, kako bi djeca mogla redovno koristiti ovakve usluge i provoditi vrijeme uz stručnu podršku, a roditelji se djelimično rasteretili od redovnih obaveza. Na taj način je, na inicijativu i prepoznatu potrebu od strane mjesne zajednice, uz podršku udruženja građana koje ima kapacitet da pruža navedene usluge, djeci sa smetnjama u razvoju i njihovim porodicama, kao korisnicima centra za socijalni rad, obezbijedena nova usluga socijalne zaštite.

Petrovo: Ukupno pet MZ s teritorije opštine Petrovo, uz podršku opštinskog organa uprave, u saradnji s Crvenim krstom formirale su „Mrežu volontera bez granica i razlika”, koja djeluje na teritoriji svih sedam MZ u ovoj opštini. Korisnici tog projekta su ne samo korisnici evidentirani u centru za socijalni rad, nego i oni koji nisu evidentirani kao korisnici, ako je prepoznato na terenu da je određena vrsta pomoći neophodna. Pomoć stanovništvu koja se pruža je različita: pomoć starim i iznemoglim licima, čišćenje snijega, obezbjeđivanje ogrjeva, dijeljenje humanitarne pomoći i sl. Kao najznačajniji uspjeh te inicijative sagovornici navode uspostavu saradnje između mjesnih zajednica, centra za socijalni rad, Crvenog krsta/križa i lokalne uprave, kao i stvaranje uslova za pružanje socijalne pomoći i zdravstvene zaštite građanima u stanju socijalne potrebe.

Zenica: Pored ranije opisanog uspješnog primjera saradnje između mjesnih zajednica i centra za socijalni rad, sagovornici posebno ističu u pojedinim mjesnim zajednicama organizovanu uslugu pomoći i njege u kući, na inicijativu i uglavnom na osnovu samostalnog organizovanja savjeta mjesnih zajednica, u saradnji s centrom za socijalni rad. Takođe, uspostavljena je saradnja i kada je u pitanju rješavanje problema socijalnog stanovanja, gdje u cilju utvrđivanja činjenica na teren zajednički izlaze socijalni radnici i predstavnici mjesnih zajednica. U centru za socijalni rad ističu ključnu ulogu mjesnih zajednica u identifikaciji lica u stanju socijalne potrebe na području grada Zenica.

**15. PRIJEDLOZI
ZA UNAPREĐENJE
SARADNJE
IZMEĐU CENTARA
ZA SOCIJALNI
RAD I MJESNIH
ZAJEDNICA**

Tokom razgovora s partnerima u izabраних sedam JLS identifikovan je visok stepen zainteresovanosti kako centara za socijalni rad, tako i mjesnih zajednica za uspostavu, odnosno jačanje dosadašnje saradnje u cilju poboljšanja kvaliteta i dostupnosti usluga u oblasti socijalne zaštite na lokalnom nivou.

Prepoznata je potreba da se ulože dodatni zajednički naponi kako bi se usluge iz sektora socijalne zaštite približile građanima, odnosno kreirale i sprovodile, što je moguće više, u skladu s realnim potrebama građana i situacijom u lokalnoj zajednici.

Na osnovu toga, dobijenih informacija o trenutnom stanju u ovoj oblasti u partnerskim JLS, ali i analize statističkih podataka i zakonskog okvira, definisani su i sa sagovornicima usaglašeni prijedlozi za unapređenje saradnje dati u ovom poglavlju.

Ti prijedlozi mogu se klasifikovati u dvije osnovne grupe:

1. Uspostavljanje novih oblika saradnje između pružalaca usluga
2. Uvođenje novih usluga građanima

15.1 PRIJEDLOZI ZA USPOSTAVLJANJE NOVIH OBLIKA SARADNJE IZMEĐU PRUŽALACA USLUGA

- Razmjena informacija između mjesnih zajednica i centara za socijalni rad treba da bude uspostavljena kao redovna praksa u radu tih dvaju sektora (u vidu redovnih mjesečnih sastanaka). MZ kao pouzdan izvor podataka s terena centrima za socijalni rad treba da pruža informacije o stanju i potrebama građana, redovno provjerava stanje korisnika usluga socijalne zaštite, ali i da građane na svojoj teritoriji upoznaje s osnovnim pravima u socijalnoj zaštiti i načinima ostvarivanja tih prava. Takvi oblici saradnje mogli bi se regulisati potpisivanjem protokola o saradnji na lokalnom nivou, uz podršku svakako nadležnih entitetskih odnosno kantonalnih ministarstava;
- Jasno definisati linije komunikacije između mjesnih zajednica i centara za socijalni rad i kontakt osobe za pozive u hitnim slučajevima kako bi mjesne zajednice mogle ostvariti svoju ulogu „uzbunjivača” odnosno alarmirati centar za socijalni rad u kriznim situacijama (poplave, požari i sl.), kao i u slučaju nastanka novih potreba i identifikacije potencijalnih novih korisnika (npr. u slučajevima nasilja u porodici). U slučajevima kada je rad centra za socijalni rad organizovan po mjesnoj nadležnosti, savjeti mjesnih zajednica treba da imaju ažurirane kontakte nadležnih socijalnih radnika za njihovu mjesnu zajednicu. U JLS u kojima je rad centra za socijalni rad organizovan po principu referata, savjeti mjesnih zajednica treba da raspolažu ažuriranim kontaktima socijalnih radnika, te da budu redovno obavještavani o dežurnim službenicima i njihovim kontakt informacijama;
- Konsultacije stručnog kadra centra za socijalni rad s predsjednicima savjeta mjesnih zajednica radi utvrđivanja činjeničnog stanja uvesti kao redovnu praksu u radu u procesima povjeravanja starateljstva kod razvoda brakova, povjeravanja brige o djeci, starim i iznemoglim licima, puštanja zatvorenika na vikend, i sl.;
- Redovno usaglašavati podatke o stanju i potrebama stanovnika koje imaju mjesne zajednice sa zvaničnim evidencijama centra za socijalni rad, kako bi se identifikovali

korisnici koji nisu obuhvaćeni uslugama socijalne zaštite i definisali uzroci njihove isključenosti, te preduzele neophodne mjere kako bi im se pomoglo da ostvare svoja zakonom propisana prava. Neki savjeti mjesnih zajednica posjeduju svoje baze podataka o potrebama stanovnika, dok neke, posebno u manjim sredinama, ne vode zvanične evidencije. Bilo bi korisno obučiti i usmjeriti savjete mjesnih zajednica da vode zvanične elektronske evidencije o situaciji na terenu, kako bi mogli u svakom trenutku uporediti podatke kojima raspolažu s centrima za socijalni rad, ali i drugim institucijama i organizacijama, zavisno od potrebe.

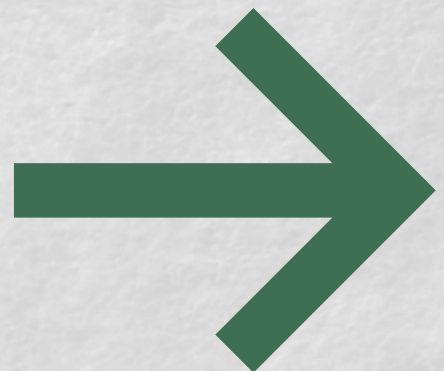
15.2 PRIJEDLOZI ZA UVOĐENJE NOVIH USLUGA GRAĐANIMA

- Mjesna zajednica kao informator i edukator građana o nadležnostima javnih ustanova, pravima u socijalnoj zaštiti i načinima ostvarivanja tih prava – s obzirom da je mjesna zajednica nivo vlasti koji je najbliži građanima i kojem se građani najprije obraćaju za pomoć, ključno je da članovi savjeta mjesnih zajednica budu upoznati s nadležnostima, zakonskim procedurama, programima, aktivnostima i projektima ostalih institucija i organizacija na području JLS. Na taj način će građani moći dobiti relevantne informacije koje će im olakšati pristup zakonski definisanim pravima;
- Mjesna zajednica može imati izuzetnu ulogu u promociji određenih prava na svojoj teritoriji (posebno u situacijama uvođenja novih prava ili novih kategorija korisnika). Prema podacima dobijenim na terenu, građani uglavnom nisu dovoljno informisani o svojim pravima, niti o procedurama za ostvarivanje tih prava. Centri za socijalni rad nemaju dovoljno kapaciteta da preuzmu aktivniju ulogu na promociji prava, nego uglavnom odlučuju i donose rješenja samo po slučajevima koji su im prijavljeni. S tim u vezi, mjesne zajednice s kojima građani ostvaruju direktnu komunikaciju mogu imati ključnu ulogu u tom procesu;
- Mjesna zajednica kao „servis građana” može pomoći stanovnicima sa svog područja da ostvare svoja zakonom propisana prava iz socijalne zaštite i to: prikupljanjem potrebne dokumentacije, popunjavanjem neophodnih formulara, davanjem i ovjeravanjem izjava, pisanjem molbi, žalbi i sl. (help desk). Takva uloga mjesne zajednice umnogome bi olakšala sprovođenje zakonskih procedura i ubrzala proces donošenja rješenja po pojedinačnim predmetima u centru za socijalni rad. Naravno, osnovni preduslov da bi mjesna zajednica mogla da obavlja te poslove jeste da članovi budu upoznati s procedurama i obučeni za takvu vrstu usluge od strane centra za socijalni rad;
- Mjesna zajednica kao inicijator i zagovarač uvođenja novih prava i usluga građanima, kao i inovativnih načina za pružanje određenih usluga u skladu s potrebama građana, a na osnovu uvida i poznavanja stanja na terenu – ova uloga mjesne zajednice direktno je vezana za uvođenje novih proširenih prava na teritoriji JLS. Svaka lokalna zajednica ima svoje specifične probleme, kao i uslove stanovanja koji su određeni i geografskim položajem, brojem i strukturom stanovnika, infrastrukturom kojom raspolaže i sl., te svaka od njih ima različite potrebe. Na osnovu poznavanja tih potreba, savjet mjesne zajednice je taj koji može i treba da pokreće inicijative za uvođenje novih prava, odnosno prilagođavanje postojećih procedura specifičnostima situacije na terenu;

- „Otvoreni dani” kao redovna aktivnost centra za socijalni rad u mjesnim zajednicama tokom koje bi građani mogli da se konsultuju i postavljaju pitanja stručnim radnicima centra za socijalni rad i da od njih dobiju stručne odgovore, savjete, uputstva za daljnje postupanje, i sl. – u razgovoru sa sagovornicima na terenu, ma koliko dobro članovi savjeta mjesnih zajednica bili upoznati s pravima u socijalnoj zaštiti i načinima ostvarivanja tih prava, uvijek postoje specifična pitanja na koja samo stručna lica mogu dati odgovore. Kako bi se takva usluga približila građanima, neophodno je uvesti takav način rada, koji bi stručno lice približio krajnjem korisniku u njegovoj zajednici. Na taj način bi usluga bila dostupnija građanima i veći broj građana bi bio u prilici da te usluge koristi. Uloga mjesne zajednice u ovom procesu ogleda se u koordinaciji, promociji usluge te ohrabrivanju građana da iskoriste prednosti takvog načina pružanja stručne pomoći, savjeta, i sl;
- „Pomoć i njega u kući” kao usluga na terenu može da se organizuje u saradnji s mjesnom zajednicom. S obzirom da centri za socijalni rad uglavnom nemaju dovoljno kapaciteta za pružanje ove usluge, a potrebe su izuzetno izražene na terenu, podrška mjesne zajednice u pronalaženju i angažovanju njegovatelja i gerontodomaćica, kao i identifikacija korisnika na svom području bila bi od izuzetnog značaja. Edukacija, kao i monitoring i evaluacija rada angažovanih osoba, bila bi odgovornost centra za socijalni rad, u cilju održavanja kvaliteta pruženih usluga, u skladu sa zakonom i pravilnikom o pružanju te vrste usluga. Takođe, na sličan način moguće je organizovati i druge vrste usluga i pomoći građanima u stanju socijalne potrebe, u zavisnosti od specifične situacije u svakoj mjesnoj zajednici;
- Formirati terenska odjeljenja/urede (područne jedinice) centara za socijalni rad pri mjesnim zajednicama, posebno u udaljenijim, ruralnim sredinama, u kojima bi se pružale osnovne usluge socijalne zaštite, bez obaveze korisnika da dolaze u glavne kancelarije (koje se, bez izuzetka, nalaze u gradskim sredinama).

Pored već navedenih prednosti uspostavljanja saradnje između centara za socijalni rad i mjesnih zajednica, jedna od bitnih jeste i smanjenje troškova pružanja usluga socijalne zaštite, kao i veća efikasnost u radu stručnog osoblja u centrima za socijalni rad. S obzirom da bi uspostavljena saradnja omogućila redovno dobijanje relevantnih podataka s terena, kao i mogućnost provjere podataka dobijenih od korisnika od strane mjesne zajednice, terenski rad centra za socijalni rad mogao bi biti ciljan i usmjeren na stvarne korisnike, te bi se smanjila i mogućnost zloupotrebe, kao i nepotrebni troškovi rada na terenu radi utvrđivanja stvarnog stanja i potreba. Osim toga, neke usluge iz socijalne zaštite bile bi građanima dostupne u mjesnim zajednicama, što bi značajno uticalo i na njihovu spremnost da se obraćaju za pomoć i preduzmu mjere i radnje za ostvarivanje zakonski propisanih prava, a to bi kao direktni rezultat imalo bolji obuhvat građana u stanju socijalne potrebe uslugama socijalne zaštite.

**16. PREPORUKE
ZA UNAPREĐENJE
SARADNJE
CENTARA ZA
SOCIJALNI
RAD I MJESNIH
ZAJEDNICA**

Ranije navedene preporuke za uvođenje novih oblika saradnje mjesnih zajednica s centrima za socijalni rad i novih usluga građanima koje mogu da se pružaju u saradnji tih dvaju pružalaca usluga, direktno doprinose ostvarivanju četiriju definisanih uloga MZ. U tabeli 25 dati su prijedlozi za unapređenje saradnje mjesnih zajednica i centara za socijalni rad koji omogućavaju mjesnim zajednicama ostvarivanje definisanih uloga.

Tabela 25: Uloge mjesnih zajednica i prijedlozi za unapređenje saradnje mjesnih zajednica i centara za socijalni rad koji doprinose ostvarenju tih uloga

Uloge mjesnih zajednica definisane dokumentom „Nova vizija mjesnih zajednica u BiH”			
Zagovaranje i pristup upravi	Pružanje usluga u MZ	Društveni centar i centar kulture u zajednici	Prostor za učešće građana
→ Promocija prava u socijalnoj zaštiti na teritoriji MZ; → MZ – inicijator i zagovarač uvođenja novih prava i usluga građanima, kao i inovativnih načina za pružanje određenih prava; → MZ – „uzbunjivač” u kriznim situacijama; → Redovno usaglašavanje podataka MZ i evidencija centra za socijalni rad.	→ MZ servis građana u ostvarivanju zakonom propisanih prava iz socijalne zaštite (help desk); → „Kućna njega i pomoć”; → Terenska odjeljenja/uređi (područne jedinice) centara za socijalni rad pri MZ.	→ MZ – informator i edukator građana o nadležnostima, pravima u socijalnoj zaštiti i načinima ostvarivanja tih prava; → Savjetodavna funkcija MZ.	→ Razmjena informacija između mjesnih zajednica i centara za socijalni rad; → Konsultativna uloga MZ radi utvrđivanja činjeničnog stanja; → „Otvoreni dani” sa stručnim radnicima iz centra za socijalni rad u MZ.

Međutim, kako bi se omogućilo centrima za socijalni rad da ostvare kvalitetnu saradnju s mjesnim zajednicama u skladu s definisanim preporukama, ali i mjesnim zajednicama da ostvare definisane uloge, neophodno je ispuniti određene preduslove.

S tim u vezi, definisane su preporuke za unapređenje saradnje mjesnih zajednica i centara za socijalni rad.

Tabela 26: Preporuke za unapređenje saradnje mjesnih zajednica i centara za socijalni rad

Preporuke za unapređenje saradnje mjesnih zajednica i centara za socijalni rad
Preporuke koje se odnose na JLS i mjesne zajednice
→ Edukovati savjete MZ o nadležnostima, pravima u socijalnoj zaštiti i načinima ostvarivanja tih prava, kako bi bili u mogućnosti da pomognu građanima (kroz organizaciju treninga, seminara i sl.);   → Jačati motivaciju angažovanih u savjetu mjesne zajednice kroz novčane naknade, prilike za učenje i usavršavanje, uvažavanje njihovih prijedloga, sugestija i mišljenja, međusobno umrežavanje;   → Depolitizacija savjeta mjesnih zajednica u cilju eliminisanja uticaja političkih partija na kvalitet i obim usluga koje MZ pružaju građanima. Na taj način bi se značajno smanjio i uticaj političkih partija na rad savjeta mjesnih zajednica, koji je posebno izražen u predizbornom periodu;   → Profesionalizacija radnih mjesta u mjesnim zajednicama: angažovano osoblje treba da bude plaćeno, a radna mjesta sistematizovana s jasno definisanim odgovornostima i ciljevima, kako bi se povećala odgovornost u radu i osigurali bolji rezultati;   → U sistematizaciji radnih mjesta u JLS potrebno je osigurati poseban referat za mjesne zajednice u cilju povećanja odgovornosti i koordinacije rada mjesnih zajednica. U okviru tog referata, precizno definisati opis poslova i odgovornosti referenta za rad s mjesnim zajednicama;   → Umrežavanje MZ na nivou JLS, te formiranje savjeta/vijeća MZ na nivou JLS u svrhu standardizacije usluga građanima, efikasnije komunikacije, boljih zagovaračkih kapaciteta i sl.;

- Standardizovati izvještaje o radu mjesnih zajednica na nivou JLS radi lakšeg praćenja i procjene ostvarenih rezultata;
- Revidirati statute MZ i usaglasiti ih s važećim zakonima i realnim stanjem na terenu (tamo gdje je potrebno);
- Inicirati formiranje i podsticati rad komisija za socijalna pitanja u svim MZ;
- Ojačati materijalne i tehničke kapacitete mjesnih zajednica;

Preporuke koje se odnose na centre za socijalni rad

- Centri za socijalni rad treba redovno da edukuju građane o nadležnostima, pravima u socijalnoj zaštiti i načinima ostvarivanja tih prava;
- Centri za socijalni rad treba da obrasce, formulare, zahtjeve i ostale procedure za ostvarivanje prava u socijalnoj zaštiti učine dostupnim MZ i da predstavnike MZ obuče o načinu pripreme, popunjavanju tih obrazaca, procedurama za davanje odgovora itd.;
- Intenzivirati socijalni rad u zajednici i obezbijediti kontinuiranu edukaciju stručnog kadra u toj oblasti;
- Neophodno je osigurati proaktivniji pristup centra za socijalni rad prema građanima, odnosno obezbijediti stručnom kadru značajniji iskorak u zajednicu. U tom procesu neophodno je ostvariti intenzivnu saradnju s mjesnim zajednicama;
- Ojačati materijalne i tehničke kapacitete centara za socijalni rad za terenski posao;
- Osigurati podjednaku zastupljenost usluga socijalne zaštite u svim mjesnim zajednicama na području JLS, bez obzira da li su u urbanom, suburbanom ili ruralnom području, kroz ostvarenu saradnju s mjesnim zajednicama;

Preporuke koje se odnose i na JLS, mjesne zajednice i na centre za socijalni rad

- Izraditi socijalnu kartu, kao jedinstven i standardizovan izvor podataka za svaku JLS, u cilju definisanja stanja na terenu i potreba građana, kao i praćenja korisnika u sistemu socijalne zaštite;
- Intenzivirati saradnju između mjesnih zajednica, centara za socijalni rad i nevladinih organizacija (posebno udruženja korisnika i Crvenog krsta/križa, Merhameta) u cilju podizanja kvaliteta usluga dostupnih građanima, razmjene podataka, kao i efikasnije upotrebe resursa;
- Podsticati multisektoralnu saradnju između pružalaca usluga građanima iz različitih sektora: JLS, socijalni, zdravstveni, obrazovni sektor, kao i nevladin sektor i mediji, u cilju adekvatnijeg odgovora na sve izraženije i kompleksnije potrebe građana;
- Jačati profesionalne kapacitete pružalaca usluga socijalne zaštite, posebno mjesnih zajednica i stručnog osoblja u centrima za socijalni rad;
- Jasno definisati obavezu saradnje centra za socijalni rad i mjesnih zajednica odlukama ili statutima MZ, kao i pravilnicima o pružanju usluga (posebno kada su u pitanju proširena prava);
- Formalizovati razmjenu informacija između mjesnih zajednica i centara za socijalni rad (Protokolom o saradnji definisati obavezu dvosmjerne komunikacije, linije komunikacije, načine pokretanja inicijativa, obavezu i rokove za dostavu podataka, povratnih informacija i sl.);
- Uvezati baze podataka korisnika usluga socijalne zaštite, posebno korisnika novčanih i materijalnih pomoći koji pomoć ostvaruju u centru za socijalni rad, direktno iz budžeta JLS, Crvenog krsta/križa, Merhameta, i kod drugih humanitarnih organizacija koje djeluju u zajednici;
- Modernizovati pristup uslugama (elektronska komunikacija, društvene mreže);
- Medijska promocija uspostavljene saradnje i ostvarenih rezultata.

17. LITERATURA

Međunarodni standardi:

1. *Međunarodni pakt o socijalnim, ekonomskim i kulturnim pravima:*
<http://www.unmikonline.org/regulations/unmikgazette/05bosniak/BlntCovEcSocCulRights.pdf>
2. *The Limburg Principles on the Implementation of the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights:*
<https://www.escri-net.org/resources/limburg-principles-implementation-international-covenant-economic-social-and-cultural>
3. *Evropska socijalna povelja:*
http://www.mhrr.gov.ba/PDF/LjudskaPrava/EVROPSKA%20SOCIJALNA%20POVELJA%20_REVIDIRANA.pdf
4. *Evropski zakonik o socijalnoj sigurnosti*
<http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Htm,l/139.htm>
5. *Evropska povelja o lokalnoj samoupravi:*
<https://www.coe.int/en/web/congress/the-charter-how-it-works>

Zakonodavstvo BiH:

6. *Ustav Bosne i Hercegovine:*
http://www.ccbh.ba/public/down/USTAV_BOSNE_I_HERCEGOVINE_bos.pdf

Zakonodavstvo Republike Srpske:

7. *Ustav Republike Srpske:*
https://www.narodnaskupstinars.net/sites/default/files/upload/dokumenti/ustav/cir/ustav_republike_srpske.pdf
8. *Zakon o socijalnoj zaštiti Republike Srpske*, „Službeni glasnik RS”, br. 37/012
9. *Zakon o lokalnoj samoupravi Republike Srpske*, „Službeni glasnik RS”, br. 97/16 i 36/19

Zakonodavstvo Federacije BiH:

10. *Ustav FBiH:* http://www.ustavnisudfbih.ba/bs/dokumenti/ustav_precisceni_tekst.pdf
11. *Zakon o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom*, „Službene novine Federacije BiH”, br. 36/99
12. *Zakon o principima lokalne samouprave u Federaciji BiH*, „Službene novine Federacije BiH”, br. 49/06 i 51/09

Kantonalno zakonodavstvo:

13. *Zakon o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom*, „Službeni glasnik Unsko-sanskog kantona”, br. 7-2001 i 11-2014
14. *Zakon o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti obitelji sa djecom*, „Narodne novine Županije Posavske”, br. 5/2004

15. *Zakon o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom*, „Službene novine Tuzlanskog kantona”, br. 12/2000
16. *Zakon o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom*, „Službene novine Zeničko-dobojskog kantona”, br. 13/2007
17. *Zakon o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom*, „Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona”, br. 7/2008; 2/2013 i 12/13
18. *Zakon o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodica s djecom*, „Službene novine Kantona Srednja Bosna”, br. 10/05, 2/06
19. *Zakon o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodica s djecom*, „Službene novine Hercegovačko-neretvanskog kantona”, br. 3/05
20. *Zakon o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodica s djecom*, „Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke”, br. 16/01, 11/02, 4/04 i 9/05
21. *Zakon o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodica s djecom*, „Službene novine Kantona Sarajevo”, br. 38/2014 - prečišćen tekst, 38/2016, 44/2017 i 28/2018
22. *Zakon o socijalnoj skrbi*, „Narodne novine Hercegbosanske županije”, br. 5/98
23. *Zakon o lokalnoj samoupravi Unsko-sanskog kantona*, „Službeni glasnik US kantona”, br. 8-2001
24. *Zakon o lokalnoj samoupravi Županije Posavske*, „Narodne novine Županije Posavske”, br. 7/2000
25. *Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o lokalnoj samoupravi*, „Službene novine Tuzlansko-podrinjskog kantona”, br. 7/2002
26. *Zakon o lokalnoj samoupravi*, „Službene novine Zeničko-dobojskog kantona”, br. 13/98
27. *Zakon o lokalnoj samoupravi*, „Službene novine Hercegovačko-neretvanskog kantona”, br. 4/2000
28. *Zakon o lokalnoj samoupravi*, „Narodne novine Županije Zapadnohercegovačke”, br. 2/99, 9/00, 5/03 i 10/04
29. *Zakon o lokalnoj samoupravi*, „Službene novine Kantona Sarajevo”, br. 19/97
30. *Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o lokalnoj samoupravi*, „Službene novine Kantona Sarajevo”, br. 14/00
31. *Zakon o lokalnoj samoupravi*, „Narodne novine Hercegbosanske županije”, br. 4/98, 10/05

Zakonodavstvo Brčko distrikta:

32. *Statut Brčko distrikta Bosne i Hercegovine*, „Službeni glasnik Brčko distrikta BiH”, br. 2/10
33. *Zakon o socijalnoj zaštiti Brčko distrikta*, „Službeni glasnik Brčko distrikta BiH”, br. 01/03, 04/04, 19/7 i 2/08
34. *Zakon o mjesnim zajednicama Brčko distrikta*, „Službeni glasnik Brčko distrikta BiH”, br. 1/00

Budžeti partnerskih JLS za 2019.:

35. *Brčko*: <http://www.vlada.bdcentral.net/Content/Read/dokumenti-budzet>
36. *Banja Luka*: http://www.banjaluka.rs.ba/wp-content/uploads/2019/05/FINAL_REB_2019_SG.pdf
37. *Kotor Varoš*: <http://opstinakotorvaros.com/%d0%b1%d1%83%d1%9f%d0%b5%d1%82/>
38. *Petrovo*: <http://petrovo.ba/cir/stream.php?kat=121>
39. *Zenica*: <http://www.zenica.ba/gradska-uprava/budzet/>
40. *Ilijaš*: http://www.ilijas.ba/PDF/2018/Budzet_Opcine_Ilijas_Za_2019.pdf
41. *Jablanica*: <http://www.jablanica.ba/ba/download-zona/budzet-jablanica.html>
42. *Sanski Most*: <https://www.sanskimost.gov.ba/>
43. *Ključ*: <http://opcina-kljuc.ba/dokumenti/>
44. *Gradiška*: <http://www.gradgradiska.com/budzet/>
45. *Laktaši*: <http://opstina-laktasi.com/cir/dokumenta-opstine/budet/>
46. *Tešanj*: http://www.opcina-tesanj.ba/images/Bud%C5%BEet_2019.pdf
47. *Bijeljina*: <http://www.gradbijeljina.org/sr/1742.budzetska-dokumenta-grada-bijeljina-za-2019-godinu.html>
48. *Gradačac*: <http://gradacac.ba/naslovna/index.php/budzet/aktuelni-dokument-budzeta>
49. *Gračanica*: <https://gracanica.gov.ba/download/budzet-opcine-gracanica-za-2019-godinu/?wpdmdl=20775>
50. *Žepče*: <http://opcina-zepce.com/index.php/event/budzet>
51. *Olovo*: <http://olovo.gov.ba/nacrt-budzeta-opcine-olovo-za-2019-godinu/>
52. *Visoko*: <http://visoko.gov.ba/grad/bud%C5%BEet/bud%C5%BEet-op%C4%87ine-visoko.aspx>
53. *Rudo*: <http://www.opstinarudo.com/wp-content/uploads/2018/03/SLUZBENI-GLASNIK-BROJ-13.pdf?lang=lat>
54. *Pale FBiH*: <http://praca.ba/wp-content/uploads/2019/04/Plan-bud%C5%BEeta-Op%C4%87ine-Pale-za-2019-godinu.pdf>
55. *Sarajevo Stari Grad*: http://starigrad.ba/userfiles/file/2019/budzet/Rebalans_April2019.pdf
56. *Nevesinje*: <http://opstinanevesinje.rs.ba/cir/article.php?pid=1664&sta=3&kat=0&query=%C3%A1%C3%B3%C2%9F%C3%A5%C3%B2+2019>
57. *Ljubuški**: http://www.ljubuski.ba/images/stories/opcinski_proracun/Proracun2018.pdf
58. *Ljubinje**: <http://www.opstinaljubinje.org/%d0%b4%d0%be%d0%ba%d1%83%d0%bc%d0%b5%d0%bd%d1%82%d0%b8/>

Statuti partnerskih JLS:

59. *Statut Općine Jablanica*: <http://www.jablanica.ba/ba/download-zona/statut-opcine-jablanica.html>
60. *Statut Grada Banja Luka*: <http://www.banjaluka.rs.ba/skupstina-grada/statut-grada/>
61. *Statut Opštine Kotor Varoš*: <http://opstinakotorvaros.com/%d1%81%d1%82%d0%b0%d1%82%d1%83%d1%82/>
62. *Statut Opštine Petrovo*: <http://petrovo.ba/>
63. *Statut Grada Zenice*: <http://www.zenica.ba/gradska-uprava/dokumenti/>
64. *Statut Općine Ilijaš*: <http://www.ilijas.ba/>
65. *Statut Brčko distrikta*: <http://www.vlada.bdcentral.net/Content/Read/ostali%20dokumenti>

Sekundarni izvori:

66. *Finansijska analiza zakona o socijalnoj zaštiti u Republici Srpskoj*, Ekonomski institut a.d. Banja Luka; www.ekinst.org
67. *Lokalna samouprava u Bosni i Hercegovini*, Muhamed I. Mujakić, Udruženje Pravni institut u Bosni i Hercegovini; web: www.lawinstitute.ba
68. „Budžetske novčane naknade za socijalnu zaštitu u BiH, Šta funkcioniše, a šta ne”, IBHI i Maastricht Graduate School of Governance; http://www.ibhi.ba/Documents/Publikacije/2013/IBHI_Budžetske_novcane_naknade_u_BiH.pdf
69. *Smjernice nevladinih organizacija za zakonsko regulisanje prava iz oblasti socijalne zaštite u BiH*; ICVA 2015; <http://icva-bh.org/wordpress/wp-content/uploads/2015/07/Smjernice-nevladinih-organizacija.pdf>
70. *Nova vizija mjesnih zajednica u BiH*, UNDP BiH 2018; http://www.ba.undp.org/content/bosnia_and_herzegovina/bs/home/library/democratic_governance/nova-vizija-mjesnih-zajednica-u-bih--2018--godina.html
71. *Socijalna zaštita/skrb 2017*, Federalni zavod za statistiku; <https://docs.google.com/gview?url=http://fzs.ba/wp-content/uploads/2018/08/Socijalna-zastita-skrb-u-2017.pdf>
72. *Socijalna zaštita – Bilten 2018*, Republički zavod za statistiku RS, 2018; http://www.rzs.rs.ba/front/category/310/?left_mi=289&add=289
73. *Socijalna zaštita u Brčko distriktu 2014.-2018*, Agencija za statistiku BiH; http://bhas.gov.ba/data/Publikacije/Bilteni/2019/BRC_03_2014_Y4_0_BS.pdf
74. *Pravilnik o standardima za rad i pružanje usluga u ustanovama socijalne zaštite u FBiH*, „Službene novine FBiH”, br. 15/13;
75. *Pravilnik o uslovima osnivanja ustanova socijalne zaštite u RS*, donesen 19. 3. 2013. godine;
76. *Izveštaj o radu JU Centar za socijalni rad Zenica u 2017. godini*; <http://www.csrzenica.com.ba/IZVJESTAJ%20O%20RADU%20U%202017.pdf>
77. *Izveštaj o radu JU Kantonalni centar za socijalni rad Sarajevo za 2016., 2017. i 2018. godinu*; http://skupstina.ks.gov.ba/sites/skupstina.ks.gov.ba/files/izvjestaj_cent_soc_rad.pdf; http://skupstina.ks.gov.ba/sites/skupstina.ks.gov.ba/files/izvjestac_centar_soc_rad.pdf; <http://www.kcsr.ba/file/izvjestaj-o-poslovanju-za-2018-godinu/16>

#MjesneZajednice

Ova publikacija je izrađena u okviru projekta „Jačanje uloge mjesnih zajednica u BiH”, koji je zajednički projekat Vlade Švicarske i Vlade Švedske, a sprovodi ga Razvojni program Ujedinjenih nacija (UNDP) u BiH. Sadržaj ove publikacije, kao i stavovi izneseni u ovoj publikaciji ne odražavaju nužno stavove Vlade Švicarske i Vlade Švedske, niti Razvojnog programa Ujedinjenih nacija (UNDP).